

Hrvatska riječ

Informativno-politički tjednik, izlazio od 1945. do 1956., obnovljen 2003.

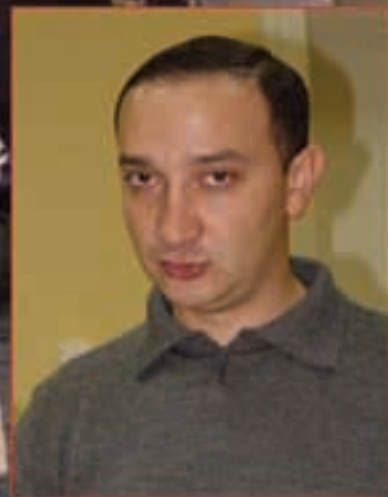
ISSN 1451-4257

SUBOTICA, 15. TRAVNJA 2005. * CIJENA 35 DINARA * BROJ 114

Intervju:
Petar Vuković

TEMA BROJA: KAKO SE ODVIJA NASTAVA U ODJELIMA NA HRVATSKOM JEZIKU

kolpa-san®

KUPATILA

stvorena za uživanje
i za ponos

sanitarija i pločice, kade, tuš kade, tuš kabine,
saune, masažni sistemi-vodeni i vazdušni,
bazeni za masažu, nameštaj za kupatila,
ugradni vodokotlići i kupatilska galanterija

Banijska 2, SUBOTICA (u poslovnom centru preko puta FB "PARTIZAN"),

Tel: 024/ 547-274 , 547-886

Novi Sad - Rumenački put 11; 021/518-091

Beograd - Lješka 4; 011/354-8063

OSNIVAČ:

Hrvatsko nacionalno vijeće

IZDAVAČ: Novinsko-izdavačka ustanova »Hrvatska riječ«,
Trg Cara Jovana Nenada 15/II, 24000 Subotica**UPRAVNI ODBOR:**Mr. Mato Groznica (predsjednik), Dušica Dulić,
Kalman Kuntić, dr. Marija P. Matarić,
Dražen Prčić, Stipan Stipić, Zvonko Sarić,
Zvonko Tadijan, Tomislav Žigmanov**DIREKTOR I****V. D. ODGOVORNOG UREDNIKA:**

Zvonimir Perušić

**POMOĆNICA I ZAMJENICA
ODGOVORNOG UREDNIKA:**

Dušica Dulić

REDAKCIJA: Ivan Andrašić (Podunavlje),
Davor Bašić Palković (glazba i kazalište),
Jasminka Dulić (politika),
Ivan Ivković Ivandekić (fotografije),
Dražen Prčić (sport i zabava),
Zdenko Samaržija (povijest),
Zvonko Sarić (kultura),
Nada Sudarević (fotografije),
Željka Vukov (društvo)**TEHNIČKI UREDNIK:**

Thomas Šujić

ADMINISTRACIJA:

Zdenka Sudarević

LEKTORICA: Katarina Vasiljčuk**KOREKTOR:** Mirko Kopunović**TELEFON:** ++381 24/55-33-55
++381 24/55-15-78**ŽIRO RAČUN:** 355-1023208-69**E-MAIL:** hrvatskarijec@tippnet.co.yu**WEB:** www.hrvatskarijec.co.yu**TISAK:** »Dnevnik« Holding sa p.o. Novi Sad,
»Dnevnik« ŠtamparijaList je registriran kod Tajništva za informiranje
Skupštine AP Vojvodine pod rednim brojem 73.
List je oporezovan PDV-om od 8 posto, po
Službenom glasniku broj 140 od 1. siječnja 2005.

Kadrovska obnova

Za sutra, 16. travnja, zakazana je sjednica Hrvatskog nacionalnog vijeća. Ovu je sjednicu sazvala skupina vijećnika, predlažući na prvi pogled opsežan dnevni red, iako se uglavnom radi samo o obvezi popunjavanja onih funkcionarskih mjesta koja su ostala upražnjena neopozivim ostavkama na prošloj sjednici, 19. ožujka.

Dakle, birat će se novi predsjednik HNV-a, te potpredsjednici za regije Srijem i Subotica. Također bi se, po prijedlogu skupine vijećnika, trebala obaviti rekonstrukcija Izvršnog odbora HNV-a, kao i Upravnog odbora NIU »Hrvatska riječ«. Jedna od predviđenih točaka je i imenovanje novog predstavnika HNV-a u Savjet za nacionalne manjine Republike Srbije. Imenovat će se i nova osoba za poslovno-pravno predstavljanje Vijeća.

Sjednica HNV-a bit će prigoda utvrditi i jesu li neke od odluka s prošle sjednice poštovane i provedene, s obzirom da je HNV obvezao određene osobe da u ime predstavničkog tijela hrvatske zajednice u SiCG povuku konkretne poteze.

Ovo iznuđeno kadrovanje nužno je kako bi se nastavilo normalno funkcioniranje HNV-a i kako bi se pokušao nadoknaditi zaostatak koji nije mali. U jeku smo upisa u prvi razred osnovnih škola, na pragu smo i upisa u četvrti razred učenika koji nastavu pohađaju na hrvatskom jeziku, treba se pripremiti za organiziranje nastave u odjelima na hrvatskom jeziku u višim razredima osnovne škole, maturanti završavaju srednju školu i raspituju se za studije u Hrvatskoj, sve je jači pritisak da se pokrene sustavna nakladnička djelatnost u hrvatskoj zajednici, simboli zajednice još se krčkaju, i tako dalje i tome slično.

S imenima za dužnosti u HNV-u za sada se službeno nitko nije oglašavao. Neslužbeno je procurilo da bi kandidat za predsjednika izvan Subotice možda mogao imati ozbiljne šanse, što bi svakako bila kvaliteta više u odnosu na opće stanje u hrvatskoj zajednici, koja već odavno trpi kritike zbog tzv. subotičkog centrizma.

Budući dužnosnici bi, međutim, na primjeru bivših, morali biti svjesni da angažman u manjinskoj zajednici ne znači samo čast i slavu, nego i mukotrpan rad, koji vrlo često nije niti ugodan. Raditi za dobrobit jedne nacionalne manjine, u uvjetima koji su još uvijek daleko od poželjnih, zahtijeva prije svega odricanje. Tko je na to spreman, neka zasuče rukave. Tko nije, nitko ga ne tjera.

Z. P.

FOTOGRAFIJA NA NASLOVNICI:

Nada Sudarević

S novim dužnosnicima u provedbu odluka:
s prošle sjednice HNV-a

ČETVRTAK, 7. 4.

U posjetu odjelima na hrvatskom jeziku
u Maloj Bosni i Đurđinu

Odgovorno stvaranje budućnosti za djecu.....8-11

Upisati ili ne dijete u hrvatske odjele?

Ono što je normalno za druge, trebalo bi biti i za nas.....12-15

Dva milijuna ljudi i 200 dužnosnika na pogrebu Pape

Oproštaj od najvećeg poglavara, najmanje države.....20-22

Kampanja »Europa kuca na tvoja vrata«

Trnovit put do obećane zemlje.....24,25

Godišnja skupština HKPD »Jelačić« iz Petrovaradina

Ocjena pozitivna, planovi realni.....26,27

Održan Uskršnji koncert HKPD »Matija Gubec«
iz Tavankuta

Tradicijski plesovi i pjesme za blagdanski ugodaj.....40,41

Povelja

Najviši dužnosnici Srbije, Crne Gore i državne zajednice potpisali su Sporazum o promjeni Ustavne povelje.

Time su stvoreni preduvjeti za rješavanje problema legitimiteta sadašnjeg saziva parlamenta državne zajednice kome je mandat istekao.

Sporazum su potpisali predsjednik Srbije i Crne Gore Svetozar Marović, premijeri Srbije Vojislav Koštunica i Crne Gore Milo Đukanović, predsjednici Srbije Boris Tadić i Crne Gore Filip Vujanović, kao i visoki predstavnik EU Javier Solana, koji je doputovao u Beograd. Neposredni izbori za Skupštinu Srbije i Crne Gore bit će održani odvojeno u obje države-članice i to onda kada se održe izbori za republičke parlamente, navodi se u prijedlogu Sporazuma o izmjeni Ustavne povelje SiCG, koja je više puta bila prekršena od kada je usvojena 2003. godine.

Izbori

Hrvatska je vlada raspisala lokalne izbore 15. svibnja, na kojima će hrvatski građani birati članove 426 općinskih i 123 gradskih vijeća, 20 županijskih i skupštine Grada Zagreba.

Koliko će se ukupno birati članova predstavničkih tijela, teško je precizirati, jer se broj članova određuje statutima lokalnih jedinica i ovisi o broju stanovnika jedinice. Izborni će rokovi početi teći u nedjelju, 10. travnja, a izborna promidžba službeno će početi 24. travnja. Izborni je prag pet posto, neovisno izlazi li stranka samostalno ili u koaliciji.

Obaranje

Demokratska stranka glasovat će za to da na dnevni red Skupštine Srbije bude stavljena rasprava o nepovjerenju Vladi Srbije.

Demokratska stranka pridružila se inicijativi radikala da se pred Skupštinom Srbije otvori rasprava o povjerenju Vladi Srbije, ali i dalje nije jasno hoće li zastupnici te stranke na kraju glasovati za opoziv kabineta Vojislava Košunice. Inicijativa za izglasavanje nepovjerenja Vladi mogla bi doći na red u drugoj polovici svibnja, po završetku tekućeg zasjedanja parlamenta.

Da bi se o inicijativi raspravljalo potrebno je da dnevni red podrži 126 zastupnika, ali oporbene partije DS i SRS imaju 119 zastupnika. Socijalisti, koji podržavaju manjinsku Vladu sa 22 zastupnika, nisu se izravno izjasnili kako će glasovati o inicijativi radikala.

PETAK, 8. 4.

Papa

Polaganjem lijesa s tijelom pape Ivana Pavla II. u zemlju u kripti Bazilike svetog Petra završila je najveća pogrebna svečanost za ijednog od dosadašnjih 263 nasljednika sv. Petra, koja je okupila oko dva milijuna ljudi u Rimu, među

kojima i dvjestotinjak svjetskih dostojanstvenika i dužnosnika te oko tri milijarde ljudi pred TV ekranima diljem svijeta.

Nakon mise, koja je trajala oko dva i pol sata, jednostavan lijes od čempresova drveta s urezanim slovom M, koje simbolizira Djevicu Mariju, s crvenog tepiha ispred oltara nosači Svete Stolice na ramenima su unijeli kroz glavna vrata bazilike, a poslije su ga ponovno kroz vrata svete Marte iznijeli do kripe gdje je održana polusatna ceremonija.

Naftaši

Nekoliko stotina radnika Rafinerije nafte Pančevo stupilo je u štrajk, blokadom svih izlaza i ulaza u Rafineriju. Kao što je najavljeno, radni-

ci Rafinerije Pančevo blokirali su svih pet kapija Rafinerije, ne dozvoljavajući ni ulazak ni izlazak cisterni sa naftom. Trenutačno, u toj rafineriji je zaposleno oko 1.900 radnika, a prosjek plaća je 24.000 dinara. Okupljeni radnici kažu da je to malo i traže povećanje plaća za 30 posto.

Privatni prometnici su najavili da goriva neće biti dovoljno ni za tjedan dana, a iz Rafinerije se opskrbljuju samo prioriteti – škole, Hitna pomoć, policija i vojska.

SUBOTA, 9. 4.

Uvjeravanja

Predsjednik RH Stjepan Mesić izjavio je da će sve hrvatske (obavještajne) agencije i institucije koje tragaju za haškim bjeguncem generalom Antom Gotovinom upoznati s učinjenim peteročlano izaslanstvo Europske unije koje potkraj mjeseca stiže u Hrvatsku.

Sve ćemo to podastrijeti toj komisiji, da se vidi da naše institucije rade, i uvjeriti je kako nema ni jednog razloga Hrvatska skrivati bilo koga, pa ni Antu Gotovinu, rekao je predsjednik Mesić novinarima. Imat ćemo toliko podataka da ćemo, vjerujem, uvjeriti monitoring da smo učinili sve kako bismo ušli u trag haškom bjeguncu Anti Gotovini.

Poduzeli smo do sada sve, poduzet ćemo još i prije nego ta komisija dođe i vjerujem da ćemo biti vjerodostojni, kazao je Mesić.

Korupcija

Korupcija u Srbiji nešto je manja nego što je bila prije 5. listopada 2000., procjenjuju stručnjaci. Direktor Centra za ekonomska istraživanja Instituta društvenih znanosti i član Savjeta za borbu protiv korupcije naglašava kako, usprkos pomaku, Srbija i dalje spada u visoko korumpirane zemlje. Naime, zakoni se ne provode ili se nedovoljno provode.

NEDJELJA, 10. 4.

Sažaljenje

U intervjuu za Glas Amerike, bivša državna tajnica Madelaine Albright kaže da bi prema Miloševiću zauzela mnogo tvrdi stav.

»Zauzela bih prema Miloševiću mnogo tvrdi stav! Bila sam veleposlanica u UN tijekom rata u Bosni kada je svijet

presporo reagirao i kada je usvajanje Daytonskog sporazuma zavisilo od Miloševićeve dobre volje. Pomno sam pratila situaciju na Kosovu gdje se odigravalo etničko čišćenje, ubijanje... U stvari ništa ne bih promijenila da sam suočena s Miloševićem danas, i ponosna sam na mnoge svoje poteze...« rekla je Albrightova. »Mnogo mi je žao zbog Srba... Ako pročitate moju knjigu vidjet ćete kako nas život zna dovoditi u čudne situacije. Moj otac je bio ataše za tisak u Beogradu prije Drugog

svjetskog rata, a zatim se 1944. vratio kao veleposlanik. On je volio Srbe i znao je kazati – da nisam Čeh volio bih da sam Srbin«, prisjeća se Albrightova.

PONEDJELJAK, 11. 4.

Skrovište

List »Danas« je objavio ispovijed dočasnika VSiCG Miroslava D. Petrovića koji tvrdi da je bio u osiguranju Ratka Mladića.

Petrović tvrdi da su gardisti Dražen Milovanović i Dragan Jakovljević 5. listopada prošle godine ubijeni jer su u vojarni »Topčider« vidjeli Ratka Mladića. Petrović kaže kako je u lipnju prošle godine na Topčideru održano savjetovanje o sigurnom prolasku Mladića na sjever zemlje

ili prema Bosni.

Ministar obrane Prvoslav Davinić izjavio je kako je »od nadležnih službi zatražio« da se ispituju navodi lista »Danas«.

Svjedok

Pred Specijalnim sudom svjedočenje je započeo bivši potpredsjednik Vlade i Demokratske stranke Čedomir Jovanović.

Jovanović je na suđenju za ubojstvo premijera Srbije Zorana Đinđića, rekao kako je kabinet lidera Demokratske stranke Srbije, danas predsjednika Vlade Vojislava Koštunice, »stvarao priče da protiv pripadnika Jedinice za specijalne operacije postoje haške optužnice«. Jovanović je nakon svjedočenja rekao da u se sudnici sudi ubojici Zorana Đinđića, prvooptuženom za organizaciju tog ubojstva, ali i da on misli da na optuženičkoj klupi ima dosta praznog prostora.

UTORAK, 12. 4.

Iskorak

SiCG je dobila pozitivnu ocjenu Studije o izvodljivosti, priopćio je europski komesar za proširenje Oli Ren.

O odluci Europske komisije da dâ pozitivnu ocjenu za studiju, čiji je pun naziv »Studija o izvodljivosti pregovora o sklapanju sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju«, Oli Ren je kazao da je riječ tek o prvom koraku na putu Srbije i Crne Gore ka članstvu u Europskoj uniji.

»Cilj Studije jest da procijeni spremnost SiCG da pregovara i primjeni Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju. Ovaj dokument govori je li SiCG spremna napraviti prvi korak ka uspostavljanju ugovornog odnosa sa EU«.

Ren je rekao i da je zadovoljan što je Srbija i Crna Gora konačno učinila značajan napredak u suradnji s Haškim sudom.

Ulica

Novi Sad je dobio ulicu koja će nositi naziv po ubijenom premijeru Srbije Zoranu Đinđiću. Skupština Grada je prošle godine odlučila da dio ulice Stevana Musića, u sveučilišnom dijelu grada, nosi naziv Ulica dr. Zorana Đinđića. U toj ulici postavljene su dvije ploče s imenom pokojnog premijera, jedna na zgradi Poljoprivrednog, a druga na zgradi Filozofskog fakulteta, gdje je jedno vrijeme Đinđić predavao.

SRIJEDA, 13. 4.

Kosovo

Predstavnici Kontakt grupe nastavili su u Prištini razgovore s dužnosnicima međunarodnih misija, privremenih kosovskih institucija i političkim predstavnicima Srba i Albanaca. Diplomati šest zemalja i predstavnici Europske unije najprije su se sastali s premijerom

Kosova Bajramom Košumijem. Očekuje se da će Kontakt grupa predsjedniku Kosova Ibrahimu Rugovi prenijeti namjeru predsjednika Srbije Borisa Tadića da ga pozove kako bi razgovarali o Kosovu. U prvom reagiranju, Rugova je odbio takvu mogućnost, zahtijevajući priznavanje nezavisnosti Kosova.

Predstavnici Kontakt grupe u Prištini su stigli nakon razgovora s predstavnicima Srbije u Beogradu. Dužnosnici u Beogradu spremni su na dijalog s vlastima u Prištini, zaključili su predstavnici Kontakt grupe.

NEMOGUĆA MISIJA

Po tko zna koji put u Saboru ista slika. S jedne strane oni za koje su Tito i Komunistička partija iz 1945. vrhunac demokracije i promicanja ljudskih prava, a s druge pak oni, koji bi iz mržnje prema komunizmu najradije iz abecede izbacili slovo »K«. I tako u bezveznom lupetanju i mlaćenju prazne slame proteknu dva dana. Za nadvikivanje oko povijesne krivde i pravde zastupnicima nije nimalo teško ostati u sabornici cijeli dan.

Ali, kada je nakon Sanaderove intervencije rasprava prekinuta i krenulo se na sljedeću točku dnevnog reda – svi junaci nikom ponikoše. Na klupama se, naime, našlo Izvješće Komisije za vrijednosne papire za 2004. godinu. Radi se o neakvih pedesetak strana brojki i grafikona o stanju na nejakom hrvatskom tržištu kapitala. Da bi se o tome koliko toliko suvislo raspravljalo, treba prije toga izdvojiti nekoliko sati, pa malo proučavati brojke, pa konzultirati literaturu, priupitati možda kakvog stručnjaka. Ukratko, treba raditi. Za prosječnog hrvatskog homo sabornicusa – nemoguća misija. Kao što je javnosti poznato, u stankama sjednica u nekim se zastupničkim klubovima zna baciti i koja partija bele. Pisanje zakona? Proučavanje izvješća? Ma, hajte, molim vas. Zlatko Crnčec, 9. travnja

BOGATI NE PLAČU

Novi broj tjednika Nacional donosi listu pedeset najbogatijih Hrvata u 2005. godini. Prema istraživanju Nacionalovog ekspertnog tima najbogatiji Hrvat je Ante Vlahović, predsjednik Adris grupe, koji je u prošlogodišnjem istraživanju zauzeo drugo mjesto. Zbog porasta dionica Adrisa za 23 posto Vlahovićevo bogatstvo se procjenjuje na 299 milijuna eura. Drugo mjesto na listi najbogatijih drži Ivica Todorić, vlasnik Agrokora, čija vrijednost iznosi 270 milijuna eura. Na treće mjesto se plasirao Enver Moralić, samozatajni vlasnik PPK Kutjevo, s vrijednošću od 250 milijuna eura. Na ljestvici najbogatijih slijede Luka Raić vlasnik Lure te Plinio Cuccurin, šef TDR-a. Nacional, 5. travnja

NEPRIJATELJ NE SPAVA

Služba Slobodana Miloševića poštenije me prisluškivala. Vodila me je kao unutarnjeg neprijatelja, a ovi me sad tretiraju kao najvećeg kriminalca. Opasnost za Srbiju je rangirana ovako – Al Kaida, ja, pa ANA (Albanska nacionalna armija). Žarko Korać, bivši potpredsjednik Vlade Srbije, Blic, 5. travnja

VELEPOSLANIK PRAZNIH DŽEPOVA

Kao ni u zemlji, ni u zemljinim veleposlanstvima – novca kronično nema. Oko dvadesetog, kada ovdje na Cipru pristižu računi, sjedim s prvim tajnikom i kalkulatorom i gledam kako da sve to pokrijem. Noću idem kao neka štedljiva baba i gasim svjetla po veleposlanstvu. Tu su, u okolini, veleposlanstva drugih zemalja u kojima su plaće veleposlanika veće nego mjesečni proračun naše.

Na prijamima često poželim da se zemlja otvori i da nestanem u toj rupi, kada me ljudi salijeću da objasnim neobjašnjive poteze naših glavešina. Nisu to obvezno ni zlonamjerna pitanja. Svetislav Basara, veleposlanik SiCG na Cipru, Dnevnik, 10. travnja

SALTO BEZ MORTALE

Sanaderov HDZ danas nije više isto što i negdašnji Tuđmanov. Oslobođen obveze neprestano dokazivati »hrvatstvo«, takav HDZ može sada brže u Europu i to obilato koristiti. Isto tako, iako je donedavno bio »od gla-

ve« protiv takve politike, DSS sada može reći kako nije isto što i DS, šaljući mirne duše optuženike u Den Haag, uz uvjeravanje tvrdoglavih iz kulisa, što vjerojatno nije nimalo lijep prizor. Ali to sada smeta jedino radikalima, s tim da uopće nije sigurno kako oni ne bi to isto radili, zavisno od okolnosti. Salto je opet napravljen, mortale je izostao. Relja Knežević, Dnevnik, 10. travnja

BIRANI MATERIJAL

Možda sam materijal za partizana, ali za četnika nisam. Nemojte upirati prstom u mene. Ratko Gajica, saborski zastupnik iz SDSS-a, Novi list, 11. travnja

Dujizmi

- ✓ *Haag sve više dokazuje da su naši visoki dužnosnici bili odgovorni ljudi;*
- ✓ *Ako sagledamo naše stanje iz svih uglova, jasno je da se vrtimo u krugu;*
- ✓ *Mladi političari paze sve više ne samo na riječi već i na djela.*

Dujo Runje

DOBRO JUTRO TUGO

Dobro jutro, od sutra ne radite. Naslov iz novosadskog Dnevnika, u povodu otpuštanja 3.900 civila iz Vojske SiCG, koji su proglašeni tehnološkim viškom, 12. travnja

Mitropolit zagrebačko-ljubljanski i cijele Italije Jovan (Pavlović)

Trebalo je pozvati Papu u Srbiju

»R eći ću opet ono što sam već kazao povodom trećeg Papina posjeta Hrvatskoj, a to je kako sam uvjeren da bi, s obzirom na naše probleme i nevolje na Kosovu i Metohiji, bilo veoma korisno da je Srbija pozvala Papu da dođe i tom prilikom ode na Kosovo kako bi se osobno uvjerio s kakvim teškoćama se tamo bori srpski narod i Srpska crkva«, izjavio je za »Politiku« Njegovo visokopreosveštenstvo mitropolit zagrebačko-ljubljanski i cijele Italije Jovan (Pavlović), šef specijalnog izaslanstva SPC koje je, po blagoslovu patrijarha Pavla, bilo nazočno na sprovodu Ivana Pavla Drugog u vatikanskoj bazilici Svetog Petra. Izražavajući uvjerenje kako bi »Papa Vojtyla bio snažan i vjerodostojan tumač i svjedok agresije koja je izvršena na srpski narod i Srpsku crkvu i da bi to imalo snažnog odjeka u političkim krugovima međunarodne zajednice«, mitropolit dodaje:

»Mislim da smo, nepravedno i uskogrudno opterećeni nekim neshvatljivim razlozima protivljenja Zapadu i Katoličkoj crkvi, propustili to uraditi, predviđajući kako između pravoslavnih i katolika ima najmanje otvorenih dogmatskih pitanja o kojima bismo trebali voditi dijalog. Dogmatski, a to svjedoči i komisija za dijalog između katolika i pravoslavnih, mi smo najbliži jedni drugima. Na žalost, usprkos svemu nismo iskoristili šansu koja bi bila veliki plus i doprinos obrani naših interesa na Kosovu i Metohiji«, kaže mitropolit zagrebačko-ljubljanski, uvjeren da »sva ova izaslanstva koja dolaze i koja se doživljavaju kao pomoć u obrani naših interesa pred međunarodnom zajednicom, nemaju mnogo odjeka u svijetu i ne mogu se nikako mjeriti s utjecajem koji je Papa Vojtyla imao u svijetu«.

ČEGA SMO SE UPLAŠILI: »Smatram da je to bio veliki propust. Čega smo se bojali? Jesmo mi Srbi, pravoslavci, toliko slabi da bi jedan Papin posjet mogao uzdrmati našu pravoslavnu vjeru, našu Crkvu i stavove srpskoga naroda u smislu državnosti, kulture, vjerskog opredjeljenja? Zar smo se bojali otvoriti vrata rimskom Papi da posjeti katolike u Srbiji, da ga pri tom ugostimo i otvorimo dijalog s njim jer je evidentno da je njegova riječ veoma utjecajna u međunarodnoj politici«, nedvosmislen je mitropolit zagrebačko-ljubljanski. Žaleći što neki mladi ljudi, koji svoje stavove predstavljaju kao izraz vjere, ne uvažavaju čak ni evanđeljske riječi apostola Pavla koji nas podsjeća da se »s radosnima radujemo, a sa žalosnima budemo žalosni«, vladika ne skriva zabrinutost što je »jedna grupa mladića, koja se okuplja na internetu oko svetog Nauma, neprimjereno i neprihvatljivo komentirala smrt Pape Ivana Pavla Drugog«. »Tako vulgarno ponašanje je velika sramota i još veća šteta za srpski narod i za Srpsku crkvu«, opominje mitropolit zagrebačko-ljubljanski, ne skrivajući svoju ogorčenost zbog takve neodgojenosti kojoj se

Smatram da je to

bio veliki propust.

Čega smo se

bojali? Jesmo mi

Srbi, pravoslavci,

toliko slabi da bi

jedan Papin

Mitropolit Jovan

posjet mogao

uzdrmati našu

pravoslavnu vjeru,

našu Crkvu i

stavove srpskoga

naroda u smislu

državnosti,

kulture, vjerskog

opredjeljenja?

pridaje aureola brige za očuvanje pradjedovske vjere.

Nazivajući Ivana Pavla Drugog »ekskluzivnim Papom koji je označio potpuno novu epohu u Katoličkoj crkvi i tako zaslužio epitet Velikog Pape«, član srpskog crkvenog izaslanstva na njegovu pokopu, mitropolit Jovan kaže kako se »Papa Vojtyla uspio nametnuti čitavome svijetu svojom borbom za mir, zatalasavši milijunske mase ljudi na svojim putovanjima na kojima se zalagao protiv ratova, jer donose patnje i štetu svim narodima«.

UVAŽAVANJE PATRIJARHA PAVLA: »Bio je pobornik mira i međusobne suradnje u svijetu, a posebnu pažnju je posvećivao mladima, podsjećajući da su oni budućnost svijeta. Bez obzira na naše konfesionalne razlike, ne može mu se osporiti ni da je vrlo uspješno saživao međureligijske konferencije. Jedan od takvih susreta bila je i proslava dva milenija kršćanstva u Rimu, u katedrali Svetog apostola Pavla izvan rimskih zidina, gdje sam bio nazočan kao specijalni izaslanik Njegove Svetosti patrijarha srpskog Pavla. Tamo su bili delegati svih kršćanskih crkava i svih pravoslavnih crkava. Imao sam čast papi Ivanu Pavlu Drugom tada predati dar u ime Srpske pravoslavne crkve kao znak zahvalnosti za određenu pažnju koju je pokazivao posebno prema našem patrijarhu Pavlu. Imao je običaj često reći da se za patrijarha Pavla posebno moli svako jutro, cijeneći njegovu pobožnost i asketizam. Zbog Papinog uvažavanja patrijarha Pavla naše crkveno izaslanstvo dobilo je posebno mjesto u međucrkvanim odnosima i obilježavanju dvije tisuće godina kršćanstva«, podsjeća mitropolit, tvrdeći kako je Papa Slaven bio karizmatička ličnost s dovoljno snage i hrabrosti da svima uputi određene poruke, uspijevajući za tu svoju misiju pridobiti široke mase ljudi svuda u svijetu«.

Znao je osjetiti političku situaciju u svijetu mudrošću dobrog političara, što je i razumljivo, jer on je ne samo poglavar više od milijarde vjernika katolika, nego i šef države Svete Stolicе. Ta brojnost katolika u svijetu za nas, pravoslavne, je i velika obveza da respektiramo Rimokatoličku crkvu, bez obzira na naše dogmatske razlike. Mi možemo kao pravoslavni naglašavati i da se borimo za istrajnost i dosljednost u sljedovanju svetootačke tradicije apostolske crkve, ali ne možemo zatvarati oči pred realnošću života u kome poglavar Rimokatoličke crkve ima misiju koja je u svijetu od velikog političkog utjecaja«, smatra mitropolit Jovan..

Na pitanje hoće li biti lako naći dostojnog mu nasljednika na papinskom tronu, mitropolit Jovan kaže kako ne sumnja »da će Kardinalski zbor znati izabrati papu koji će biti dorastao da rukovodi Crkvom i u vremenu koje dolazi«.

Mirjana Kuburović

Tekst je objavljen u »Politici« 10. travnja

U posjetu odjelima na hrvatskom jeziku osnovnih škola u Maloj Bosni i Đurđinu

Odgovorno stvaranje budućnosti za djecu

»Djeca brzo počinju prepoznavati razlike između dijalektalne ikavice i standardnog književnog jezika«, kaže učiteljica iz Male Bosne Marina Kovač * »U predškolskom odjelu u Đurđinu imamo ove godine 18-ero djece, i moguće je da među njima bude odgovarajući broj djece za formiranje novog hrvatskog odjela«, kaže ravnateljica škole u Đurđinu Ljiljana Dulić * »Veoma sam zadovoljna radom, kao i brigom o nama od strane HNV-a i Republike Hrvatske«, kaže učiteljica iz Đurđina Verica Farkaš

Piše: Davor Bašić Palković

Fotografije: Nada Sudarević

Školovanje i predškolsko obrazovanje i odgoj na hrvatskom jeziku prvi puta je u Srbiji organizirano školske 2002/2003. godine. Poslije skoro tri godine nastavu na hrvatskom jeziku pohađa 119 učenika u pet subotičkih osnovnih škola. Tako u OŠ »Ivan Milutinović« u Subotici ima 36-ero djece u 3 odjela (prvi, drugi i treći razred), u OŠ »Matko Vuković« 41 učenik u 3 odjela (prvi, drugi i treći razred), u OŠ »Sveti Sava« 5 učenika u jednom odjelu (prvi razred), u OŠ »Matija Gubec« u Tavankutu 21 učenik u dva odjela (prvi i treći razred) i u OŠ »Vladimir Nazor« u Đurđinu 16 učenika u jednom odjelu (treći razred).

Izbornu nastavu iz predmeta hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture (dva sata tjedno) pohađa ukupno 204 učenika, uzrasta od prvog do osmog razreda u svim gore navedenim školama, kao i u OŠ »Pionir« u Starom Žedniku.

Vijeće učitelja odjela na hrvatskom jeziku

Kadrovska organiziranost u službi kvalitete nastave

»Vijeće učitelja hrvatskih odjela broji 17 učitelja. Naš primarni cilj je prilagođavanje nastavnih planova i sadržaja nastavi na hrvatskom jeziku, posebice organiziranje samog predmeta hrvatskog jezika. Vijeće se bavi i organiziranjem jezičnih seminara, radionica, tematskih priredbi i ekskurzija djece hrvatskih odjela«, ističe Ana Čavrgov, predsjednica Vijeća.

Nastava se izvodi uz pomoć udžbenika iz Republike Hrvatske (nakladnik »Školska knjiga«). Programi nastave na hrvatskom jeziku postoje od prvog do osmog razreda, a po novom reformiranom programu prilagođeni su za nastavu u prva tri razreda. Nastavu izvode učitelji koji su školovanje završili u Srbiji na srpskohrvatskom jeziku. Od ove školske godine dozvoljena je uporaba i udžbenika iz inozemstva, uz prethodnu suglasnost Ministarstva pro-

svjete i sporta Republike Srbije. Učiteljima i nastavnicima pomažu pedagozi iz Republike Hrvatske, učiteljica *Dobrila Puljić* i profesorica književnosti *Miranda Glavaš-Kul*. Dio učitelja i odgojitelja, koji izvode nastavu na hrvatskom jeziku, obuhvaćen je jezičnim seminarima u organizaciji Ministarstva prosvjete i sporta Republike Hrvatske. Nedavno su završili i doedukaciju u vidu više seminara koje je vodio profesor hrvatskog jezika i književnosti *Petar Vuko-*

Četnaestero djece u kombiniranom odjelu drugog i trećeg razreda: Mala Bosna

Obitelj Pelhe u Maloj Bosni

Potpuno povjerenje u hrvatske odjele

Silvester Pelhe je učenik trećeg razreda u odjelu na hrvatskom jeziku u OŠ »Ivan Milutinović« – područne škole u Maloj Bosni. Najviše, kaže, voli satove hrvatskog jezika i matematike. Preko škole je organizirano išao na hrvatsko primorje kao i u posjet gradu Osijeku.

Njegova majka *Matilda Pelhe* ističe kako je zadovoljna napretkom jezika kod njenog sina, načinom na koji učiteljica uspijeva djeci prenijeti znanje te ne vidi razliku između školskih dana i rada svoje starije djece koja su pohađala nastavu na srpskom jeziku i sadašnjeg školarca Silvestera. Također smatra kako su njena starija djeca bila uskraćena za mnoge sadržaje koji su bitni za hrvatsku nacionalnu kulturu, jer nisu imala u to vrijeme mogućnost pohađati nastavu na hrvatskom jeziku.

»Vrlo sam sretna što je mome sinu osigurana takva osnova«, kaže Matilda Pelhe, napominjući da je ovakva mogućnost približavanja djece svojem materinskom jeziku i matičnoj kulturi veoma značajan i plodonosan korak. Situaciju spajanja drugog i trećeg razreda hrvatskog odjela ne vidi kao problem, a ukazuje i na veliku želju da se osnuje hrvatska gimnazija u Subotici, jer bi tako hrvatski jezik najpotpunije zaživio i u društvenom okruženju.

»Ako roditelji ne shvaćaju da je sada prilika da upisuju djecu u hrvatske odjele i misle da sada nisu povoljni uvjeti za to, onda doista ne znam što više očekuju. Treba biti manje skeptičan i s više vjere promatrati ovaj nedavno započeti proces«, zaključuje Matilda Pelhe.

Matilda Pelhe

Učiteljice odjela na hrvatskom jeziku: Marina Kovač i Sanja Dulić

vić, a u organizaciji Hrvatskog akademskog društva iz Subotice.

ANGAŽIRANOST ZAJEDNICE: Pokrivačnu snagu ovog programa čine angažiranost i zainteresiranost hrvatske zajednice za obrazovanje na materinskom jeziku, koje predstavlja temelj očuvanja ali i razvijanja nacionalnog identiteta. Značajan prinos cjelokupnom razvoju programa prisutan je i od strane matične države. Pokraj ovih faktora treba istaknuti i dobru komunikaciju s Pedagoškim zavodom Vojvodine i Pokrajinskim tajništvom za obrazovanje i kulturu, kao i suradnju i razumijevanje lo-

kalne samouprave te važeće zakonske propise.

Obrazovanje na hrvatskom jeziku postoji da pripadnike naše zajednice odgoji i naobrazi, osposobi za život i rad, kako bi aktivno sudjelovali u životu svoje i svih zajednica s kojima živimo. Komunikacija i suradnja s roditeljima kao i s mjerodavnim institucijama usmjerena je k razvoju cjelokupnog sustava obrazovanja. Vizija već započetog projekta sastoji se od ideje suvremenog obrazovanja koje počiva na integritetnom planiranju, kvalitetnim nastavnim učilima, aktivnim metodama nastave i

učenja i dobroj komunikaciji između nastavnika, učenika, roditelja, zajednice i matične države.

MALA BOSNA: U područnoj OŠ »Ivan Milutinović« u Maloj Bosni nastava na hrvatskom jeziku odvija se u dva odjela s ukupno 25-ero djece: 11-ero u prvom i 14-ero u mješovitom drugom i trećem razredu. Također, troje djece iz viših razreda pohađa izborni predmet – hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture. Učiteljice *Marina Kovač* i *Sanja Dulić* kažu kako su zadovoljne udžbenicima, za koje smatraju da adekvatno podržavaju nastavni plan i program, napominjući kako su određeni sadržaji obrađivani u kombinaciji s udžbenicima ove države, što je u skladu s nastavnim koncepcijom. Zahvalne su matičnoj državi na pomoći glede dobivanja besplatnih udžbenika i dodatnih sredstava poput časopisa za djecu »Smib«. Dijalekt u govoru djece ne vide kao problem, već smatraju kako će biti potrebno izvjesno vrijeme za usvajanje normi književnog jezika.

»Djeca brzo počinju prepoznavati razlike između dijalektalne ikavice i standardnog književnog jezika. S naše strane nema strogog ispravljanja dijalekta, to je postupni proces, djeca nastoje određene riječi zamijeniti ikavicom i potrebno ih je ponekad navesti na neku riječ. Takav oblik rada im leži i daje dobre rezultate. S druge strane, postoji i izborni predmet koji se zove 'narodna tradicija', u okviru kojeg se vrlo lijepo može raditi na njegovanju ikavice«, kaže Marina Kovač.

Učiteljice ističu kako su roditelji zadovoljni što su djecu upisali u odjele na hrvatskom jeziku. Od Hrvatskog nacionalnog vijeća očekuju kvalitetno odvijanje

daljnjeg školstva na hrvatskom, posebice u višim razredima osnovne škole, da bi, kako kažu, i oni i roditelji znali za što su radili.

»Generalno je malo djece za upis u škole, prošle je godine u ovu školu upisano ukupno 27-ero djece od kojih je 11-ero pošlo u prvi razred na hrvatskom jeziku«, zaključuje učiteljica Kovač.

Opremljenost jedne od učionica računalima ukazuje na to kako je u tijeku i uvođenje izbornog predmeta koji podrazumijeva rad s računalima a pod nazivom 'Od igračke do računala', za što su se i učitelji putem tečajeva pripremali. Uključivanje u obrazovanje na hrvatskom jeziku učiteljice Kovač i Dulić smatraju izazovom te dokazom, kako je tako što moguće i da ono predstavlja osnovu normalnog suživota i tolerancije.

Ljiljana Dulić, ravnateljica
OŠ »Vladimir Nazor« u Đurđinu

ĐURĐIN: Ravnateljica OŠ »Vladimir Nazor« u Đurđinu Ljiljana Dulić kaže kako u ovoj školi postoji jedan odjel na hrvatskom nastavnom jeziku – treći razred koji broji 16 učenika, a koji je prije tri godine prilikom formiranja predstavljao najbrojniji odjel u cijeloj školi. Također, troje djece, koja se nisu uspjela upisati u hrvatske odjele protekle dvije godine, pohađaju predmet hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture.

»Protekle dvije godine nismo uspjeli formirati nove odjele. Iako je od dužnosnika u Pokrajini sugerirano da se spajaju odjeli, roditelji nisu prihvatili tu opciju, mala brojnost nas je limitirala da ne otvorimo zasebne odjele. U predškolskom odjelu, koji postoji pri našoj školi, imamo ove go-

Obitelj Dulić iz Đurđina

Zadovoljni i djeca i roditelji

Obitelj Dulić iz Đurđina ima petero djece. Njihov jedini sin Josip pohađa treći razred u hrvatskom odjelu OŠ »Vladimir Nazor« u Đurđinu kod učiteljice Verice Farkaš. Josip je skroz odličan učenik, a od predmeta najviše voli matematiku i tjelesni odgoj. Pismeni radovi su mu objavljeni u »Hrcku«, a posjećivao je i oba dosadašnja Hrkova maskenbala, koji su mu se jako svidjeli.

Sluša tamburu i nedavno je skupa sa starijom sestrom Martinom posjetio Koloniju mladih u Ernestinovu. Roditelji, Franjo i Jelica, ističu kako su zadovoljni radom hrvatskog odjela, učiteljicom, udžbenicima te da ih je svojevrmeno veoma obradovala vijest o početku nastave na hrvatskom jeziku. I dvije mlađe kćerke Reginu i Mihaelu, koje tek očekuju školski dani, namjeravaju upisati u hrvatske odjele.

Jelica Dulić s kćerima

dine 18-ero djece, i moguće je da među njima bude odgovarajući broj djece za formiranje novog hrvatskog odjela. U matičnoj državi su se potrudili da motiviraju djecu na razne načine, nabavljeni su udžbenici i određen broj časopisa, čak i korištenih udžbenika od drugih autora koji se nastavno ne obrađuju u trećem razredu, ali koji u značajnoj mjeri potpomažu rad nastavnika s djecom. Sve to, iako skromno, osigurava funkcioniranje nastave na zadovoljavajućoj profesionalnoj razini«, kazala je Dulić.

Ravnateljica napominje kako učenici u

hrvatskim odjelima redovito čitaju dječji podlistak »Hrcko«, te da škola s listom prakticira dobru suradnju. Hrvatski odjel ove škole nedavno je posjetio i generalni konzul Republike Hrvatske u Subotici Davor Vidiš, a tada su mu djeca priredila izvedbu igrokaza. Po riječima Dulićeve, konzul je iskazao zadovoljstvo akcentom i naglaskom djece hrvatskog odjela. Dulić je u razgovoru istaknula i veliku pomoć učiteljice iz Hrvatske Dobrile Puljić.

Ravnateljica Dulić očekuje da će se pitanje obrazovanja u višim razredima osnovne škole početi rješavati, pri čemu smatra

Nastava funkcionira na zadovoljavajućoj profesionalnoj razini

Obavijest o upisu djece u prvi razred osnovne škole u školskoj 2005./2006. godini

Starosna dob i potrebni dokumenti

Odjel za društvene djelatnosti Općine Subotica organizira upis djece u prvi razred osnovne škole na području Općine Subotica. U prvi razred osnovne škole na temelju članka 90. Zakona o osnovama sustava odgoja i obrazovanja upisuju se djeca koja će 1. rujna 2005. imati najmanje šest i pol godina (rođeni do 28. veljače 1999. godine), odnosno najviše sedam i pol godina. Upis navedene djece u prvi razred osnovne škole vrši se poslije ispitivanja djece pred polazak u školu, koje obavlja osnovna škola u koje je dijete upisano. Također u prvi razred mogu se upisati i djeca koja će do početka školske godine 1. rujna 2005. napuniti šest godina, i to nakon provjere spremnosti djeteta za polazak u osnovnu školu, koju vrši psiholog škole primjenom preporučenih standarda i postupaka. Djeci, koja su mlađa od šest i pol godina u vrijeme polaska u školu, može se dogoditi polazak u osnovnu školu za jednu školsku godinu.

Prilikom upisa djece roditelji su obavezni priložiti izvadak iz matice rođenih (nije potreban nov izvadak) i uvjerenje o liječničkom pregledu djeteta, odnosno cijepljenju (ovo uvjerenje na području grada Subotice izdaje Služba za zdravstvenu zaštitu žena i djece, a u naseljima Općine – zdravstvene postaje u mjestu). Roditelj, posvojitelj, staratelj, odnosno tijelo starateljstva odgovoran je za upis djeteta u prvi razred osnovne škole, navodi se u obavijesti koju potpisuje *Grgo Francišковиć*, načelnik Odjela za društvene djelatnosti u Općini Subotica.

Prvi razred na hrvatskom jeziku u Maloj Bosni

da će se udžbenici lako nabaviti. Također se nada kako organiziranje nastave u višim razredima na hrvatskom jeziku, neće biti lokalizirano na jednu gradsku školu, što u gradskim okvirima nije loša opcija, ali za

prigradska naselja ovakvo se rješenje komplicira pitanjem prijevoza.

Atmosfera u kolektivu je, kaže ravnateljica, sasvim normalna, a brojnost upisane djece je odraz informiranosti roditelja i nji-

hovitih osobnih afiniteta. Briga, koja vlada među pojedinim roditeljima, a tiče se pitanja – što dalje s nastavom poslije četvrtog razreda, jedna je od mogućih zapreka pri upisu djece u hrvatske odjele.

»Nastava se odvija korektno i uspješno s obzirom da su ovo počeci obrazovanja na hrvatskom jeziku. Na satovima sve više i bolje govorimo hrvatskim jezikom iako se doma uglavnom govori dijalektalnom ikavicom. Veoma sam zadovoljna radom, kao i brigom o nama od strane HNV-a i Republike Hrvatske. Nastavnih sredstava imamo dovoljno, slična je situacija kao i u odjelima na srpskom jeziku, jedino je ponekad problem lektira, ali i to uspijevamo riješiti«, ističe učiteljica trećeg razreda hrvatskog odjela u ovoj školi *Verica Farkaš*.

Đurđin: djeca sve bolja u svladavanju hrvatskog jezika

Procjena broja djece koja će se ove godine upisati u osnovne škole

Budući prvaci

»Trenutačno je u subotičkoj PU 'Naša radost' u zabavišnu grupu upisano 1.328 djece, koja bi na jesen trebala poći u prvi razred. Izvan ove ustanove u skupine za vrtić pri osnovnim školama je evidentirano u Čantaviru 52, u Đurđinu 18 i na Kelebiji 34 djece. Ove godine je zakon o upisu djece u osnovne škole izmijenjen, tj. djeca se mogu upisivati u škole do 1. rujna, za što je prije bio namijenjen rok do 31. svibnja. Očekuje se da će, uz još određeni broj djece koja nisu obuhvaćena predškolskim ustanovama, u prvi razred nove školske godine biti upisano oko 1.500 đaka«, izjavila je članica Općinskog vijeća zadužena za obrazovanje *Edit Molnár Pintér*.

Upisati ili ne dijete u hrvatske odjele?

Ono što je normalno za druge, trebalo bi biti i za nas

Piše: Dujo Runje

Zar svi ne prihvaćamo da je normalno da Mađari idu u škole na mađarskom jeziku ili djeca neke druge manjine na svom? Ako je tako, a činjenice govore da je tako, zašto nije prirodno da i Hrvati mogu i žele pohađati nastavu na hrvatskom jeziku?

Pred roditelje, koji imaju dijete za polazak u školu, postavljaju se mnoge dileme, a posebice se postavljaju mnoga pitanja kada je riječ o onima koji žele upisati dijete u hrvatske odjele. Ta su pitanja razumljiva, prihvatljiva i shvatljiva. Od njih u dobroj mjeri ovisi uspjeh njihovog djeteta, a imajući u vidu dob djeteta, roditelji preuzimaju cjelokupnu odgovornost. Mnoge od tih dilema su opravdane, ali ima i onih koje su kvazi dileme odnosno jesu neke »vječne istine« koje i nisu nikada bile istine. Mnogo je u životu pretpostavki koje smo prihvatili kao točne, a one se kasnije pokazuju kao netočne.

U ovom napisu pokušat ćemo odgovoriti na neka od tih pitanja. Neki od ponuđenih odgovora zasigurno neće biti sukladni s našim dosadašnjim razmišljanjima ili pogledima u odnosu na upis djece u školu. Naravno, ona su ovdje samo izložena, a na vama je jedino da izaberete ono što mislite da je najbolje za vas i vaše dijete. O tome se niti može, niti treba raspravljati. Preuzmite samo ono što vam se čini prihvatljivim i shvatljivim.

HOĆEMO LI RAZDVAJATI DJECU AKO IDU U HRVATSKE ODJELE?:

Prva stvar koja se često nameće je – zašto razdvajati djecu? Do sada su svi išli zajedno u vrtić, pa zašto ne bi i nadalje. Srećom, priroda i Bog se postarala da je neko dijete muško a drugo žensko, neko svjetlije a drugo tamnije boje, neko više a drugo manje pametno, neko više a drugo niže i tako u nedogled.

Doista, u svijetu nema dva djeteta identična – slična da, ali ista ne. Nije li to bogatstvo raznovrsnosti. Kako bi svijet izgledao kada bi svi bili isti? Koje li dosade i monotonije! Htjeli mi to ili ne priznati sebi i drugima mi smo već od rođenja različiti po mnogo čemu. I život nam je doista različit. Netko voli jedno, a drugi sasvim nešto drugo. I sreća je da je to tako. Zar nisu vođeni mnogi ratovi, jer su neki mislili

da svi trebamo biti isti? Što bi bilo kada bismo svi voljeli jednu istu djevojku? Po svemu ovom sudeći ovo ne bi smio biti bitan čimbenik za upis ili ne u hrvatske odjele. Nije li netko davno rekao: Tude pošuj, a sa svojim se diči. Nismo mi zaslužni što smo rođeni kao muško ili žensko, s takvim temperamentom ili karakterom, ove ili one nacije. Kada smo već rođeni takvi kakvi jesmo, logično je da to prihvatimo kao činjenicu. Svatko ima neke svoje »tajne adute«. Svakoga je Bog za nešto stvorio. Ne tražimo mi ništa što nam ne pripada po svim pozitivnim propisima ove države i po međunarodnim standardima. Zašto bi nas drugi iz tih razloga gledali poprijeko? Moguće je da će nas zbog toga i više cijeniti i poštivati?!

To što tražimo za sebe priznajemo i drugima. Dosadašnja iskustva pokazuju da je istinita ona izreka: Svako čudo za tri dana. Zar svi ne prihvaćamo da je normalno da

Mađari idu u škole na mađarskom jeziku ili djeca neke druge manjine na svom? Ako je tako, a činjenice govore da je tako, zašto nije prirodno da i Hrvati mogu i žele pohađati nastavu na hrvatskom jeziku? Nije zabranjeno družiti se i nadalje i u školi i izvan škole sa svojim vršnjacima iz ulice, zgrade, susjedstva i sl. Ovdje i jezičnih barijera nema. Možda će se netko zainteresirati za neki naziv na hrvatskom jeziku, može li to biti prilika da nekome nešto pokazemo što mi znamo?! U svijetu se sve više cijene različitosti, a naš grad je jedinstvo različitosti. Ne govorimo li svakodnevno da je to naše bogatstvo?!

KOMBINIRANI ODJELI – NAŠA PREDNOST ILI MANA?: Jedno od pitanja je i pitanje kombiniranih odjela. Sve više ćemo se sretati s kombiniranim odjelima kada je riječ o manjinama, ali ne samo o manjinama. Po svemu sudeći, oni će biti naša stvarnost i vjerni pratilac.

U različitosti djece nalazi se sveukupno bogatstvo

Zaobiđimo predrasude: kombinirani odjeli – kvalitetno obrazovanje za sve

Kada je to tako, pogledajmo malo detaljnije njene implikacije. Naime, javno je mišljenje da kombinirani odjeli nisu dobri za učenike. Je li to baš sve tako? Činjenica je da tradicionalni nastavni sustav poznaje razrede po godištim, ali je činjenica da svakim danom ta i takva nastava ima sve više kritičara i opravdanih kritika. Nije li ta i takva škola izvankontekstualna, izolirana i neživotna sredina?! Mnogo puta škola je bila zatvorena u nestvarni mikrokozmos, nešto što je učenicima udaljeno, što nisu čuli i što neće nikada vidjeti. Nije li sve više primjedbi da škola nije u dovoljnoj svezi sa životom?

Točno je da se takvi razredi preferiraju od strane države. To se prvenstveno radi zbog financijske pozadine. Kombinirani odjeli po svojoj naravi iziskuju manji broj učenika, a to su za državu novi troškovi. Poznati su u svijetu Montessori škola i vrtić koji preferiraju kombinirane odjele, odnosno skupine različite dobi. U svijetu i kod nas sve više se preporučuju mješovite skupine u vrtićima. Jedan od razloga jest upravo životnost. Nije li točno da se sva djeca iste dobi međusobno mogu više razlikovati od djece različite dobi?! Nije li istina da se djeca u životu druže po različitim kriterijima i da dob nije od presudnog značenja?!

Svatko od nas zna da razne vještine ne-

maju veze bitne s dobi. Sjetimo se samo glazbenih ili likovnih sposobnosti. U svijetu je prisutna sintagma »pedagogija uspjeha za sve« ili kvalitetno obrazovanje za sve. To znači da se za svakog učenika planira napredovanje u odnosu na njegove psihofizičke mogućnosti. Učenikovo napredovanje se prati, prije svega, u odnosu na njegovo inicijalno stanje i osobne mogućnosti. Suvremena škola mora upravo biti takva, ako želi biti po mjeri djeteta. Obitelji koje imaju više djece znaju kako može biti pozitivno ozračje za djecu različita dob, kada je riječ o obrazovanju. Mogu li tada starija djeca pomoći mlađoj djeci i mogu li mlađa djeca lakše prihvaćati i učiti od starije u mnogim segmentima od nas odraslih?! Njihova razina razmišljanja je sličnija i prirodnija.

Osobno sam mišljenja da je kombinirana nastava najproblematičnija iz vizure nastavnika. On tada, htio ili ne, mora predviđati individualnu ili još bolje individualiziranu nastavu, a to upravo znači pratiti svako dijete, znati njegove mogućnosti i razvijati najviše ono u čemu je učenik uspješan (pozitivna orijentacija). Istodobno nastavniku, koji radi u kombiniranom odjelu, jasno je da se ta i takva ulaganja višestruko vraćaju. Tada nema »praznog« hoda, nema problema s disciplinom, jer ne-disciplina je siguran znak da učenici nisu

zadovoljni sadržajima, odnosno da je učitelj podcijenio ili precijenio njihove mogućnosti. U kombiniranim odjelima frontalna nastava je najmanje zastupljena, a skupni i individualni rad dobivaju vidno mjesto. Takva nastava je i izvodljiva samo u odjelu s manjim brojem učenika. Ako se učenici naviknu oslanjati na svoje sposobnosti i mogućnosti, lakše će im biti kasnije jer nema bolje pomoći od »samopomoći«. Ovdje otpadaju razlozi da mnogi roditelji rade umjesto djece domaće zadaće, a više nego jasno »protiv« djece. Učitelj ima odličan uvid u stanje učenika i nema potrebe roditelj »uljepšavati« stanje. Ako se sve ovo ima u vidu, onda mnogi razlozi koji nam govore protiv kombinirane nastave padaju u vodu, a mnoge prednosti postaju jasnije, prihvatljivije.

S KOLIKO GODINA UPISATI DIJETE U ŠKOLU?: Jedno od pitanja mnogih roditelja je s koliko godina upisati dijete u prvi razred. Po sada važećim propisima u prvi razred upisuju se djeca koja do početka školske godine (1. IX.) imaju najmanje šest i pol godina, a najviše sedam i pol godina. Konkretno to znači da su roditelji, čija su djeca rođena 1998. godine, odnosno u I. i II. mjesecu 1999. godine, u obvezi prijaviti se u školu. Upisivanje se vrši nakon ispitivanja djeteta od strane pedagoga i psihologa škole, primjenom standarda

dobivenih od strane mjerodavnog centra. Pokraj njih u školu se mogu upisati i mlađa djeca, tj. djeca koja do početka školske godine imaju šest do šest i pol godina ili, preciznije, koja su rođena do 31. VIII. 1999. godine. Ova djeca nisu u obvezi, ali mogu uz određene uvjete, odnosno nakon provjere spremnosti djeteta za polazak u školu koju vrši psiholog škole primjenom standarda i postupaka preporučenih od mjerodavnog centra. U postupku ispitivanja djece pred polazak u školu i provjere spremnosti može se preporučiti: roditeljima – odlaganje polaska u školu za godinu

goga i psihologa škole nakon testiranja, da je dijete zrelo za školu, ne vidim nikakva razloga da dijete ne ide u školu. Naravno, ako je njihova preporuka da se odloži škola, to bi trebalo prihvatiti. Neprihvatljivi su apriori zaključci tipa »neka se igra još jednu godinu i tako će mu život biti težak«. Intencija reformirane škole je da djeca sa šest godina idu školu. Naravno, pitanje s koliko godina ići u školu izolirano je prilično besmisleno. Pravo je pitanje u kakvu školu, a ne s koliko godina. Ova konfuzija je dobrim dijelom rezultat zbrke u školstvu i još više u Ministarstvu prosvjete i sporta.

Kad upisati dijete: intencija reformiranja obrazovanja
je da djeca sa šest godina krenu u školu

dana, ukoliko je dijete mlađe od šest i pol godina u vrijeme polaska u školu; školi – individualizirani rad s učenicom.

Imajući u vidu stalne reforme u školi, neizvjesnost što škola zahtijeva od djeteta, mnogi roditelji su za odlaganje škole, čija su djeca rođena u I. i II. mjesecu 1999. godine, bez obzira na njihovu zrelost za školu. Ta činjenica je iznenađujuće prisutna u Subotici. Moram istaći da sam tijekom svoje prakse do sada zapažao sasvim suprotnu intenciju. Naime, mnogi roditelji su htjeli upisati mlađu djecu u školu i trebalo je dosta truda i takta kako bi im se priopćilo da to za dijete nije poželjno. Kakva stav sada zauzeti? Svi mi, kao roditelji, imamo više manje subjektivno stajalište o svom djetetu i teško možemo biti objektivni. Iz tih razloga u vrtićima i školama postoje kompetentni ljudi koji nam mogu pomoći. Ako je mišljenje odgojitelja, peda-

U KOJU ŠKOLU UPISATI I ŠTO DALJE?: Praksa je pokazala, a to moramo svi poštivati i cijeniti, da roditelji najradije upisuju dijete u mjestu stanovanja, odnosno u školu koja mu je najbliža. Razlozi su mnogobrojni, a prije svega odnose se na sigurnost djeteta, imajući u vidu njegovu dob. To se odnosi i na grad i na prigradska naselja. Naravno, kako je za sve potrebno vrijeme, u nekim školama je upis djece manji od željenog ili do broja koji je dostatan za formiranje »čistih« razreda. To država akceptira kao činjenicu i prihvaća formiranje odjela s manjim brojem učenika. Iz toga sasvim proizlazi da će kasnije ti odjeli biti kombinirani. Takva praksa je manje više prisutna u svim školama i sigurno će biti još dugo u nižim razredima osnovne škole. Broj učitelja, koji bi htjeli raditi u ovim odjelima, je svakim danom sve veći, a to se istodobno odnosi i na nji-

hovo doeduciranje u pogledu hrvatskog jezika, tako da tu niti ima niti će biti problema. Ta činjenica treba veseliti roditelje.

Što će biti s višim razredima osnovne škole? Postavlja se pitanje hoće li svaka škola u gradu nastaviti s hrvatskim odjelima u višim razredima. Gotovo je sigurno da će tu doći do određenog sažimanja. Treba imati u vidu da bi prvotno trebalo voditi računa o kvaliteti kadra koji će izvoditi nastavu u višim razredima osnovne škole. Odgovorno tvrdim da ima dovoljno stručnog i kvalitetnog kadra koji je spreman raditi u hrvatskim odjelima. Niti jedan predmet neće predavati osobe koje nisu stručne, a činjenica je da se mnogi bazični predmeti u osnovnim školama Subotice predaju od strane nestručnih nastavnika. Za sve učenike u gradu, koji budu morali putovati u neku drugu školu, bit će osigurana besplatna karta ili će biti osiguran prijevoz. Treba imati u vidu da to nisu više učenici sa šest i pol godina. Ne bi li trebala biti naša briga prije svega kvaliteta obrazovanja?! Ne idu li učenici na razne aktivnosti u grad, kao što su balet, engleski, klizanje, folklor i sl.? Nije li onda normalno da je i ovdje potreban određen napor i trud? Za sve što ima određenu kvalitetu treba i platiti određenu cijenu.

Što nakon osnovne škole? Gotovo je sigurno da će u Subotici postojati gimnazija na hrvatskom jeziku i da je to stvar o kojoj se već sada treba voditi računa. Tu bi se kompletna nastava odvijala na hrvatskom jeziku. Što je s ostalim srednjim školama? Teško je očekivati veliki broj zainteresiranih učenika za nastavu na hrvatskom u svim srednjim školama. Tu se pojavljuju dva modela kao moguća i prihvatljiva. Prvi model bi podrazumijevao da se društvena skupina nastavnih predmeta izvodi na hrvatskom jeziku (povijest, hrvatski jezik, zemljopis, likovni i glazbeni odgoj), a prirodna na srpskom.

Prijemni za srednju školu, ako i dalje ostane, za sve učenike koji su pohađali hrvatske odjele, bio bi na hrvatskom jeziku. Za one učenike, koji su slušali nastavu na srpskom jeziku, ostaje mogućnost prelaska na nastavu na hrvatskom jeziku bilo kada tijekom obrazovanja ili na izučavanje hrvatskog jezika s elementima nacionalne kulture (povijest, hrvatski jezik, zemljopis, glazbena i likovna kultura). To bi bio drugi model obrazovanja.

Nakon završetka srednjeg obrazovanja očekujemo da će se učenici s lakoćom moći upisivati na studije i u Srbiji i u Hrvatskoj. Mi želimo da nastava na hrvat-

skom jeziku bude bar jednake kvalitete u odnosu na nastavu na srpskom jeziku. Naše prednosti bi trebale biti entuzijazam i kvaliteta nastavnog osoblja, udžbenici i manji broj učenika u odjelima.

Da bi sve ovo postao život i stvarnost, trebaju se stvarati i drugi preduvjeti. To se

prije svega odnosi na pitanja glede informiranja. Dječji list »Hrčko«, TV emisije za djecu, radio emisije i sl. Naravno, ne treba zanemariti i susrete s vršnjacima iz Hrvatske, posjet Hrvatskoj i sve u cilju korištenja hrvatskog jezika u svakodnevnom govoru, a ne samo u školi.

Postoji dovoljno stručnog i kvalitetnog kadra za rad u hrvatskim odjelima

Treba imati u vidu da upis učenika u hrvatske odjele preporučamo u Subotici prije svega, a htjeli bismo da se slične pretpostavke osiguraju i u općinama Sombor i Apatin. Za sada je iluzorno govoriti o pohađanju nastave na hrvatskom jeziku u Srijemu ili čak i izučavanja hrvatskog jezika s elementima nacionalne kulture u okviru postojeće škole. Ljudi iz Srijema su artikulirali svoje interese, kada je u pitanju školstvo danas, a to je njegovanje hrvatskog jezika s elementima nacionalne kulture u okviru hrvatskih udruga.

Naravno, mi se nadamo da će postojati obrazovanje na hrvatskom jeziku u okviru višeg i visokog obrazovanja. No za to još ima vremena. U našoj zajednici trebamo vidjeti koje i kakvo više i visoko obrazovanje želimo. Neosporna je činjenica da želimo vertikalnu i horizontalnu povezanost cjelokupnog sustava obrazovanja na hrvatskom jeziku. Mogu li se sve ove navedene stvari i ostvariti? Mi to možemo, mi to trebamo i mi to hoćemo. To je zavjet misli naših predaka, to je imperativ vremena u kojemu živimo. Ta poruka je ognjenim bojama ispisana na zvjezdanom nebu nama i našim generacijama da je i realiziramo. To je naš dug prema precima, a i naša obveza prema budućim pokoljenjima. Potrebno je samo htjeti. ■

SiCG dobila Studiju o izvodljivosti

SiCG je dobila pozitivnu ocjenu Studije o izvodljivosti, priopćio je u utorak europski komesar za proširenje EU *Olli Rehn*, naglasivši kako je riječ tek o prvom koraku na putu Srbije i Crne Gore ka članstvu u Europskoj uniji. Rehn je dodao kako *Radovan Karadžić* i *Ratko Mladić* moraju biti privedeni pravdi, te da je to jedini način da se postigne pomirenje i nastavi dalje prema EU.

»Srbija je napravila prvi i odlučujući korak na ostvarivanju velikoga cilja, da postane punopravni član europske obitelji naroda«, izjavio je predsjednik Vlade Srbije *Vojislav Koštunica*.

»Na ovaj dan mi zapravo čekamo od listopada 2000. godine, kada smo započeli veliki posao da našu zemlju uključimo u procese europskih integracija.«

»Od tada do danas morali smo uraditi puno toga kako bismo došli do Studije i konačno zakoračili na europski put«, rekao je Koštunica. »Sada kada smo dobili Studiju, mogu otvoreno reći da smo stupili na europski put koji nas izvjesno vodi u EU. Na tom putu treba napraviti još mnoge teške korake, ali sada više nema niti razloga, niti unutarnjih prepreka da taj napor učinimo s još više nade, ali i s više realnih očekivanja.

O odobrenju Studije izvodljivosti pozitivno su se izjasnili svi visoki državni dužnosnici SiCG, među njima predsjednik Srbije *Boris Tadić*, predsjednik SiCG *Svetozar Marović* i premijer Crne Gore *Milo Đukanović*.

Rojters ocjenjuje da je pozitivnom Studijom o izvodljivosti EU nagradila SiCG zbog napretka u saradnji s Haškim tribunalom. ■

Lazo Vojnić Hajduk, predsjednik IO HNV-a o Studiji izvodljivosti Olakšanje i veći stupanj sigurnosti

»Pozitivna ocjena studije izvodljivosti koja je objavljena u Strasbourgu za Srbiju ima višestruko značenje«, izjavio je Lazo Vojnić Hajduk, predsjednik Izvršnog odbora HNV-a. »To je politički događaj, to je odlična vijest i u svakom slučaju situacija koja obećava. Ako se do kraja travnja ova studija prihvati i u Europskoj uniji, Srbija je stala na prave tračnice i pregovori mogu početi, put se može trasirati i optimizam može rasti, jer je Srbija stupila na europski put. Sada se Srbija ne smije uspraviti i ne smije ništa prepustiti slučaju. Duboko vjerujem da i za hrvatsku manjinsku zajednicu dolaze bolji dani. Osjećam olakšanje i veći stupanj sigurnosti u ostvarivanju manjinskih prava u našoj hrvatskoj zajednici. S velikom dozom optimizma možemo slobodno očekivati ravnopravnost u realizaciji manjinskih prava, funkcioniranje pravne države, veću nezavisnost sudstva i jaču borbu protiv korupcije i kriminala. Vjerujem da je bezakonju, samovolji, lažnom patriotizmu, pustim obećanjima i obmanama vlastitog naroda od pojedinih političkih stanaka, konačno došao kraj.«

Petar Vuković, znanstveni novak iz Zagreba, voditelj radionica iz hrvatskog jezika za učiteljice

Naše su učiteljice vrlo stručne i sposobne

Hrvati u povijesnoj Donjoj Ugarskoj uglavnom nisu imali svojih škola i cijena kojom su platili za to prilično je visoka: velik dio plemenitaških obitelji, onih bogatih i obrazovanih, pomađario se, a današnji jaz između Bunjevaca Hrvata i Bunjevaca nehrvata suvremena je posljedica slabe upućenosti u vlastitu povijest i tradiciju * Stvari s »bunjevačkim jezikom« stoje još gore nego s bunjevačkom nacijom: niti je »bunjevački jezik« sposoban obavljati sve složene civilizacijske funkcije koje obavljaju standardni jezici, niti postoje potrebe za tim, pa su svi naponi vezani uz taj projekt nužno osuđeni na neuspjeh * Pokušaj da se jedan vernakular, tj. nestandardiziran dijalekt uvede u školu razumljiv bi možda bio da je riječ o nekom afričkom plemenu, ali u Europi u 21. stoljeću to izgleda pomalo bizarno

Intervju vodio: Zvonimir Perušić

Petar Vuković, je diplomirao hrvatski jezik i lingvistik u Zagrebu, a održavanjem radionica iz hrvatskog jezika od velike je pomoći za ovdašnje učiteljice koje u školama drže nastavu na tom jeziku. Osim toga, Vuković je i kompetentni sugovornik o potrebi obrazovanja djece na materinskom jeziku, te o pokušajima da se jedan dijalekt hrvatskog jezika u školama nametne kao tzv. bunjevački jezik.

HR: U posljednjih nekoliko mjeseci održali ste više radionica iz hrvatskog jezika za učiteljice koje u školama drže nastavu na tom jeziku. Kako su radionice izgledale?

S radionicama iz hrvatskog jezika počeli smo u listopadu prošle godine. Budući da smo i sudionici i ja bili ograničeni svojim normalnim radnim vremenom, a ja sam k tomu u Suboticu dolazio iz Zagreba, održavale su se jedanput mjesečno, u petak poslijepodne i u subotu cijeli dan, što je imalo svojih prednosti, jer smo odjedanput mogli obraditi velik dio predviđene materije, ali i nedostataka, jer nas je sve nakon nekog vremena počeo sustizati umor nakupljen tijekom cijelog tjedna. To je međutim uobičajen način održavanja sličnih edukacija i moj je dojam da su naše radionice bile prilično uspješne.

Radionice su bile koncipirane tako da služe ponajprije prosvjetnim radnicima i moram priznati da mi je neobično drago što je Hrvatsko akademsko društvo prepoznalo potrebu za takvim oblikom edukacije učitelja i što je organizaciju primilo u svoje okrilje. Pokazalo se međutim da među sudionicima nisu bili samo oni koji su izravno angažirani u nastavi na hrvatskome, pa čak ni samo prosvjetni radnici, nego i novinari, pravnici, prevoditelji...

Budući da i sam imam iskustvo naknadnog učenja hrvatskoga književnog jezika, pokušao sam u koncipiranju sadržaja radionica polaziti upravo s te osnove i koncentrirati se ponajprije na one stvari za koje mi se činilo da su iz te perspektive najvažnije: na gramatičke, leksičke, stilističke i pravopisne posebnosti hrvatskoga književnog jezika u odnosu na druge novoštokavske književne jezike, ponajprije u odnosu na srpski. Međutim, nisam želio

Znanstveni novak na Katedri za češki jezik i književnost

Petar Vuković rođen je 1975. u Subotici. Odrastao je u Tavankutu, gdje je i završio osnovnu školu. Maturirao je u subotičkoj Gimnaziji 1994. Na Filozofskom fakultetu u Zagrebu diplomirao je 1999. hrvatski jezik i književnost i opću lingvistiku, a 2001. i slavistiku (češki i ruski jezik i književnost kao glavne predmete te poljski jezik i književnost kao dodatni predmet). Od 1999. znanstveni je novak na Katedri za češki jezik i književnost Filozofskog fakulteta u Zagrebu, na kojoj izrađuje i doktorski rad na temu s područja hrvatske i češke sintakse. Vanjski je suradnik Službe za jezik i govor Hrvatske televizije, a surađuje i u izradi »Leksikona podunavskih Hrvata – Bunjevaca i Šokaca«.

da radionice budu samo lektorske vježbe, nego smo se u svakoj sesiji bavili i jednom od teoretskih tema koje su važne za spoznavanje zašto uopće možemo govoriti o hrvatskom jeziku i što pritom pod tim nazivom točno podrazumijevamo. U prvoj sesiji bavili smo se tako značenjima pojmov »jezik« i »dijalekt« te jezičnim identitetom, odnosno sociolingvističkim kategorijama na osnovu kojih se određuje gdje završava jedan jezik, a počinje drugi. Spomenuli smo pritom i slučajeve koji su po nečem slični današnjim novoštokavskim književnim jezicima (tj. srpskom, hrvatskom, bosanskom), primjerice njemačko-nizozemski kompleks, skandinavske jezike, hindski i urdski, kako bismo upozorili na to da međusobno razumljivi, a ipak posebni književni jezici nisu u svijetu baš takva rijetkost kako se to katkad tvrdi. U drugoj sesiji bavili smo se hrvatskim narječjima, u trećoj poviješću hrvatskoga književnog jezika, a u četvrtoj novoštokavskom ikavicom kao jezikom hrvatske pismenosti i kao hrvatskim dijalektom.

HR: Kako ocjenjujete profesionalnu osposobljenost učiteljica koje izvode nastavu na hrvatskome s obzirom na njihovo znanje tog jezika? Moram najprije reći da sam se uvjerio kako je riječ o vrlo sposobnim učiteljicama, koje su usto voljne za daljnje usavršavanje i učenje i hrabro se upuštaju u projekt koji ne teče baš uvijek savršeno i u kojem mnogo toga, što se inače podrazumijeva samo po sebi, moraju preuzeti na vlastita rame. Što se tiče njihova poznavanja hrvatskoga jezika, općenito sam bio vrlo ugodno iznenađen razinom znanja koju imaju, što, s druge strane, možda i nije tako veliko iznenađenje s obzirom na to se u Subotici ipak može pratiti program nekoliko hrvatskih televizijskih i radijskih postaja, a mogu se, naravno, i čitati knjige te tiskani mediji, među kojima je dakako i »Hrvatska riječ«. Hrvatskim se književnim jezikom dakle Hrvati na sjeveru Srbije pasivno mo-

gu služiti i služe se vrlo često, a poznato je da je puno lakše aktivirati pasivno znanje nego usvajati potpuno nove činjenice. Zato je i rad u našim radionicama tekao brzo, jer su mnoge stvari zapravo većini sudionika bile poznate, trebalo ih je samo osvijestiti, jače međusobno povezati, pružiti im katkad čvršću teoretsku podlogu.

HR: Ima li potrebe za dodatnom jezičnom edukacijom učiteljica koje sad predaju u razredima na hrvatskom jeziku?

Osobno smatram da potrebe za dodatnom edukacijom uvijek ima jer čovjek uči dok je živ i nije dobro ako jedanput prestane učiti. Što se tiče konkretnog slučaja o ko-

zik ne poznaju, jer hrvatski ipak nije kineski pa da se znanja o njemu nikako ne mogu povezati sa znanjima o srpskome. Mislim da je puno toga moguće usvojiti i samostalnim radom. Kažem to iz osobnog iskustva, a i učiteljice s kojima sam tijekom posljednjih nekoliko mjeseci radio u to su me dodatno uvjerile. Naravno da je eventualno pohađanje kolegija i polaganje ispita iz hrvatskog jezika na osječkom ili kojem drugom hrvatskom sveučilištu, o čemu sam čuo da se govori, mogućnost koju treba prigrbliti obiju i iskoristiti. Ja se osim toga nadam da će biti još prilika da se radionice slične onima koje sam vodio ponovno organiziraju. Iako se nakon njih ne dobiva neka osobito cijenjena diploma, smatram da su zgodna prilika da se osvježi već poznato i nauči nešto novo, ali i da se razmijene iskustva, što je u najmanju ruku jednako važno.

HR: Koliko je, po Vašem mišljenju, pohađanje nastave na materinskom jeziku važno za formiranje nacionalnog identiteta kod djece?

Mislim da se najbolji odgovor na to pitanje može dobiti ako se osvrnemo u povijest. Hrvati u povijesnoj Donjoj Ugarskoj uglavnom nisu imali svojih škola i cijena kojom su platili za to prilično je visoka: velik dio plemenitaških obitelji, onih boga-

jem me pitate, treba dakako uzeti u obzir činjenicu da je većina učiteljica svoje cjelokupno školovanje završila u Srbiji i da tijekom tog školovanja nikad nije dobila sustavnu pouku iz hrvatskoga književnog jezika. To međutim ne znači da one taj je-

tih i obrazovanih, pomađario se, a današnji jaz između Bunjevaca Hrvata i Bunjevaca nehrvata suvremena je posljedica slabe upućenosti u vlastitu povijest i tradiciju, pa čak i neosjećanja potrebe za takvom upućenosti. Naravno, usprkos tako nepo-

voljnim prilikama u prošlosti, nismo potpuno nestali pa školovanje na materinskom jeziku očito nije 'conditio sine qua non', jer se tradicija prenosi, a identitet izgrađuje i na druge načine. Takvo školovanje međutim neprijeporno olakšava autoidentifikaciju, a otežava asimilaciju, koja prijeti svakoj manjini i čije snage moramo biti svjesni ako joj se želimo suprotstaviti. Zato se školovanju na materinskom jeziku mora posvetiti najveća moguća pozornost jer je bez sumnje najjače oruđe u borbi protiv asimilacije.

HR: Kako ocjenjujete nedavni pokušaj da se bunjevački dijalekt uvede u školski sustav u Vojvodini i to kao »bunjevački jezik«?

Kako sam to u vašem tjedniku već jedanput istaknuo, smatram da problem »bunjevačkog jezika« nije teoretske naravi. U teoriji je uistinu moguća i bunjevačka nacija i bunjevački jezik, jer ni nacija ni jezik nisu apsolutne, nego povijesne kategorije koje se rađaju i nestaju. Zato se ni bunjevačka nacija i jezik ne mogu nijekati na teoretskoj razini, jer mi možda uistinu svjedočimo rađanju jedne nacije i jednog jezika. Ja osobno doduše ne vjerujem baš da je tako jer se danas ne događa ništa novo u odnosu na ono što se događalo posljednjih stotinjak godina, a proces »rađanja« bunjevačkog jezika i nacije tijekom cijelog tog stoljeća nikad nije prerastao početnu fazu. No teoretski je moguće da će se to dogoditi upravo sada ili u bliskoj budućnosti, bez obzira na to što sam ja glede toga vrlo sumnjičav.

Tom se pitanju treba pristupiti na razini analize preduvjeta koji trebaju biti ispunjeni kako bi se o naciji i jeziku moglo govoriti, a ja smatram da oni u slučaju Bunjevaca nisu ispunjeni i otuda upravo i moja sumnjičavost da će se »rađanje« dogoditi. Bunjevci nehrvati samo su dio korpusa Bunjevaca i njihova je koncepcija nacije tako uska da ne bi mogla opstati ni u 19. stoljeću, a kamoli danas. Njihova uvjerenost u to da su samostalna nacija prema mojem sudu ima korijene u nepoznavanju vlastite povijesti i tradicije i u skučenim intelektualnim obzorima, koji su usmjereni samo na ovdje i sada i kojima nije potreban ni povijesni ni socijalni niti bilo kakav drugi kontekst za promišljanje vlastite egzistencije. A to nije neka preporuka da preživite u 21. stoljeću. Stvari s »bunjevačkim jezikom« stoje još gore nego s bunjevačkom nacijom: niti je »bunjevački jezik« sposoban obavljati sve složene civilizacijske funkcije koje obavljaju standardni jezici, niti postoje potrebe za tim, pa su svi naponi vezani uz taj projekt nužno osuđeni

na neuspjeh. Pokušaj da se jedan vernakular, tj. nestandardiziran dijalekt uvede u školu razumljiv bi možda bio da je riječ o nekom afričkom plemenu, ali u Europi u 21. stoljeću to izgleda pomalo bizarno.

HR: Hrvati u Vojvodini burno su reagirali na taj potez dijela vlasti, smatrajući to pokušajem asimilacije. Kako je sve to odjeknulo u Zagrebu, napose u intelektualnim krugovima i među lingvistima?

Bojim se da odjek nije bio bogzna kako velik. Spomenuto je to nekoliko puta u vijestima na televiziji, objavljeno je o tome nekoliko članaka u »Vjesniku«, i to je manje-više sve za što znam. Profesor Ivo Pranjković sa zagrebačke kroatistike ko-

tuacija nije bitno drukčija, osobno sam mnogo puta nailazio na slabo poznavanje stanja na terenu. Ipak, u nekim stvarima u Hrvatskoj se o bačkim i srijemskim Hrvatima zna više nego što mi sami znamo o sebi, jer su u hrvatskim školskim udžbenicima obrađena mnoga poglavlja iz povijesti Hrvata na sjeveru današnje Srbije: njihovo doseljenje, narodni preporod i sl. Budući da su u Hrvatskoj te povijesne činjenice poznate, ljudima nije jasno kako nekim Bunjevcima uopće može pasti napamet da nisu Hrvati. Jednostavno ne razumiju da bački Bunjevci o svojoj povijesti uglavnom nisu imali gdje čuti i da je »bunjevizacija« logična posljedica stanja u kojoj je jedna zajednica bila otuđena i od

mentirao je uvođenje »bunjevačkog jezika« u škole tvrdnjom da postoji više razloga da se kao poseban jezik ustanovi lički nego bunjevački, a gospođa Sanja Vulić iz Instituta za hrvatski jezik svoje je viđenje slučaja objavila u »Hrvatskoj riječi«. Većina lingvista ipak nije najbolje upoznata s jezičnom problematikom među bačkim Bunjevcima.

U Hrvatskoj se općenito o hrvatskim manjinama malo zna, ljudi su upoznati s tim da Hrvata u okolnim zemljama ima, ali zapravo nemaju puno informacija o njima. Moj je dojam da ni u državnim tijelima si-

svoje povijesti i od mogućnosti da svoj identitet živi u sadašnjosti.

HR: Što mislite, kako se sve može parirati takvim pokušajima »bunjevizacije«?

Ne želim zaniijekati važnost političkog djelovanja, jer je ono bitan element društvenog života u demokratskim društvima, ali u prvi bih plan ipak stavio tihi rad na upoznavanju i populariziranju onoga po čemu smo to što jesmo: vlastite povijesti, vlastite kulture, vlastitih potencijala u sadašnjosti. U suvremenim kulturalnim studijima često se spominje sintagma »ukradeni

identitet« – feminističke kritičarke smatraju da je identitet ukraden ženama koje pomirljivo pristaju na tradicionalne rodne uloge i odbijaju sudjelovati u borbi za društveno priznavanje ravnopravnosti žena, a postkolonijalni kritičari da je identitet ukraden lokalnim zajednicama u Trećem svijetu koje su svijest o sebi izgradile prema onome kako ih vide kolonizatori, a ne prema onome kako se vide oni sami. Mislim da se i u slučaju Bunjevaca može govoriti o ukradenom identitetu i da identitet potrebno ponovno steći. Mnogi među nama ne znaju tko smo zapravo mi, kako to da smo se našli upravo tu gdje jesmo i za što sve imamo sposobnosti i što sve možemo učiniti. A mnogi to i ne žele znati jer se tako jednostavnije živi, jer to ne zahtijeva puno truda. No to je uistinu jedini način: tek kad spoznamo tko smo mi, bački Bunjevci, moći ćemo razumjeti kako to da su se Bunjevci svugdje drugdje tako prirodno integrirali u hrvatsku naciju, a samo su u Bačkoj nastale teškoće. Tek kad svoj dijalekt uistinu dobro upoznamo, shvatit ćemo da njegov položaj u cjelini hrvatskog jezika ni po čemu nije neobičan, nego da samo ponavlja model koji se javljao i drugdje, od Slavonije i kajkavske Hrvatske do Dalmacije i Dubrovnika, od talijanskog Molisea i austrijskoga Gradišća do rumunjskog Banata.

HR: Koje je optimalno rješenje da se u okviru nastave na hrvatskom jeziku izučava dijalektalna ikavica i koliko je to važno s obzirom na specifičnosti kojima su bunjevački i šokački Hrvati u Srbiji izloženi?

Mislim da lokalnim hrvatski jezičnim i književnim tradicijama u nastavi treba posvetiti veliku pozornost. Dijalektu se pritom najbolje pristupa preko tekstova koji su na njemu nastali. U školi bi se zato trebala obrađivati suvremena dijalektalna književnost, pučko književno stvaralaštvo, ali i stariji tekstovi iz 18. i 19. stoljeća. Tek nakon toga trebalo bi obraditi gramatičke, leksičke, stilske i druge osobitosti dijalektalnih tekstova i dijalekta općenito. Trebalo bi uočiti da se jezik tijekom stoljeća mijenja, da se drukčije govori danas nego što se govorilo prije 50 godina, a i tada se govorilo drukčije nego prije 150. Važno je međutim da Bunjevci ne upoznaju samo svoj dijalekt, nego i dijalekt kojim govore Šokci, i obrnuto. Osim toga, malo se zna da u Banatu ima nekoliko hrvatskih kajkavskih sela. *Balint Vujkov* svojedobno ih je obilazio i zapisivao ondje pučko književno stvaralaštvo, a nešto je od toga i objavljeno u njegovim knjigama. Mi danas tako malo znamo o tim banatskim kajkav-

cima, a oni su bitan dio naših lokalnih tradicija, kao uostalom i srijemski Hrvati. Sve bi se to trebalo poučavati u nastavi hrvatskoga u školama.

HR: Uključeni ste u jedan od najznačajnijih projekata u hrvatskoj zajednici u Vojvodini, u izradu »Leksikona podunavskih Hrvata – Bunjevaca i Šokaca«. Kako ocjenjujete važnost tog projekta?

Smatram da je to uistinu jedan od najznačajnijih projekata u hrvatskoj zajednici i moram priznati da se do danas ne mogu načuditi činjenici što Hrvatsko nacionalno vijeće to nije prepoznalo i što tom projektu nije pružilo nikakvu financijsku potporu. A riječ je upravo o onome o čemu sam maloprije govorio: o tihom radu na upoznavanju i promicanju onoga po čemu smo to što jesmo. Namjera inicijatora projekta *Slavena Bačića*, koji je ujedno i spiritus movens i na svojim ramenima nosi najveći dio posla, bila je da se u Leksikonu sveobuhvatno prezentiraju rezultati dosa-

mu htjeli, ali to je posljedica činjenice da svi imamo druga primarna zanimanja i da poslove vezane uz Leksikon zapravo radimo u svoje slobodno vrijeme. U tijeku je priprema trećeg sveska, nadam se da će se pred čitateljima pojaviti za nekoliko mjeseci.

HR: Pratite li suvremenu književnu produkciju Hrvata u Bačkoj i Srijemu?

Nastojim je pratiti onoliko koliko mi je to u Zagrebu moguće, ali imam u Subotici nekoliko jako dobrih informanata koji me obavijeste o svemu važnome. Uvijek me obrađuje dobra knjiga iz zavičaja, primjerice posljednju sam čitao izvrsnu bibliografiju radova o Hrvatima u Vojvodini *Tomislava Žigmanova* i njegovu poemu »Bez svlaka mraka«, koja donosi potresnu sliku sredine u kojoj je nastala, a svojom me je intonacijom podsjetila na neke *Krležine* pjesme iz njegove ekspresionističke faze. Književnost je važan element u opstojnosti neke kulture, a važne su i polemike koje

dašnjih istraživanja lokalnih hrvatskih tradicija u povijesnoj Donjoj Ugarskoj na znanstven način, u duhu najboljih leksiografskih tradicija. A mislim ujedno i na način lišen patetike, kojom su dosadašnji radovi o podunavskim Hrvatima često bili opterećeni. Mislim da smo u tome u dva objavljena sveska prilično uspjeli. Leksikon je dobio pohvale mnogih profesionalnih leksikografa, ali mjesta za poboljšanje uvijek ima, pred nama je uostalom još velik posao. Projekt nažalost teče sporije nego što bismo svi mi koji sudjelujemo u nje-

oko književnosti niknu. One ne samo što nisu neobične nego su i znak da je književnost doživjela recepciju.

No osim književne, pratim i političku scenu, a ona me u posljednje vrijeme puno manje veseli. Bojim se da nedavni naslov u »Vjesniku« koji glasi »Hrvati u Vojvodini sami sebi najveći neprijatelj« nije odraz nepoznavanja stanja na terenu, nego da govori puno toga o razini na kojoj se vodi politika u hrvatskoj zajednici na sjeveru Srbije. ■

Dva milijuna ljudi i dvjesto dužnosnika na pogrebu Pape Ivana Pavla II.

Oproštaj od najvećeg poglavara, najmanje države

*Papu ispratilo preko dvjesto svjetskih državnika, dva milijuna vjernika i tri milijarde TV gledatelja *
Vjernici pogreb prekidali povicima Santo subito – Svetac odmah! **

Sljedećega tjedna otpočinju konklave za izbor novog vrhovnog poglavara Katoličke crkve

Piše: Dušica Dulić

Polaganjem lijesa s posmrtnim ostacima Pape Ivana Pavla II. u zemlju u kripti papa ispod bazilike svetog Petra prošloga se petka, 8. travnja, završila najveća pogrebna svečanost za ijednog od dosadašnja 263 nasljednika sv. Petra, koja je okupila oko dva milijuna ljudi u Rimu, među kojima i dvjestotinjak svjetskih dostojanstvenika i dužnosnika, te oko tri milijarde ljudi pred TV ekranima diljem svijeta. Bilo je postavljeno čak 27 divovskih TV ekrana na ulicama i trgovima blizu Vatikana i na mjestima okupljanja kao što su Koloseum ili »šatorski grad« na lokaciji Tor Vergata u predgrađu Rima. Za ophodnju Rimom bilo je angažirano više od 15.000 vojnika i pripadnika policije, a o cijeloj svečanosti izvještavalo je čak 3.500 akreditiranih novinara pri Vatikanu. Najveći sprovod u povijesti stajao je oko šest milijuna eura.

POGREBNA SVEČANOST: Nakon mise, koja je trajala oko dva i pol sata, jednostavan lijes od čempresova drveta s urezanim slovom M koje simbolizira Djevicu Mariju odnesen je s crvenog tepiha ispred oltara i unesen kroz glavna vrata bazilike, da bi poslije ponovno bio iznesen kroz vrata svete Marte, na ramenima nosača Papinske stolice, do kripe. Tu je održana polusatna ceremonija te je najprije čempresov lijes stavljen u pocinčani, a taj zatim u lijes od orahovine. Drveni lijes bio je prije toga povezan crvenim vrpčama i zapečaćen Papinim i vatikanskim pečatima. Isto tako je zapečaćen i onaj od orahova drva.

U prisutnosti kardinala kamerlenga *Eduarda Martineza Somala*, lijes je položen u zemlju u kripti na mjestu na kojem je prethodno počivao *Ivan XXIII.*, čiji su ostaci nakon beatifikacije 2000. prebačeni u bazičku. Grob Ivana Pavla II. nalazi se u neposrednoj blizini prvoga pape, svetog *Petra*, i dvojice njegovih prethodnika, *Pavla VI.* i *Ivana Pavla I.*

Uz Papu je u lijes postavljena i olovna tuba s njegovom biografijom i komemorativnim medaljama koje je dobio za vrijeme svojeg pontifikata.

Trg svetog Petra svim je hodočasnicima, koji su izravno željeli nazočiti pogrebu,

Brojni svjetski dužnosnici i crkveni velikodostojnici na svečanom oproštaju

bio otvoren u 7 sati ujutro. Svečanost pogreba počela je u 10 sati misom u bazilici sv. Petra, prije koje su se na svim rimskim crkvama oglasila zvona.

GLEDA NAS I BLAGOSLIVLJA: Na početku svečane mise dirljivu je homiliju održao dekan Kardinalskog zbora *Joseph Ratzinger*, podsjetivši na sva razdoblja života Ivana Pavla II. Njemačkog je kardi-

nala je više puta prekidalo nekoliko stotina tisuća vjernika na Trgu svetog Petra višekratno poklicima da se Ivana Pavla II. treba smjesta proglasiti svecem.

Trg svetog Petra i Via della Conciliazione, ulica koja vodi prema trgu, bili su more crveno-bijelih poljskih zastava, jer se od svojeg sunarodnjaka došlo oprostiti čak milijun Poljaka, ali su se u masi isticale i

Srijem Papi

Svečanu misu zadušnicu za Papu Ivana Pavla II. u prepunoj konkatedrali manjoj bazilici svetog Dimitrija, đakona i mučenika, u Srijemskoj Mitrovici u petak 8. travnja, na dan sprovoda, predvodio je pomoćni biskup đakovački i srijemski i generalni vikar za srijemski dio Đakovačke i Srijemske biskupije *Đuro Gašparović* u zajedništvu sa srijemskomitrovačkim dekanom i župnikom *Eduardom Španovićem*, časnim sestrama redovnicama i nazočnim vjernicima, posebno mladima. Misa je bila u liturgijskom ruhu crvene boje u znak povezanosti sa Srijemskim mučenicima čiju je 1700. obljetnicu mučeništva svečano obilježila Đakovačka i Srijemska biskupija prošle godine.

Pozdravljajući nazočne vjernike biskup Gašparović je posebno istaknuo kako nas je sama vijest o papinoj smrti ispunila žalošću i tjeskobom, a žalost i tjeskoba se kroz naredne dane pretvarala u ponos i zahvalnost da smo imali tako velikog Papu jer nam je u njemu Gospodin dao neumornog svjedoka i pastirskog slugu za čitavu Crkvu i za čitav svijet koji ga je volio i poštivao.

Oproštaj od Pape u Subotičkoj biskupiji

Sveta misa zadušnica povodom smrti Pape Ivana Pavla II. održana je 6. travnja u katedrali Svete Terezije Avilske u Subotici.

Misu je služio biskup *Ivan Penzeš*, a, osim katoličkih vjernika, prisustvovali su misi i predstavnici pravoslavne, evangelističke i reformatorske crkve te židovske vjerske zajednice.

I oni su u svojim govorima istaknuli značaj i ulogu preminulog Pape u povezivanju kršćanskih verskih zajednica.

Predsjednik Općine Subotica *Géza Kucsera*, koji je predvodio brojno izaslanstvo lokalne samouprave, rekao je da su *Karola Vojtilyu*, »s razlogom zvali papom svih nas, jer su njegove poruke imale univerzalan utjecaj«.

Zvona na svim katoličkim crkvama u Subotici oglasila su se u 10 sati 8. travnja kada je počeo pogreb Pape Ivana Pavla II. i zvonila su 27 minuta u čast 27 godina njegova pontifikata. Zvonila su u Subotici i zvona pravoslavnih crkava.

Vjernici subotičke biskupije

Misa je okupila i predstavnike više vjerskih zajednica

druge zastave, pa i hrvatske.

»Papa nas gleda i blagoslivlja«, rekao je Ratzinger tijekom homilije i podsjetio kako je Papa posljednji put htio udijeliti blagoslov Urbi et orbi, premda je bio jako bolestan, sa svojeg prozora na Trgu sv. Petra. Sada »možemo biti sigurni da nas naš ljubljani Papa gleda s prozora Očeve kuće, vidi nas i blagoslivlja nas«, rekao je Ratzinger i posebno naglasio ljubav koju je Ivan Pavao II. osjećao prema mladima, koje je smatrao ponosom Crkve. Istaknuvši da je Sveti Otac ostao svećenik do kraja, Ratzinger je spomenuo pretposljednju knjigu Ivana Pavla II. »Ustanite, idemo!« kojom je probudio »umornu vjeru i kazao nam, svima i danas, da trebamo hodati u vjeri«.

Nakon završetka svete mise, lijes s posmrtnim ostacima Ivana Pavla II., uz klicanje popraćeno dugim i gromkim pljeskom, odnesen je s Trga sv. Petra kako bi 263. papa mogao biti smješten u svoje posljednje počivalište pod bazilikom svetog Petra.

NAJVIŠI SVJETSKI UZVANICI: Petnaest kraljeva, kraljica, prinčeva ili velikih vojvoda, 44 predsjednika, 25 premijera i oko 120 drugih političkih te vjerskih velikodostojnika nekršćana sudjelovalo je na posljednjem ispraćaju Svetoga Oca. Ujedinjene narode predstavljao je glavni tajnik *Kofi Annan*. NATO je predstavljao glavni tajnik *Jaap de Hop Scheffer*, a Europsku

uniju predsjednik Europske komisije *Jose Manuel Barroso*, te trenutačni predsjedatelj EU premijer Luxembourga *Jean-Claude Juncker* i predsjednik Europskog parlamenta *Josep Borrel*.

Pogrebu su prisustvovali najviši dužnos

nici europskih zemalja, zatim sjeverne, srednje i južne Amerike, Afrike, Azije, te Australije.

Prvi put u povijesti pogrebu jednog pape nazočio je i jedan američki predsjednik, *George Bush*, i to s dvojicom bivših predsjednika, svojim ocem *Georgem Bushom* i *Billom Clintonom*.

Bilo je u uočljivo da su izostali predstavnici Kine. Kineske vlasti imenuju biskupe jer ne žele to prepustiti Vatikanu, no uz službeni, postoji i tajna Crkva vezana uz Svetu Stolicu koja je redovita meta represije vlasti.

No, diljem svijeta i pravoslavci, muslimani, budisti, hinduisti te Sikhi pridružili su se rimokatolicima na svečanim misama u čast Pape koji je bio nadasve hvaljen zbog zbližavanja s drugim vjeroispovijestima.

Najviše se pak ljudi na jednome mjestu, izuzev u Vatikanu, okupilo u Poljskoj, rodnoj zemlji Ivana Pavla II. Gotovo milijun poljskih vjernika okupilo se večer prije pogreba, 7. travnja, u Krakovu na misi u počast Papi Ivanu Pavlu II.. Vjernici su prisustvovali misi održanoj na platou Blonia gdje je Papa slavio misu za svog posljednjeg posjeta Poljskoj u kolovozu 2002. pred tri milijuna vjernika.

I dok je Poljska pojeftinila željeznički promet kako bi što više Poljaka ispratilo

Grob Ivana Pavla II.

Samo je 300.000 najupornijih vjernika stiglo na trg sv. Petra

Papu u Vatikanu, talijanski su hotelijeri i drugi ugostitelji cijene svojih usluga povećali višestruko, ne želeći izgubiti veliki profit.

I mi maleni došli smo ispratiti Svetoga Oca

U župi Marija Majka crkve u Aleksandrovu u utorak 5. travnja najmlađi vjernici koje je predvodila s. Eleonora Merković došli su ispratiti Papu. Djeca su pred slikom Pape Ivana Pavla II. molila i položila cvjet u znak ljubavi i poštovanja. U molitvi su zatražili od dragoga Boga da Papi oprostí svaki mogući grijeh i primi ga u svoje nebesko kraljevstvo.

HRVATSKA S PAPOM: Hrvatsku su na svečanom pogrebu u Vatikanu predstavljali predsjednik *Stjepan Mesić* i premijer *Ivo Sanader*. Hrvatski predsjednik Stipe Mesić bio je smješten na Trgu svetog Petra u drugom redu iza talijanskog predsjednika *Carla Azeglia Ciampija*, što se smatra vrlo važnim znakom za vatikanski protokol.

»Bio je to najveći pogreb u povijesti, za velikoga Papu koji je to sigurno zaslužio«, rekao je predsjednik Stjepan Mesić hrvatskim novinarima.

»On je proživio svoj život i izvršio svoju misiju, otvorio je mnoge procese i mislim da je u miru umro«, rekao je hrvatski predsjednik. Dodao je: »Započeo je svoj pontifikat s porukom 'Ne bojte se', a završio s 'Veselite se'. Vidjeli ste ovu razdraganost naroda koja se miješala s tugom, jer

je Papa učinio jako puno, ne samo za narode u Europi, nego i za cijeli svijet«, dodao je Mesić.

Glede odnosa Ivana Pavla II. prema krizi u bivšoj Jugoslaviji Mesić je rekao kako je Papa jako puno učinio za Hrvatsku.

»Ja nisam dakako želio biti posljednji državnik kojega je primio Sveti Otac, no tako se dogodilo. Meni je to i ponos i čast, ali je to i određen simbol prijateljstva i vjernosti Ivana Pavla II. prema Hrvatskoj«, kazao je hrvatski premijer Ivo Sanader okupljenim hrvatskim novinarima rekavši da se Papa i prilikom tog posljednjeg susreta »zanimao za budućnost Hrvatske i kako stojimo u procesu približavanja Europskoj uniji«.

Na pitanje kako se osjećao tijekom pogreba, Sanader je rekao da je vjerojatno imao iste osjećaje kao i svi ostali tijekom mise, kao vjerojatno i oni koji su sve pratili preko TV ekrana. »Bio sam s jedne strane tužan što je otišao veliki čovjek i vjerni

prijatelj Hrvatske, a s druge strane sam bio veseo jer znam da mi vjernici vjerujemo da postoji drugi život i da je Papa danas tamo. Ti su osjećaji bili zaista izmiješani«, rekao je Sanader.

U Hrvatskoj su služene brojne mise u čast preminulom Papi, zvonila su zvona i katoličkih i pravoslavnih crkava, a u izravnom se televizijskom prijenosu pratio svečani pogreb u Vatikanu. Brojni su se vjernici uputili u Vječni grad, no oni preostali, zatvarali su svoje trgovine u vrijeme svečanog pogreba, a najmlađi su u svojim školama imali sate posvećene Papi.

PRIPREME ZA IZBOR NOVOG PAPA: Kardinali će od 18. travnja birati novoga papu. Za ubacivanje listića s imenima kandidata za novog papu u Sikstinskoj su kapeli pripremljene tri, umjesto dosadašnje dvije, posude, a ni peć od lijevanog željeza u kojoj će se listići paliti nije ona s konklave 1978. na kojoj je izabran Ivan Pavao II.

Prema apostolskom Ustavu (Universi dominici gregis) koji je za izbor pape 1996. donio Ivan Pavao II., uz dvije posude za ubacivanje glasova dodana je i treća, namijenjena kardinalima s pravom glasanja koji zbog bolesti neće moći iz sobe doći u Sikstinsku kapelu. Dom svete Marte (ili Domus Sanctae Martae) unutar vatikanskih zidina ima 106 apartmana, 22 jednokrevetne sobe i jedan posebni apartman. U ovome će domu stanovati kardinali dok ne izaberu novoga papu. Na ulasku u Sikstinsku kapelu svi će kardinali biti pregledani kako ne bi sa sobom imali mobitele ili druge elektronske naprave.

Predstoji im glasanje, a rezultate njihova rada vjernici će pomno pratiti na glavnome trgu čekajući bijeli dim i novog vjerskog poglavara.

Teško će biti zamijeniti Papu koji je povećao broj Katolika za svojega pontifikata čak za četvrtinu, koji je pokazao otvorenost Katoličke crkve prema drugim vjerskim zajednicama i javnosti uopće, a istodobno nepokolebljivo branio tradicionalna crkvena učenja. ■

Dojava o bombi

Izaslanstvo Državne Zajednice Srbije i Crne Gore na čelu s predsjednikom *Svetozarom Marovićem*, koje je bilo na pogrebu pape Ivana Pavla Drugog, zadržano je u petak poslijepodne u rimskoj zračnoj luci zbog anonimne dojave o navodnoj eksplozivnoj napravi postavljenoj u zrakoplovu, javili su podgorički mediji pozivajući se na priopćenje iz predsjednikova ureda.

Zrakoplov je bio zaustavljen neposredno prije polijetanja no nakon stručne provjere dobio je dozvolu za let, tako da je izaslanstvo, u kojem su bili i predsjednici Srbije i Crne Gore *Boris Tadić* i *Filip Vujanović* te ministar vanjskih poslova *Vuk Drašković*, stiglo u Srbiju i Crnu Goru, stoji u priopćenju.

Istim zrakoplovom putovali su i nadbiskup beogradski *Stanislav Hočevar*, mitropolit zagrebačko-ljubljanski *Jovan* i episkop šabački *Lavrentije*.

U Zagrebu konstituirana Nacionalna koordinacija vijeća srpske manjine u Hrvatskoj

Srbi u Hrvatskoj odabrali zastavu

Ukoliko Savjet za nacionalne manjine Vlade Republike Hrvatske potvrdi tu odluku, zastava srpske zajednice u Hrvatskoj bit će crveno-plavo-bijela trobojnica, odnosno zastava Srbije, samo bez orla u sredini

ZAGREB – Na konstituirajućoj sjednici Srpskog narodnog vijeća – nacionalne koordinacije vijeća srpske nacionalne manjine donesena je odluka o službenoj zastavi Srba u Hrvatskoj. To će, ako Savjet za nacionalne manjine Vlade Republike Hrvatske potvrdi tu odluku, biti crveno-plavo-bijela trobojnica, odnosno zastava Srbije, samo bez orla u sredini. Kako je istaknuo izabrani predsjednik Koordinacije *Milorad Pupovac*, nakon višemjesečnih konzultacija i osluškivanja bila i srpskog i hrvatskog naroda odabrano je upravo spomenuto rješenje. Pokušalo se pronaći i obilježje koje bi najbolje izrazilo autentičnost srpske nacionalne manjine u Hrvatskoj, ali zasad zastava ostaje bez ikakvih simbola.

Osnovana je i radna skupina koja će predložiti i himnu hrvatskih Srba.

No, bilo je i primjedbi da se previše brza sa svim tim i da je potrebno prethodno provesti široku raspravu među Srbima.

Petar Kuntić, predsjednik DSHV-a Interesi obje manjine identični

»Suradnja Hrvata u Vojvodini i Srba u Hrvatskoj je logična, a interesi obje manjine su identični, kada je riječ o službenoj uporabi jezika, informiranja, obrazovanja i kulture«, izjavio je Petar Kuntić, predsjednik DSHV-a. »Ratifikacija Sporazuma o međusobnoj zaštiti manjina u dvije zemlje pozitivno će utjecati na poštovanje manjinskih prava«.

»Pitanje nacionalnih simbola nije najvažnije za Srbe u Hrvatskoj. Ne želim biti kao Indijanac u rezervatu«, ustvrdio je izaslanik iz Primorsko-goranske županije *Mladen Mamula*.

Ali, *Jovan Ajduković* iz Vukovara odgovorio mu je da »onaj tko se stidi svojeg identiteta ne treba ni sjediti ovdje«.

Slično smatra i *Pupovac*:

»Vrijeme je da i Srbi u Hrvatskoj dobiju svoju zastavu koja će imati službeni karakter kako bi se praznicima mogla izvijesiti uz državnu zastavu Hrvatske«, rekao je *Pupovac*. »Ako će netko pod tom zastavom htjeti nanijeti zlo drugim narodima spustit ćemo je na pola koplja, a ako će se

Lazo Vojnić Hajduk, predsjednik Izvršnog odbora HNV-a

I Hrvati u SiCG imat će svoje simbole

»Držim sasvim prirodnim pratiti i uspoređivati zbivanja u sferi manjinskih prava u Republici Hrvatskoj i u Republici Srbiji«, kaže *Lazo Vojnić Hajduk*, predsjednik Izvršnog odbora HNV-a. »Upravo ovih dana srpska nacionalna manjina u Hrvatskoj osnovala je krovno tijelo Srba u Hrvatskoj, Koordinaciju. Ovo će tijelo prema odluci 70 predstavnika 17 županijskih vijeća srpske nacionalne manjine, na državnoj razini zastupati interese Srba u Republici Hrvatskoj. Na istoj je skupštini izabrana je i zastava srpske nacionalne manjine. Nadam se da će visoka svijest, uvažavanje različitosti, uz toleranciju i europsku orijentiranost Hrvatske, dati potvrdu provedbi Ustavnog zakona o pravima manjina i očuvanju nacionalnog identiteta.

Vjerujem da će i Hrvati u Republici Srbiji konačno ostvariti svoja prava glede očuvanja svog identiteta i imati svoju zastavu, simbole i himnu. Bitni su to elementi i nacionalna obilježja koja u konačnici obogaćuju i upućuju u europske integracije. Očekujem pozitivan eho i u Republici Srbiji glede srpske skupštine održane u Hrvatskoj. HNV se već priprema s potrebnim radnjama za usvajanje simbola Hrvata u Republici Srbiji, i to zastave, grba HNV-a i himne.

Makar još uvijek ima istupa nacionalne netrpeljivosti prema Hrvatima u Republici Srbiji (npr. grafiti u Vrbasu), duboko sam uvjeren da su europski standardi pred očima državnog rukovodstva u Republici Srbiji, a to obećava pozitivne pomake u bolju europsku budućnost.«

pljuvati po našoj zastavi podignut ćemo je najviše što možemo. Ove tri boje na zastavi imaju i naša braća Hrvati samo su malo drugačije raspoređene.« Nakon toga odluka je prihvaćena i nova zastava Srba u Hrvatskoj unesena je praćena pljeskom u Strogogradsku vijećnicu gdje se održala sjednica.

U govoru što je uslijedio nakon što je objavljeno da je većinom glasova izabran za predsjednika Koordinacije, *Pupovac* je

naglasio da će se to tijelo posebno angažirati kako bi Srbi, sukladno Ustavnom zakonu o pravima nacionalnih manjina, participirali u izvršnoj vlasti na lokalnoj razini.

»Ne formiramo Koordinaciju radi vlasti nego zbog ravnopravnosti koja nam se i dalje uskraćuje«, rekao je *Pupovac*, koji se osvrnuo i na problem imena trgova i ulica u mjestima sa značajnijim udjelom srpskog stanovništva.

»Nećemo dopustiti da su imena ulica u Kninu ili Glini takva kao da tamo Srbi nisu nikad živjeli niti žive«, upozorio je *Pupovac*.

Veleposlanik SiCG u Hrvatskoj *Milan Simurdić* konstatirao je da nacionalne manjine u obje države mogu dati veliki doprinos sadašnjem pozitivnom razvoju odnosa između Hrvatske i SiCG.

Dražen Ciglenički, Novi list, 10. travnja

Dujo Runje, član Izvršnog odbora HNV-a

Lijep primjer

»To je lijep primjer kako manjine trebaju formirati sva interesna tijela koja zakon predviđa«, rekao je član Izvršnog odbora HNV-a *Dujo Runje*. »Ovdašnja hrvatska zajednica podržava takve manjinske inicijative, krovna će organizacija Srba u Hrvatskoj zastupati interese i onih koji žive u Slavoniji i onih koji žive u Rijeci.«

Kampanja »Europa kuca na tvoja vrata«

Trnovit put do obećane zemlje

Pokraj političkih, ekonomskih i pravnih uvjeta na putu k Europi neophodno je da ljudi promijene stavove, da budu otvoreni prema promjenama, da se prilagođavaju novim tendencijama, da se uključuju u suvremene tjeckove, rekao je Miroljub Labus u Novom Sadu

Piše: Dragana Popov

Prošloga tjedna Novi Sad je posjetilo izaslanstvo Vlade Srbije, u čijem sastavu su bili: potpredsjednik Vlade *Miroljub Labus*, ministrica poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede *Ivana Dulić-Marković* i *Tanja Mišćević* iz Kancelarije za pridruživanje EU. Posjet je ostvaren u okviru višemjesečne kampanje »Europa kuca na tvoja vrata«. Cilj kampanje, koja ima informativno-edukativni karakter, kako je rekao Labus, je da predstavnici države, koji su izravno uključeni u proces pridruživanja naše zemlje Europskoj uniji, kroz sredstva javnog informiranja i susrete s građanima, objasne kako funkcionira EU, zašto je za Srbiju značajno da ubrzanim koracima nastavi putem k Europi, te kako će se proces odraziti na standard i svakodnevni život građana, a posebice poljoprivrednika.

Novi Sad je treći grad koji je izaslanstvo posjetilo, a tu su priliku ranije imali građani, predstavnici lokalne samouprave, poljoprivrednici i studenti Bora i Kraljeva. Kampanja se nastavlja dalje.

Nakon posjeta predstavnicima lokalne samouprave Novog Sada i susreta s gradonačelnicom *Majom Gojković* (SRS), potpredsjednik Vlade *Miroljub Labus* i ministrica *Ivana Dulić-Marković* održali su sastanak s vojvođanskim poljoprivrednicima. Susret s gradonačelnicom protekao je iza zatvorenih vrata za novinare, a s obzirom da nakon susreta *Maja Gojković* nije održala konferenciju za tisak, javnost je ostala uskraćena za izjave, odnosno stav i mišljenje čelnika novosadske lokalne vlasti o razgovoru koji su vodili s visokim dužnosnicima srbijanske vlade. Ipak, uspjeli smo saznati kako su razgovarali o tome što za građane znači priključenje EU, kako vlast na lokalnoj razini treba upravljati i kako regulirati naknade za usluge javnih poduzeća, te o pitanjima obrazovanja i Bolonjskoj deklaraciji.

REFORMA POLJOPRIVREDE – SLOBODNO TRŽIŠTE: Vojvođanski poljoprivrednici pokazali su veliko zanimanje za stanje u politici Srbije i Crne Gore, od čijeg djelovanja ovisi i njihova budućnost. Predviđeno vrijeme za susret s poljoprivrednicima bilo je nedovoljno, te

je potpredsjednik Vlade Labus najavio novi sastanak, kako nitko ne bi ostao uskraćen za odgovore na brojna pitanja.

S obzirom na kompliciranost i glomaznost Zajedničke poljoprivredne strategije (CAP) Europske unije, buduća zadaća reforme poljoprivrede SiCG je ogromna i, po riječima ministrice *Ivane Dulić-Marković*, sastoji se iz tri faze. U prvoj etapi reforme država ima cilj reformirati sustav carinske zaštite i domaćih subvencija, tako da će država ubuduće imati sve manje i manje utjecaja na izbor kultura koje će poljoprivrednici gajiti. To će poljoprivrednicima omogućiti da slobodno prate potrebe tržišta i odgovore na način koji njima i njihovoj situaciji najviše odgovara. Naime,

Kampanja za Europu: *Ivana Dulić-Marković* i *Miroljub Labus* u Novom Sadu

devet od deset novih članica EU primjenjuje sustav jednostavnog plaćanja po hektaru bez obzira koju kulturu sijali, što znači da proizvođač preuzima potpunu odgovornost za svoju proizvodnju. Ovaj princip je u potpunom suglasju s tržišnom ekonomijom koja vlada u zemljama članicama EU i u skladu je s »copenhagenskim kriterijima«.

Predstavnici petnaest zemalja EU su 1993. godine u Copenhagenu uspostavili, za to vrijeme radikalne promjene, koje se tiču standarda i kriterija koje bi zemlje oslobođene od komunističke demagogije trebale usvojiti, kako bi im EU postala nova kuća. »Copenhagenski kriterij« sadrži političke ciljeve – uspostavljanje demokracije, vladavine prava, zaštitu prava manjina – te tri ekonomska kriterija koji se od-

nose na poljoprivredu ali i na svaki drugi sektor. Prvi kriterij je stvaranje i funkcioniranje tržišne ekonomije, koja bi bila sposobna integrirati se u tržišne ekonomije ostalih zemalja, što je i najveći izazov za poljoprivredu. Kako je rekla *Ivana Dulić-Marković*, Srbija već sada ima proizvode koji su konkurentni na nekim tržištima, ali je poljoprivreda Srbije, kada je riječ o produktivnosti, efikasnosti i kvaliteti proizvoda, u zaostatku za europskim konkurentima.

POLJOPRIVREDNICI PRED IZAZOVOM: Sposobnost da se izdrži konkurencija, tako da ekonomija države ne bude uništena poplavom uvozne robe u trenutku pridruživanja velikom slobodnom tržištu, jest drugi ekonomski kriterij i u skladu s ovim Vlada ima važan cilj – podići standarde kvalitete i sigurnosti, tako da se borimo kvalitetom a ne cijenom.

»Kada budemo izloženi međunarodnoj konkurenciji a manje domaćem tržištu i intervencijama Vlade, poljoprivredni proizvođači će sami uvidjeti kako su s nekim proizvodima konkurentni a s drugima ne, što rezultira povećanjem proizvodnje jednih a smanjenjem proizvodnje drugih proizvoda, dok će za neke proizvode sami poljoprivrednici utvrditi da su na gubitku, ukoliko ih proizvode, pa ćemo ih uvoziti«, kazala je *Dulić-Marković*.

Treći kriterij se odnosi na prilagođavanje cijelom setu pravila EU i praksi, što znači da trebamo usuglasiti, donijeti i provoditi zakone, pravila i procedure po kojima EU funkcionira. Zakonski standardi za poljoprivredu su opsežni jer obuhvaćaju sve, od zdravlja životinja i biljaka, sigurnosti hrane, do obilježavanje hrane i zaštite potrošača. Bez donošenja i provođenja ovih zakona Srbija neće dobiti prolaz na EU tržište. Prije nego li Srbija pristupi EU i raspodjeli agrarnog proračuna Zajedničke poljoprivredne politike (CAP) EU od 40 milijardi eura (koji predstavlja polovicu cjelokupnog zajedničkog budžeta), nema obvezu primjenjivati CAP, ali mora razviti i testirati različite mehanizme, rekao je Labus.

Postavlja se pitanje, kako će se naš poljoprivrednik, koji je stekao višegodišnju

naviku sijati jednu kulturu i za nju od države dobivati (a kad dobiva, to je druga priča) osigurana i određena sredstva bez potrebe da izlazi na slobodno tržište, snači u novim vremenima u kojima vladaju bezosjećajni zakoni novca, odnosno slobodnog tržišta u kojem postoje principi konkurencije zasnovani na kvaliteti i konkurentnoj cijeni? Na ovaj ili onaj način mnogi poljoprivrednici, koji su bili na sastanku, pitali su upravo to i ministricu Dulić-Marković i potpredsjednika Vlade Miroljuba Labusa. Odgovor će, kako su rekli predstavnici vlasti, doći postupno kako se reforme budu odvijale, a država će sve učiniti kako bi pomogla poljoprivrednicima da se prilagode novonastalim vremenima. Ta pomoć će se u prvo vrijeme ogledati u smanjenju subvencija i njihovom usmjerivanju k investicijama (bespovratna sredstva, krediti, subvencije inputa) odnosno ulaganjima, koja bi trebala poljoprivredu u Srbiji učiniti profitabilnijom. U drugoj fazi reforme subvencije inputa će se postupno smanjiti, a programi dodjele bespovratnih sredstava će se povećati, te će veza između podrške Vlade i odluke proizvođača što da proizvodi, oslabiti.

I, u trećem dijelu promjena, koji će se završiti priključenjem Srbije EU, Srbija će biti spremna prihvatiti sustav podrške Zajedničke poljoprivredne politike (CAP) EU i sudjelovanje u raspodjeli agrarnog budžeta EU, a koji podrazumijevaju sustav plaćanja po hektaru i, također će biti vezani za različite kriterije zaštite životne sredine, koja je trenutačno u EU na niskom stupnju razvijenosti.

SVIJETLA BUDUĆNOST?: Susret predstavnika republičke Vlade sa studentima protekao je u neformalnoj i opuštenoj atmosferi kino dvorane Filozofskog fakulteta. Običan razgovor, kako je Miroljub Labus nazvao dio akcije »Europa kuca na tvoja vrata«, u kojem se sreće sa studentima započeo je zaključcima istraživanja, koje je Vlada interno provela, o stavovima građana Srbije u vezi s priključenjem naše zemlje EU.

Rezultati pokazuju, na iznenađenje samog Labusa, kako je rekao, da su mladi najskeptičniji, najmanje vjeruju u pozitivni ishod priključenja EU, kako se plaše da ne izgubimo identitet, dok njihovi roditelji, pak, misle suprotno; vjeruju u boljitak nakon priključenja, smatraju kako ćemo mnogo dobiti pristupanjem europskoj obitelji, očekuju taj moment kako bi mogli

pozitivno djelovati u korist svoje djece.

Ono što je potpredsjednik Vlade naglasio jest da pitanje priključenja Srbije EU nije pitanje samo jedne političke stranke, niti aktualne Vlade, već je ono naša zajednička stvar koja se tiče svakog pojedinca. Nije vezana samo za jedan mandat političara na svim razinama vlasti, jer se dešava u dugom vremenskom periodu neovisno od trajanja mandata političara, pa mnogi moraju sudjelovati u tom procesu, uključuje Labus.

Govoreći o razlozima nestabilnosti Vla-

S Majom Gojković iza zatvorenih vrata: Vladini dužnosnici u Gradskoj kući

de, zbog koje se značajni čimbenici Europske unije dvoume, potpredsjednik Vlade Labus napravio je analogiju organizacije aktualnog tima Vlade i našeg najboljeg košarkaškog tima. Naime, pita se Labus, zašto naš politički tim ne funkcionira baš najbolje, a košarkaški tim funkcionira odlično? Pa zato što, kaže Labus, košarkaški tim ima cilj – dobro igrati i pobijediti – pritom su organizirani i poštuju poznata pravila igre po kojima se isključuju oni igrači koji igraju grubo i nefer, dok političari imaju cilj – priključiti Srbiju EU – ali bez organizacije i poznatih pravila igre, pa grubo igrači umjesto da budu isključeni postaju glavni. Po njegovim riječima, s obzirom da nemamo naša pravila, jer smo ratovima izlazili iz dugogodišnjeg socijalizma, kada pristupimo EU, morat ćemo usvojiti njihova pravila. Labus smatra kako se politika SiCG ne treba zasnivati na socijalnoj pomoći, već da država treba stimulirati hrabre ljude, one koji znaju što hoće, koji imaju ideje, koji stvaraju i vuku zemlju naprijed, što do sada nije radila.

Pokraj političkih, ekonomskih i pravnih uvjeta na putu k Europi neophodno je da ljudi promijene stavove, da budu otvoreni

prema promjenama, da se prilagođavaju novim tendencijama, da se uključuju u suvremene tjeckove, kaže Labus, i dodaje kako nemamo vremena za gubljenje, budući da su susjedne zemlje već potpisale Studiju o izvodljivosti, a mi nismo.

Međutim, još jedan korak naprijed smo učinili krajem prošloga tjedna, jer su predsjednik SiCG *Svetozar Marović* i predsjednici i premijeri obje republike, a u nazočnosti visokog predstavnika Europske unije za vanjsku politiku i sigurnost *Javije - ra Solane*, potpisali Sporazum o izmjeni Ustavne povelje državne zajednice SiCG, odnosno riješili problem legitimiteta sadašnjeg saziva parlamenta Državne Zajednice.

Predaja (ili isporučivanje) policijskog generala *Sretena Lukića* Haškom sudu također je pozitivno ocijenjena u inozemstvu, što je poboljšalo sliku suradnje ove zemlje s međunarodnim institucijama.

SLOBODNE PROCJENE: Labus smatra da ćemo u EU ući onda kad i Hrvatska, ali tek za 5, 6 ili 7 godina, odnosno 2012. godine, no prije Turske. Prije toga, kaže Labus, trebamo do 12. travnja izručiti generala *Nebojšu Pavkovića* Haškom sudu, što će se i dogoditi, sa sigurnošću tvrdi potpredsjednik Vlade. Po njegovim riječima, Pavković se nalazi

negdje u zemlji, jer da nije u zemlji, kako bismo svijetu objasnili da je Pavković izašao iz zemlje?! Dakle, 18. travnja će nam europski komesar za proširenje EU *Oli Ren* priopćiti odluke komesara Europske komisije o pitanju spremnosti Srbije za potpisivanje Ugovora o stabilizaciji, što na prvom mjestu znači suradnju sa susjedima kroz koju ćemo pokazati jesmo li spremni na priključenje EU. Nakon ovog koraka dolazi potpisivanje Ugovora o pridruživanju, a njime osiguravamo izvoz naših proizvoda u zemlje EU.

Kada potpišemo Ugovor o stabilizaciji i priključivanju, jedan od prvih zadataka, koji najviše interesiraju mlade ljude, svakako je pojednostavljenje viznog režima, odnosno stavljanje naše zemlje na takozvanu bijelu šengen listu. Jer, ako Europa hoće biti otvorena za nas i da mi budemo otvoreni za nju, tada granice moraju, ne samo za robu već i za ljude, biti otvorene. Naš interes, kako je rekao Labus, je da ostanemo otvoreni, ako se promatra filozofski aspekt tog pitanja, a pragmatički promatra - no trebamo razvijati izvoz i uvoz robe, jer je to mogućnost koju dobivamo priključenjem EU. ■

Godišnja skupština HKPD »Jelačić« iz Petrovaradina

Ocjena pozitivna, planovi realni

Zdenka Popov izabrana za novu predsjednicu Upravnog odbora Društva *Ivan Klajn i Davor Martinčić, članovi Upravnog odbora * Vladimir Bošnjak, kao vijećnik HNV-a nazočan na Skupštini

Svaki početak je težak, ali ne toliko za Hrvatsko kulturno-prosvjetno društvo »Jelačić« iz Petrovaradina, koje samo nakon jedne godine rada broji preko 80 članova, što ukazuje na potrebu, značaj i važnost postojanja takvoga društva u Petrovaradinu, Novom Sadu i okolini. O aktivnostima Društva govorilo se i na prvoj obljetnici povodom koje je organizirana Skupština HKPD »Jelačić«, koja je održana u petak 8. travnja u Vikarijatu Crkve svetog Jurja u Petrovaradinu.

Na početku prve godišnje Skupštine Društva, na kojoj je bilo nazočno mnoštvo članova, ljubitelja i poštovatelja udruge, rekao je predsjednik *Petar Barbek*, da se čekalo pet mjeseci da SUP Novi Sad ovjeri Statut Društva, no, sve dok nisu poslali pismo nadležnom republičkom ministarstvu, »Jelačić« nije bio registriran. No, niti to ih nije mnogo omelo u ostvarivanju planova.

IZBORI: Kao i svaka druga udruga sličnog tipa i »Jelačić« ima financijskih problema, kojih se kani osloboditi novim aktivnostima. Na Skupštini je, pokraj izvješća o radu Društva od 8. ožujka do 31. prosinca 2004. godine, te izvješća Nadzornog odbora i kandidacijske komisije i financijskog izvješća, na dnevnom redu bio i izbor novih članova verifikacijske komisije, radnog predsjedništva, Nadzornog i Upravnog odbora.

Također, prigodnim povijesnim činjenicama obilježeno je i stotinu godina od smrti *Josipa Jurja Strossmayera*, koji je bio kapelan Crkve svetog Jurja.

Na mjesto predsjednika Upravnog odbora HKPD »Jelačić« jednoglasno je izabrana članica DSHV-a *Zdenka Popov*, budući da dosadašnji predsjednik, velečasni *Marko Kljajić*, nije više u mo-

Poboljšati uvjete rada: Zdenka Popov i Vladimir Bošnjak (s desna)

gućnosti obnašati tu dužnost zbog objektivnih okolnosti. Zdenka Popov je ujedno i predsjedavala Skupštinom.

Pokraj nje, također jednoglasno, dužnosti su dobili i *Marina Karavanić* (zapisničarka), *Anica Grca*, *Branko Melvinger* i *Vladimir Lukač* (kandidacijska komisija), *Slavko Štimac* i *Zlata Grčinčević* (ovjerivači), *Jasna Barbek*, *Mića Čičevac* i *Vladimir Hadžić*, namjesto *Darka Vukovića* koji se nije pojavljivao niti učestvovao u aktivnostima Društva (Nadzorni odbor), *Ivan Klajn* i *Davor Martinčić* (Upravni odbor).

U organizaciji Zavičajne udruge Hrvata »Šokadija« Bački Monoštor za Slavoniju i Baranju

Vesela je Šokadija

BILJE – Drugo druženje Šokadije održano je 8. travnja u Bilju u organizaciji Zavičajne udruge Hrvata »Šokadija« Bački Monoštor za Slavoniju i Baranju. Na tradicionalnom skupu okupili su se šokački Hrvati podrijetlom iz Bačkog Monoštora koji sada žive u Hrvatskoj i, naravno, iz Bačkog Monoštora.

Posebni gosti su bili članovi Kulturno-umjetničkog društva Hrvata »Bodrog« iz Bačkog Monoštora, koji su za veliki broj posjetitelja izveli nekoliko izvornih šokačkih pjesama. Za nastavak veselja pobrinuli su se glazbenici iz Bačkog Monoštora, uz čiju su se pjesmu do kasno u noć veselili posjetitelji svih generacija. Na početku večeri, naravno, »Ravnica«, a nakon toga nizale su se šokačke, dalmatinske, slavonske pjesme i bečarci o Dunavu, Baranji, Monošturu i narodnim običajima, da bi se kasnije uz ritam twista i rock and rolla, u suvremenijoj varijanti, razigrali mladi, ali i oni iskusniji.

Manda Pejak, najstarija članica KUDH-a »Bodrog« je organizatorima poklonila dijelove narodne nošnje iz Bačkog Monoštora, stare preko 150 godina (oplečke i pregače), ali je i predvodila

Sa sjetom o zavičaju: Bački Monoštor

mlađe u, za takvu vrstu skupova, nezaobilaznim bečarcima: »Godina mi sedamdest i više, a nijedna na čelu ne piše«.

Organizatori iz Zavičajne udruge Hrvata »Šokadija« Bački Monoštor za Slavoniju i Baranju sa sjedištem u Bilju nisu krili svoje zadovoljstvo što je na ovaj način uspjela okupiti oko dvije stotine Monoštoraca i tako najbolje prezentirati svoje osnovne ciljeve – njegovanje šokačke tradicije i okupljanje Hrvata podrijetlom iz Bačkog Monoštora.

Aleksandar Forgić

Sudionici skupštine

»Prethodni predsjednik Upravnog odbora, velečasni Marko Kljajić, čijom zaslugom smo ostvarili suradnju s ostalim hrvatskim kulturnim udrugama u Srijemu i Hrvatskoj, a zbog novog namještenja u zemunskoj župi, nije više u mogućnosti obavljati dužnost predsjednika. Smatram da je rad HKPD 'Jelačić' u prvoj godini postojanja bio uspješan, s obzirom na financijske poteškoće, koje prate uglavnom sve udruge sličnog tipa«, kazala je Popov za »Hrvatsku riječ«.

NOVA VRATA SURADNJE S HNV-om: Gost na Skupštini bio je *Vladimir Bošnjak*, član Hrvatskog nacionalnog vijeća, iz Srijema, iz Novog Slankamena, koji je svojom nazočnošću i riječima dao podršku za budući rad i ostvarenje planova. Kako je rekla naša sugovornica Zdenka Popov, njegovom nazočnošću otvorili smo nova vrata suradnje s HNV-om, te se očekuje da će ta suradnja biti plodonosna za sve naše sunarodnjake. Popov je najavila poboljšanje rada i nabavu opreme za orkestar, formiranje novih sekcija, organiziranje izleta diljem Srijema, kako bi ga naši sunarodnjaci širom Vojvodine bolje upoznali.

»Što se tiče ostalih planova, koje svakako imamo, a za koje smatram da će biti od velikog značaja za hrvatsku zajednicu, javnost će putem Hrvatske riječi blagovremeno biti obaviještena«, kaže Popov.

MNOGO PLANOVA ČEKA NA REALIZACIJU: U obraćanju prisutnima Vladimir Bošnjak je pokraj pregleda situacije Hrvata u Srijemu naveo nekoliko akcija, koje doduše nisu provedene do kraja, u kojima je sudjelovalo Hrvatsko nacionalno vijeće. Kao prvo, kako je rekao Bošnjak, Veleposlanstvo Republike Hrvatske, Hrvatska gospodarska komora i Odjel za gospodarstvo HNV-a, inicirali su i započeli projekt registriranja gospodarstvenika Hrvata, zainteresiranih za suradnju s hrvatskim tvrtkama.

»Na žalost, i pokraj nekoliko oglasa objavljenih u Hrvatskoj riječi i nekoliko mojih osobnih intervencija, odaziv iz Srijema bio je vrlo loš. Svega nekoliko zainteresiranih poduzetnika se prijavilo za upis u tu veliku bazu podataka«, rekao je Bošnjak. »Kao drugo, HNV je pokrenuo nekoliko stvari, ali ni one nisu realizirane. Među njima, nisu poduzete mjere za otvorenje Ureda HNV-a u Beogradu, koji je administrativno, političko, kulturno i svako drugo središte domicilne države, zatim smo pokrenuli reprezentativnu godišnju manifestaciju 'CROZ Srijem', ali je sve ostalo na tome. Htjeli smo uključiti Srijem u elaborat o obrazovanju, ali se ni to nije realiziralo. Također, u prioritete naše zajednice u Srijemu uvrstili smo kupnju rodne kuće bana Josipa Jelačića u Petrovaradinu, pokretanje postupka za povrat Hrvatskog doma u Srijemskoj Mitrovici i osiguravanje prostora za djelovanje HKPD 'Tomislav' u Golubincima, i to čeka na realizaciju«, rekao je Vladimir Bošnjak.

»Vijeće je trenutačno u nekakvoj vrsti blokade. Vjerujem i nadam se da će se prevazići trenutačni problemi i da ćemo uskoro i mi u Srijemu osjetiti prve znakovitije pomake u pravcu ostvarivanja zacrtanih zadaća i ciljeva, a u protivnom ćemo preispitati naše daljnje aktivno sudjelovanje u radu Vijeća« – zaključio je na kraju Vladimir Bošnjak.

D. Popov

Danas počinje Salon knjiga u Novom Sadu

Predstavljanje nakladništva na manjinskim jezicima

Danas, 15. travnja, u Novom Sadu počinje Salon knjiga, u okviru kojega će biti postavljen i štand nakladničke djelatnosti na jezicima nacionalnih manjina u Vojvodini. Salon će se održati na Novosadskom sajmu.

Ovo je 11. po redu Salon knjiga, a bit će otvoren do 19. travnja.

Prvog dana, s početkom u 11 sati, obilježiti će se 30 godina rada Koordinacijskog odbora društava za jezike, književnost i kulturu Zavoda za kulturu Vojvodine. Dodijelit će se zahvalnice najzaslužnijim suradnicima, predstaviti će se multijezični bilten »Most«, kao i nova izdanja društava za jezike, književnost i kulturu.

Istoga dana u 14 sati bit će održana promocija knjiga Józsefa Attile »Balkanska

noć«, Boška Ivkova »Zemlja i rašće« i Ágnes Ozer »Život i povijest u Novom Sadu«.

U subotu 16. travnja u 11 sati bit će predstavljeno nakladništvo na romskom jeziku.

Nedjelja 17. travnja posvećena je knjizi na slovačkom jeziku, s početkom u 12 sati.

U ponedjeljak u 12 sati obilježava se 60 godina postojanja i rada i predstavljanje novih izdanja NIU »Ruske slovo«, a u 14 sati počinje obilježavanje jubileja 60 godina postojanja i rada Novinsko-izdavačke ustanove »Libertatea« na rumunjskom jeziku. Salon knjiga završava se u utorak 19. travnja predstavljanjem nakladništva na hrvatskom jeziku.

Z. S.

Bez posla i bez plaća

Štrajk u »Bratstvu«

Prošlo je osam tjedana od kako su radnici subotičkog »Bratstva« u štrajku jer nemaju osiguran posao, a time ni svoje plaće. Novi vlasnik ove tvornice, u kojoj radi 500 radnika, ne ispunjava svoje obveze, te tvrtka duguje 100 milijuna dinara. »Bratstvo« je bilo kupljeno za milijun eura, a u rješavanje ovog problema uključio se i predsjednik Općine Géza Kucsera, koji je u ponedjeljak obišao ovo poduzeće. O nastojanjima i daljnjim koracima u pravcu rješavanja ovog problema, Kucsera je na brifingu rekao:

»Bio sam prisutan kada je kupoprodaja utanačena, i kada su obećavane kule i gradovi. Čak je i ministar za kapitalne investicije tom prilikom bio u Subotici, i tada je obećano da će i republička Vlada usmjeriti projekte, posebno u oblasti željeznice, koji će osigurati stalni posao za tvornicu 'Bratstvo', prije svega na izradi nekih specijalnih vagona koji su izuzetno traženi u Europi. Na žalost, od tih priča nema ništa i

sada treba vidjeti kako da sami osiguramo bilo kakav posao radnicima, kojih ima ih oko 500, što znači da treba hraniti oko 2.000 usta. Obećao sam radnicima da ćemo sa svim strukturama, koje mogu ima-

ti utjecaja i na vladu i na rad ministara za gospodarstvo, uraditi sve da pronademo posao za 'Bratstvo', ili da se ova agonija prekine i riješi na drugi način. Postoji nekoliko opcija kako bi se to moglo uraditi,

kao što je to recimo urađeno u 'Severu' i drugim poduzećima. Ja sam već stupio u kontakt sa Jozsefom Kaszom, koji je član Upravnog odbora Agencije za privatizaciju, da snagom svog autoriteta pomogne u ovom slučaju, a isto tako pokušat ćemo i preko Istvána Pásztor, pokrajinskog tajnika za privatizaciju. U četvrtak ponovno dolazi jedno povjerenstvo Agencije za privatizaciju u 'Bratstvo' kako bi ustanovilo koje to obveze ne ispunjava novi vlasnik. Izvještaj tog povjerenstva bit će dokument s kojim ćemo mi možda otići i do ministra, ukoliko je potrebno, da pokrenemo priču dalje.

Poslovodstvo »Bratstva« navodi da oni nemaju nikakve mogućnosti sami riješiti problem, budući da je i posljednji ugovor o proizvodnji vagona sa »US Stilom«, koji je mogao osigurati zaradu od šest milijuna eura, raskinut jer nisu mogle biti dobivene bankarske garancije, koje su četiri puta veće od samog posla. ■

VIJESTI

Predstavnik Akrona u Subotici

Prošlog su četvrtka, 7. travnja, predsjednik Općine Géza Kucsera i član Općinskog vijeća zadužen za međunarodnu i regionalnu suradnju Dejan Zvekić primili savjetnika gradonačelnika američkog grada Akrona Marka Albrehta, koji je boravio u Subotici. Prije razgovora Albreht je posjetio subotički prečistač otpadnih voda i gradsku deponiju, za čije je razvijanje grad Akron 2002. godine pružio financijsku pomoć subotičkoj Općini.

Gradonačelnik je naveo promjene koje su se dogodile od zadnjeg posjeta izaslanstva ovog američkog grada. Govorio je o izmjenama u strukturi lokalne samouprave, o razvojnim planovima grada, odnosno o ekonomskoj situaciji u ovoj sjeverno-bačkoj općini. Bilo je riječi i o raznim vidovima regionalne suradnje i izgradnju veza s partnerskim gradovima. Kako je predstavnik američkog grada izjavio, Akron je zainteresiran za mogućnosti suradnje sa Suboticom.

»Civilno društvo i demokracija«

Predstavljanje knjige »Civilno društvo i demokracija«, profesora Fakulteta političkih znanosti iz Beograda Vukašina Pavlovića održat će se 21. travnja u dvorani 213 na Otvorenom sveučilištu u Subotici s početkom u 18 sati. O knjizi će govoriti prof. dr. Atila Sam i prof. dr. Boško Kovačević, a razgovor će voditi Pera Marković.

Europsko zlato stolnotenisačima

Gosti na ovoj tjednom brifingu u Općini bili su predsjednik Stolnoteniskog saveza Srbije Aleksandar Matković i trener reprezentacije Zoran Kalinić, a povod je osvajanje zlatne medalje na europskom prvenstvu, koje se održalo od 26. ožujka do 3. travnja.

U osvajanju zlata je posredno sudjelovala i Subotica, i to preko trenera Kalinića, rodnom Subotičanina, koji je pripremao miks dubl Aleksandra Karakaševića i Rute Garkauskaite.

Humanitarni bal za djecu »Kolijevke«

Humanitarni, jedanaesti po redu, bal Doma za djecu »Kolijevka« bio je uspješan. Održan je prošloga vikenda, a pozivima se odazvalo 250 gostiju. Putem ulaznica, tombola i dobrotvornih priloga prikupljeno je oko 200 tisuća dinara. Iz ovih sredstava, prema riječima direktora Mirjane Čabrić, kupit će se lijekovi s takozvane »negativne liste«. Prije svega, sirupi za iskašljavanje, kapi i masti za oči i drugi medikamenti. Lijekovi će podmiriti potrebe »Kolijevke« za tri mjeseca. Prošle godine, u humanitarnom balu Doma za djecu prikupljeno je 100 tisuća dinara i kupljen je video nadzor za cijeli objekt.

Kinološka izložba

Pomoć budućim srednjoškolcima

Održan Prvi subotički sajam obrazovanja

Dvorana sportova bila je 12. i 13. travnja prepuna učenika osnovnih i srednjih škola na otvaranju Prvog subotičkog sajma obrazovanja na kojemu su se predstavile sve subotičke srednje škole. Cilj sajma je upoznavanje budućih srednjoškolaca sa svim smjerovima otvorenim za upis novih učenika. Dobrim izborom škole učenici će odgovoriti na izazove novih vremena, rekao je pokrajinski tajnik za propise, upravu i nacionalne manjine *Támás Korhecz* otvarajući Sajam. »Dobrim izborom škole dobit će konkurentno znanje koje će im osigurati uspjeh u novom društvu koje se temelji na znanju i konkurenciji. S druge strane i škole se moraju natjecati, moraju dokazati da su najbo-

lje. U tom smislu i ovaj Sajam je jedna vrsta natjecanja«, rekao je Korhecz. Na Sajmu su postavljeni štandovi 10 subotičkih srednjih škola, zatim štand Paulinuma, Tržišta rada, te specijalnih srednjih škola i medija. Savjetnica za školski razvoj republičkog ministarstva prosvjete i sporta

Ksenija Liščević navela je da je ovaj Sajam vrijedan pozornosti te da su škole dobro pokazale koliko kvalitetno rade. Ideja o Sajmu obrazovanja stara je dvije godine, a učenici i profesori dva mjeseca su radili na pripremanju štandova, naveo je predsjednik Aktiva ravnatelja srednjih škola *Pavle Bešlić*. »Ovo je jedna velika prezentacija, jedno neposredno upoznavanje sa svim onim što subotičke srednje škole nude. Svakako će ovo pridonijeti da učenici i roditelji imaju uvid u izbor te da će to dovesti do kvalitetnog izbora«, rekao je predsjednik Aktiva ravnatelja osnovnih škola *Ivan Stipić*. Osim istaknutih gostiju Prvom subotičkom sajmu obrazovanja prisustvovali su i gospodarstvenici. ■

Na terenima ergele na Kelebiji 9. i 10. travnja održana je Međunarodna kinološka izložba, a pokrovitelji ove manifestacije koja je okupila izlagače iz zemlje i inozemstva bili su gradovi Segedin i Subotica.

Skupa protiv

ambrozije

Oiskustvima u uništavanju ambrozije, agresivne biljke čija pelud izaziva alergijske reakcije kod građana bilo je riječi na tribini, održanoj 6. travnja na Otvorenom sveučilištu. Na tribini su se čula iskustva iz Subotice, Segedina, Osijeka i Novog Sada. Organizirano praćenje i uništavanje ambrozije u Subotici se provodi od 1999. godine i to uglavnom u urbanim sredinama Subotice i Pa-

liča. Kako je navela *Gordana Gavrilović* iz Odjela za zaštitu životnog okoliša Skupštine Općine Subotica, tijekom petogodišnjeg iskustva mnogo se saznalo o ambroziji. U Mađarskoj i Hrvatskoj kažnjavaju se vlasnici zapuštenog zemljišta ako na njemu raste ambrozija, ali kako se na ovom skupu moglo čuti, sam postupak kažnjavanja predugo traje, pa je stoga neučinkovit. Borba s ambrozijom u Osječko-baranjskoj županiji, a osobito Osijeku počela je prije 5 godina. Veliko zanimanje za uništavanje pokazuju građani koji su oboljeli od alergija, kojih je u

Osijeku 5 posto. Intenzivna edukacija sastavni je dio suzbijanja, stoga se edukacija provodi i u školama, navodi *dr. Dražen Gorjanski* iz Udruge za borbu protiv alergijskih bolesti iz Osijeka. »Postigli smo da u školama nastavnici predaju o ambroziji. Američka fondacija za razvoj prošle je godine Subotici darovala kosilice za ambroziju kao i Burkardov aparat kojim se mjeri pelud u zraku. Pomoću njega, ove godine, građani bi trebali svakodnevno biti informirani o prisutnosti peludi u zraku. ■

**BAŠ SVE ZA
POLJOPRIVREDU**

24000 Subotica, Segedinski put 90. (zgrada bivšeg Aurometala)
Tel/Fax: (024) 548-241 - www.skalogreen.co.yu, E-mail: office@skalogreen.co.yu

SUPERMARKET ZA VAŠU FARMU, BAŠTU I DVORIŠTE

AGRO CENTAR

MALOPRODAJA I VELEPRODAJA

- NAVODNJAVANJE	- MREŽE I DŽAKOVI	- SIJALICE
- SEMENA	- KANAPI I VEZIVA	- HTZ OPREMA
- ĐUBRIVA	- "TESA" TRAKE	- RUČNI I ELEKTRIČNI
- SUBSTRATI	- PLASTIČNI KONTEJNERI	PROFESIONALNI ALATI
- ZAŠTITNA SREDSTVA	- BOJE I LAKOVI	- ŠRAFOVI I EKSERI
- FOLIJE	- ELEKTRO MATERIJAL	- VODOVODNI MATERIJAL

Alarmantni podaci nalažu novu demografsku politiku

Sudbina dinosaura zaprijetila Vojvodanima

Od 1989. godine pa do dana današnjeg na teritoriju Vojvodine broj umrlih na godišnjoj razini premašuje broj rođenih, pa je tako u 2003. godini broj novorođenih bio 20.381,

a broj umrlih 29.741, što znači da je prirodni priraštaj negativan i iznosi umanjenje od 9.360 *

Pokrajinsko tajništvo za demografiju, obitelj i društvenu skrb o djeci uradilo

Plan demografskog razvoja AP Vojvodine s mjerama za njegovo provođenje

Piše: Dragana Popov

Može li jedna zemlja imati svijetlu, dobru, naprednu i zdravu budućnost ukoliko je njeno stanovništvo staro? Može li uopće postojati budućnost, ako je broj novorođenih tijekom jedne godine mnogo manji od broja umrlih? Ako pretpostavimo da budućnost jedne zemlje leži u mladima, tada budućnost Vojvodine, sudeći po statističkim podacima, skoro da neće ni postojati. Ova pitanja nisu nova za Vojvodinu, o njima se govori već godinama, pišu se tekstovi u raznim novinama, u svakoj predizbornoj kampanji vojvođanske, ali i ostale stranke obećavaju rad na rješavanju demografskog problema tzv. bijele kuge, ali je i dalje situacija nepromijenjena. Problem bijele kuge svakako je nemoguće riješiti za jedan mandat od četiri godine, ali se bar može početi provoditi neka akcija.

Pokrajinsko tajništvo za demografiju, obitelj i društvenu skrb o djeci predvođeno *Novkom Mojić*, potaknuto alarmantnom demografskom slikom Vojvodine, pokrenulo je akciju, a jedan dio te akcije je i suradnja s tiskanim medijima, kako bismo, svi skupa u nekom duljem vremenskom periodu, utjecali da se promijeni sustav vrijednosti, stavova i ponašanja ljudi, što bi dovelo do formiranja pozitivne populacijske klime i začetka reproduktivne svijesti koja bi podrazumijevala prihvaćanje osobne uloge i odgovornosti pojedinca u rješavanju populacijskih problema zajednice u kojoj živi.

»VRSTA KOJA IZUMIRE«: Stanovništvo Vojvodine će se prepoloviti za manje od 70 godina, zaključak je koji je nadležno Pokrajinsko tajništvo izvelo na osnovi demografskih pokazatelja, a prema rezultatima popisa stanovništva iz 2002. godine.

Od 1989. godine pa do dana današnjeg na teritoriju Vojvodine broj umrlih na godišnjoj razini premašuje broj rođenih, pa je tako u 2003. godini broj rođenih bio 20.381, a broj umrlih 29.741, što znači da

je prirodni priraštaj negativan i iznosi umanjenje od 9.360.

Iz ovih brojki može se izvući zaključak kako postoje dva osnovna problema: jedan je nedovoljno rađanje a drugi starenje stanovništva, stoji u izvješću Pokrajinskog tajništva za demografiju. Početak proble-

Svaki pojedinac bi se trebao zapitati kako može utjecati na promjenu demografske slike, biti optimističan i učiniti nešto

ma nedovoljnog rađanja počinje se zapažati sredinom prošloga stoljeća, znači u vrijeme potrebno za stasavanje čitave jedne generacije. Brojni istraživači uočili su mnoštvo problema ekonomskih, socijalnih, psiholoških, institucionalnih, kulturoloških i drugih čimbenika koji su uzrokovali nedovoljno rađanja. Naime, da bi se osigurala prosta reprodukcija stanovništva Vojvodine, te da bi se razlika između rođenih i umrlih svela na ništicu, svaka žena bi trebala roditi 2 djeteta u svom fertilemnom periodu. Za sada je, a sudeći prema podacima iz 2002. godine, razina rađanja oko 30 posto niža od poželjne. Također je zapaženo da je prisutan proces odlaganja rađanja, pa je prosjek kod žena koje prvi puta rađaju 26,9 godina starosti.

Drugi značajan problem je starenje stanovništva, te je prosječna starost stanovništva u Vojvodini oko 40,5 godina. Problem je u tome, kako su priopćili iz Taj-

ništva, što se starenje stanovništva odvija s vrha starosne piramide, što znači da se udio starih preko 60 godina povećava i čini 21 posto populacije, a udio mladih ispod 20 godina starosti se smanjuje te iznosi 18 posto. Ovaj podatak krije iza sebe mnoštvo problema koji će se ubrzo pojaviti. Naime, ukoliko je populacija stara, kada se broj starijih domaćinstava povećava, posebice na selu, tada nedostaju aktivni, radno sposobni ljudi, koji stvaraju, gospodare i osiguravaju sredstva za sebe i starije ljude (umirovljenike) sada, ali i za vlastite starijke dane. Problem se razvija dalje u pravcu povećanja stope siromaštva među starima, te se povećava rashod za mirovine i zdravstvo, a smanjuje broj radno sposobnog stanovništva, pojavljuje se niz problema koji se tiču starih ljudi, te će se od društva i države zahtijevati veća skrb o starima.

VAŽNO JE POČETI: Tajništvo za demografiju, obitelj i društvenu skrb o djeci AP Vojvodine je, polazeći od činjenica dobivenih posljednjim popisom, kao i od brojnih demografskih istraživanja, napravilo Plan demografskog razvoja AP Vojvodine s mjerama za njegovo provođenje. Plan je usvojen u Skupštini APV krajem 2004. godine kao strateški dokument. Navedeni demografski podaci iziskuju akciju cijele društvene zajednice, ali, da bi mjere populacijske politike ispunile očekivanja i odgovorile na specifične potrebe, moraju biti dopunjene mjerama lokalne samouprave, zaključuju u Tajništvu.

U svakom slučaju važno je početi. Napraviti bar neke korake, jer, kako je već rečeno, problem bijele kuge nemoguće je riješiti za nekoliko godina. Netko ga mora početi rješavati, kako bi drugi nastavili tamo gdje se stalo, pa ćemo za koje desetljeće, vjerojatno imati promijenjenu demografsku sliku. Svaki pojedinac bi se trebao zapitati kako može utjecati na promjenu slike, biti optimističan i učiniti nešto u vezi tog pitanja. ■

Bojan Pajtić u razgovoru s predstavnicima manjinskih nacionalnih vijeća

Oni koji mrze su jedina manjina u Vojvodini

Koordinatorica svih nacionalnih vijeća Ana Tomanova-Makanova istaknula problem funkcioniranja RTV Novi Sad u redakcijama koje pripremaju programe na jezicima nacionalnih manjina

NOVI SAD – U Vojvodini postoji samo jedna manjina, a to su oni koji mrze, rekao je prošloga petka predsjednik Izvršnog vijeća Vojvodine **Bojan Pajtić** tijekom razgovora s predstavnicima nacionalnih vijeća nacionalnih manjina u Vojvodini.

»Naše čvrsto opredjeljenje je da uđemo u Europsku uniju i zato trebamo osigurati europske standarde koji se odnose na ostvarivanje prava nacionalnih manjina u našoj zemlji«, izjavio je Pajtić.

Kako je priopćilo Pokrajinsko tajništvo za informacije, Pajtić je ocijenio kako je Vojvodina, s pripadnicima različitih nacionalnih zajednica koje žive na ovim prostorima, u stvari Europa u malom.

Na sastanku je ocijenjeno da su nacionalna vijeća nacionalnih zajednica postala stabilne i značajne institucije, koje predstavljaju neposredne partnere državnim tijelima u rješavanju svih pitanja koja se odnose na prava pripadnika nacionalnih manjina.

Koordinatorica svih nacionalnih vijeća **Ana Tomanova-Makanova** istaknula je problem funkcioniranja RTV Novi Sad u

Stvoriti preduvjete za transformaciju RTV Novi Sad: Bojan Pajtić

redakcijama koje pripremaju programe na jezicima nacionalnih manjina.

Tim povodom, na sastanku je ponovljen zajednički stav, koji će biti upućen i Vladi Srbije, da se poštuje Zakon o radiodifuziji i prihvati diobna bilanca RTS-a između Radio-televizije Beograd i Radio-televizije Novi Sad.

Time bi se, kako je ocijenjeno, »stvorili preduvjeti za transformaciju RTV Novi Sad u pokrajinsku radiodifuznu ustanovu, koja bi kao javni servis osiguravala ostvarivanje prava na javno informiranje svih građana Vojvodine i svih nacionalnih zajednica u Vojvodini«.

Dogovoreno je i da se u suradnji s nacionalnim zajednicama osnuje programsko vijeće koje će zastupati interese pripadnika nacionalnih manjina i razmatrati programsku koncepciju RTV Novi Sad u domeni poštovanja općih programskih standarda, koji se odnose na proizvodnju i emitiranje programa namijenjenih manjinama.

C. K.

Reakcija nacionalnih vijeća: Šid

Slovaci i Rusini prosvjeduju zbog ukidanja službene uporabe njihovih jezika u Općini Šid

Narušena stečena prava

ŠID – Nacionalna vijeća Slovaka i Rusina prosvjedovala su zbog odluke Skupštine Općine Šid da iz službene uporabe izbaci latinično pismo i jezike slovačke i rusinske nacionalnosti. SO Šid je tu odluku donijela u ponedjeljak 11. travnja, na osnovu zakonskih odredbi, prema kojima je općina obvezna u ravnopravnu službenu uporabu uvesti jezik i pismo nacionalne manjine

ukoliko postotak njenih pripadnika u ukupnom broju stanovnika na teritoriju te općine dostiže 15 posto po posljednjem popisu stanovništva.

Zaključak SO Šid je da ni rusinska ni slovačka nacionalna zajednica ne dostižu navedeni postotak, pa samim tim ne postoje zakonski uvjeti za ravnopravnu službenu uporabu slovačkog i rusinskog jezika i pisma.

Nacionalna vijeća Slovaka i Rusina u prosvjednom pismu izdanom dan poslije, navode kako se SO Šid nije obazirala na zakonsku obvezu prema kojoj u jedinici lokalne samouprave gdje je u trenutku donošenja Zakona o zaštiti prava i sloboda nacionalnih manjina, jezik nacionalne manjine bio u službenoj uporabi, on to i ostaje, bez obzira na postotak njihovog udjela u broju stanovnika.

Nacionalna vijeća pozvala su se i na odluke o bližem uređivanju pojedinih pitanja službene uporabe jezika i pisama nacionalnih manjina na teritoriju Vojvodine, kao i na Ustavnu povelju SiCG.

»Zbog svega gore navedenog a polazeći od instituta stečenih prava pripadnika nacionalnih manjina, smatramo da su odlukom o izmjeni i dopunama Statuta Općine Šid, grubo narušena naša stečena prava«, navodi se u zajedničkom priopćenju.

Priopćenje su potpisali predsjednica Slovačkog nacionalnog vijeća **Ana Tomanova-Makanova** i predsjednik Rusinskog nacionalnog vijeća **Slavko Oros**.

Beta

Vandalizam u Plavni

Crkvena zastava na tlu

PLAVNA – Crkvena zastava, spuštena na pola koplja u znak žalosti zbog smrti Svetoga Oca Pape Ivana Pavla II., istaknuta kraj ulaza u Crkvu Sv. Jakova u Plavni, bila je meta vandala. Na dan sprovoda Svetoga Oca zastava je osvanula na tlu, što su uočili slučajni prolaznici i obavijestili policiju iz Bača. Policija je obavila očevid, a saznajemo da je na tragu počinitelja.

Vlč. Stipan Bošnjak, župnik, šokiran ovim vandalizmom, nije se želio obratiti medijima do svršetka istrage. *Slobodan Zeljković*, tajnik MZ Plavna, ogorčen je ovim aktom: »Ne znam tko još i danas može uraditi nešto ovako? Počinitelji nisu zaslužili niti da ih nazovemo ljudskim imenom. U vrijeme kad bismo već trebali krenuti velikim korakom naprijed, ovakav vandalizam nas vraća deset koraka unazad. Nadam se da će nadležne institucije brzo razriješiti i sankcionirati ovo nedjelo, u interesu svih nas i naših dobrih međunacionalnih i međukonfesionalnih odnosa.«

U povodu Sajma gospodarstva

Berežani na Buni

MOSTAR – U Mostaru se od 5. do 9. travnja održao Osmi međunarodni sajam gospodarstva, na kojem su bili zastupljeni proizvodi iz metalske i građevinske industrije, poljoprivredne i prehrambene oblasti, automobilske industrije, visoke tehnologije, te ponuda od bankarskih do turističkih uslužnih djelatnosti.

U sklopu sajma organizirana je i specijalna sajamska manifestacija pod nazivom: »Vina i vinogradarska oprema«. U srijedu, 6. travnja, i četvrtak, 7. travnja, izlagači sajma su u večernjim satima zabavljali »Bereški tamburaši« u restoranu »Kolo«, koji se nalazi na rijeci Buni. Tamburaši su iskoristili ovu prigodu i posjetili svetište Kraljice Mira u Međugorju. Organizatori sajma su obećali Berežanima skoro novo gostovanje u ovom prelijepom gradu na Neretvi.

Z. Gorjanac

Bereški tamburaši pokraj rijeke Bune

PRIVATNO POGREBNO PREDUZEĆE

"URNA"

A.D.-d.o.o.

Trg žrtava fašizma br. 1

PREDUZEĆE ZA PRODAJU
POGREBNE OPREME
PREVOZ I CEREMONIJAL
SAHRANE

Tel.: 024/558-011

Cvečara:
Tel.: 024/557-130

Odluka Savjeta MZ Vajska

Inicijativa za gradnju kapele

VAJSKA – Na posljednjoj sjednici Savjeta MZ Vajska donesena je odluka o pokretanju inicijative za gradnju kapele na groblju »Vrbak«. Za tu namjenu otvoren je žiro-račun, a ispred Savjeta su imenovana dvojica predstavnika u odbor za gradnju kapele. Preostalu trojicu članova odbora dat će crkveni odbori katoličke crkve i SPC u Vajskoj.

Ivan Kontra, tajnik MZ, optimist je glede ovoga projekta: »Mislim da sve više ljudi uviđa kako je potrebno izgraditi ovaj objekt. Krajnje je nepraktičan ispraćaj pokojnika iz kuća, a sve više naselja u okolici taj problem rješava gradnjom kapele. Nadam se da ćemo u ovoj nakani uspjeti, na dobrobit svih žitelja Vajske, a očekujem i punu potporu kako katoličke tako i pravoslavne crkve.«

Ivan Andrašić

Učiteljski fakultet u Somboru otvara tri nova smjera

Mjesta za buduće odgajatelje i knjižničare

SOMBOR – Učiteljski fakultet u Somboru od iduće školske godine uvest će tri nova smjera – za odgajatelja u domu, za odgajateljicu za djecu s posebnim potrebama i za školskog knjižničara, najavio je dekan toga fakulteta *Dragan Soleša*.

On je na konferenciji za novinare u ponedjeljak kazao kako će Učiteljski fakultet u Somboru biti jedini u Srbiji s tim smjerovima, a školske 2005. -2006. godine trogodišnje studije na tim smjerovima moći će upisati 240 studenata.

Taj Fakultet je do sada imao samo dva smjera – profesor razredne nastave i dizajner medija.

Najavljeno je i da će od iduće školske godine Učiteljski fakultet organizirati magistarske studije metodike nastave na mađarskom i slovačkom jeziku. Magistarske studije su dosada bile organizirane samo na srpskom jeziku.

Počeo upis prvaka i u Sonti

Postoji interesiranje za izborni predmet

SONTA – Upis djece u prvi razred osnovne škole u Sonti počeo je 1. travnja, a trajat će do 31. svibnja. U prvi razred će se upisivati djeca rođena 1998. godine, djeca rođena u siječnju i veljači 1999. godine, kao i šestogodišnjaci uz prethodnu provjeru psihološke spremnosti za polazak u školu. Prigodom upisa, prilaže se izvod iz matične knjige rođenih, fotokopija osobne iskaznice jednog od roditelja, te uvjerenje o zdravstvenom stanju djeteta.

Po riječima ravnatelja Osnovne škole »Ivan Goran Kovačić« *Zvonka Tadijana*, ove godine se očekuje upis 45 prvaka, čime se bilježi trend opadanja broja djece iz godine u godinu. Za Sontu je ovo poražavajući podatak. Selo se približava cifri od 50 godina starosnog prosjeka. Broj neuposlenika u stalnom je porastu, a odlazak mladih u urbane sredine, pogotovo u Hrvatskoj, posljednjih godina je pojačan. Ratne godine i loši ekonomski uvjeti doveli su do toga da se mladi sve teže odlučuju za brak i za stvaranje potomstva.

Velik dio mlađe populacije iselio se ka-

Upis u tijeku: Osnovna škola »Ivan Goran Kovačić« u Sonti

snih osamdesetih i ratnih devedesetih godina. Dolazak izbjeglica je samo prividno, da ne kažemo umjetno, donio statistički boljitak glede starosne strukture, a u biti je samo izmijenio prijeratnu etničku strukturu sela.

Roditeljima prvaka bit će ponuđen izbor između vjerske nastave, katoličke i pravo - slavne, te građanskog odgoja. Uvjeta za

formiranje odjela na hrvatskom jeziku teško da će biti, no evidentno je zanimanje za izborni predmet hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture. Prva generacija slušatelja ovoga predmeta imala je šest učenika, druga 13, a početkom rujna znat ćemo koliko će novih prvaka slušati ovaj predmet u idućoj školskoj godini. ■

Somborci u Rimu

Nezaboravan susret s Papom

Tijekom osamdesetih godina prošloga stoljeća vjernici župe Presvetoga Trojstva iz Sombora dva puta su godišnje pohodili Vatikan i posjećivali *Papu Ivana Pavla II.* Župnik *Josip Pekanović* vrlo uspješno je organizirao ova hodočašća u Rim, koja su nažalost kasnije prekinuta zbog ratnih događanja u Jugoslaviji.

Imao sam sreću sa suprugom putovati u Rim u rujnu 1990. godine prigodom posljednjeg takvog hodočašća. Putovali smo autobusom a u Rimu nas je čekao ugodan smještaj u Domu hrvatskih hodočasnika. Prečasni Pekanović, kao izvanredni poznavalac Rima, upriličio nam je obilazak mnogih povijesnih znamenitosti u Vatikanu i Rimu.

Svakako najveći dojam na nas je ostavio susret s Papom. Sveti Otac je u dvorani za prijame, među mnogim hodočasniciima iz cijeloga svijeta, pozdravio i hodočasnike iz župe Presvetog Trojstva iz Sombora. Kasnije nam je prišao i udijelio blagoslov. Tom prigodom ga je župnik Pekanović pitao kada će nas posjetiti? Odgovorio je da će rado doći čim dobije poziv. U 26 godina njegovog pontifikata posjetio je više od 130 zemalja, ali na žalost, njegova želja da posjeti i našu zemlju nije se ostvarila.

Josip Z. Pekanović

Rimokatolička i Pravoslavna crkva zalažu se za duhovno ujedinjenje Europe

Značaj duhovnih korijena

Beogradski nadbiskup Stanislav Hočevar i srpski patrijarh Pavle u Novom Sadu

NOVI SAD – Čelnici pravoslavne i Rimokatoličke crkve u Srbiji i Crnoj Gori zauzeli su se za duhovno ujedinjenje Europe na principima kršćanstva.

Na konferenciji za novinare, održanoj u utorak poslije sastanka predstavnika dvije crkve u Vladičanskom dvoru u Novom Sadu, priopćeno je kako dvije crkve dijele zajedničku odgovornost za duhovnu obnovu jugoistoka Europe, a u kontekstu obnove čitavog europskog kontinenta.

Na sastanku su bili nazočni članovi Sinoda Srpske pravoslavne crkve i Biskupske konferencije u SiCG, a predvodili su ih patrijarh srpski Pavle i beogradski nadbiskup Stanislav Hočevar.

Episkop bački Irinej izjavio je kako Crkva kao realne životne činjenice uvažava ekonomske, političke i civilizacijske norme koje vladaju svijetom, ali da »ne može prihvatiti monopol materijalističkog i eksploatatorskog pristupa i postojanje ljudiprvog i drugog reda«.

»Naglasili smo značaj kršćanskih i duhovnih korijena i izvora cjelokupne europske kulture i njenoga bića. Vizija buduće ujedi-

Nadbiskup Stanislav Hočevar
i Episkop Bački Irinej u Novom Sadu

Hočevar.

Razgovori dva crkvena izaslanstva nastavljena su i tijekom poslijepodneva, a u 18 sati predstavnici obje crkve bile su nazočne bogoslužbenju u Rimokatoličkoj katedrali »Imena Marijina«, koju je služio nadbiskup Stanislav Hočevar.

Ranije istoga dana, u Sabornoj crkvi u Novom Sadu patrijarh Pavle je služio Svetu arhijerejsku liturgiju. **Beta**

njene Europe je objedinjena u jedinstvu različitosti tradicija i kultura, u kojoj će obje crkve dati svoj puni doprinos«, rekao je Irinej.

On je istaknuo kako kršćanstvo prihvaća postojanje Europljana koji ne žele biti religiozni i da ih smatra svojom braćom, i dodao da obje crkve s negodovanjem odbacuju sve optužbe za klerikalističke težnje.

Beogradski nadbiskup Stanislav Hočevar citirao je riječi Pape Ivana Pavla Drugog da Europa predstavlja »jedna pluća s dva krila«, koja trebaju biti ujedinjena u duhu ljubavi i istine.

»Sve drugo, što znači različitost obreda ili kulture, nije suštinsko. S obzirom na to da je kršćanstvo dalo identitet Europi, u tom duhu svi trebamo živjeti i radiiti«, rekao je

Tribina za mlade u Golubincima

Osvoji svoju slobodu

tj. o potrebi ravnoteže duhovne i tjelesne komponente u čovjeku. Kao ilustraciju uzeo je iz povijesti europske filozofije dvije podjednako loše krajnosti: *Hegelov* idealizam koji apsolutizira duhovno i *Marxov* dijalektički materijalizam koji apsolutizira materijalno.

Potom je vlč. Lončar analizirao sliku Krist liječnik iz 1747. godine, koja se nalazila u samostanskoj ljekarni sestara uršulinki u Beču. Ta slika prikazuje Krista kako jednoj grešnici nudi lijekove. Ona drži natpis koji glasi: »Moji su grijesi teški i preveliki, a kajem se od srca.« Krist u ruci drži tezužu važući grijehe i uspoređujući ih s težinom svoga križa. Križ, naravno, preteže. Na ladicama iza Krista piše: »Požude – Stalno – Umrtniti«, a na posudama na pultu ispred njega stoje natpisi: Vjera, Ufanje, Ljubav, Skromnost, Promišljenost. Čitava slika upućuje na duhovnu dimenziju liječenja.

Ovu duhovnu dimenziju liječenja predavač je povezao s Hipokratovom zakletvom (5. st. pr. Kr.), gdje se spominju kćerke boga *Apolona Higieja* i *Panakeja*, koje

su mjerodavne za uredan život i liječenje svega. Učitelji kulture u srednjovjekovnoj Europi, benediktinci, preuzeli su ideju zdravog životnog stila od *Hipokrata*.

Potrebu za zdravim životnim stilom u suvremenoj medicini vlč. Lončar je prikazao pomoću sheme mozga, te istaknuo kako čovjek u odlučujućim stvarima nema instinkt, nego ima u »orbitalnom mozgu« i »prefrontalnom režnju« mogućnost pothranjivanja svojih životnih navika, te otuda proistječe dužnost formirati svoj mozak kao svoj organ slobode, što je osobito naglašeno u vrijeme adolescencije. Predavač je potom iznio i medicinske pojedinosti o potrebi samoodgoja: reguliranje začeca, agresivnost, nadvladavanje »infantilne frustracije« i potrebu odlaganja ispunjenja nekih pravednih želja kao ključ psihičkog zdravlja.

U drugom dijelu tribine vlč. Lončar je odgovarao na pitanja mladih, te iznio još neke zanimljive primjere, koji živo oslikavaju pojedine elemente iznesenog predavanja.

Dinko Kalmar

U Golubincima 9. travnja 2005. godine vlč. Marko Lončar, župnik župa Beočin i Čerević, održao je tribinu za mlade pod nazivom »Osvoji svoju slobodu« uz uporabu suvremenih pomoćnih sredstava – prijenosnog računala i projektora.

U početku je predavač naveo tekstove iz Svetog pisma koji govore o duhu i tijelu,

Piše: vlač. dr.
Andrija Kopilović

Život je isto što

i postojanje.

Život je

duhovna,

božanska

vrednota.

Dok čovjek

živi, on postoji;

dok postoji, on

živi. Život očito

nije čovjekova

materijalna

vrednota,

to nije nešto

tjelesno,

ograničeno i

prolazno. Zato

se kaže da je

čovjekov život

besmrtn

Služenje, kao jedina norma »vladanja«

Razgovor na novom grobu

Oprostili smo se od Pape Iva - na Pavla II. I još samo koji dan žalosti. Grob mu je pos - tao slavan i upravo je ovih dana otvoren za hodočasnike. Obična bi - jela granitna ploča sa starokršćan - skim inicijalima Isusa Krista. Jedan papinski grob više u vatikanskoj Bazilici. Ali kao što su na tom istom mjestu ljudi dulje zastajali i molili na tadašnjem grobu blaženog Ivana XXIII. tako će sada zastajati u razmišljanju, molitvi i pozdravu na grobu Ivana Pavla II. Nije dopušteno paliti svijeće, niti je običaj stavljati cvijeće. Dostojan - stvena jednostavnost. Već kod sa - moga sprovoda doživjeli smo »glas naroda«. Svet odmah – Sancto sub - ito! Dok je kormilaro Petrovom lađom – Crkvom – i dok je uistinu »projurio svijetom« čineći dobro, postao je najbolji poznavatelj čovjeka iz svih krajeva i slojeva, poznavatelj kakvog povijest ne pamti. Jednostavnost njegova spro - voda bila je najglasniji njegov go - vor. Kako je divan osjećaj i sada nakon njegove smrti vidjeti koliko je živ u povijesti, koliko je živ u svijesti i koliko je i najviše živ u ljudskim srcima. Zato postoji sada u grobnici vatikanske Bazilike je - dan živi grob. Grob koji pokreće mase, koji razumije molitve i koji sada, više nego ikada, govori i srcu. Dapače, govori samo srcem srcu, stoga Ivan Pavao II. ostaje glasni propovjednik iz novoga groba sa tolikim porukama s kojima je obilježio povijest, zadužio čovječan - stvo i snažno podigao Crkvu. Do Petra – Stijene – počiva Petar naših dana u čijem se životu sada defini - tivno vidi da je Petrova stolica ili ako hoćete tron, najznačajnije pri - jestolje sa kojega se čovječanstvo služi, a ne gospodari. Tako se i na njemu u najvećoj mjeri obistinila Isusova riječ: Nisam došao da mi se služi nego da služim. Stoga je opravdan i modernom čovjeku drevni naziv Papinske službe »Ser - vus servorum Dei«. Sluga slugu Božjih.

Taj grob jasno poručuje da je vr - hovna norma kojom se jedan život može vrednovati norma ljubavi ko - jom se može ljubiti čovjeka i čovječanstvo. Da je jedina norma »vladanja«, norma kojom se i koli - kom savješću treba služiti onima kojima si postavljen za glavar. I konačno poruka toga groba je poru - ka svakom od nas da se tako ljubiti i tako služiti ne može bez duboke ukorijenjenosti u Bogu. U ovom di - jelu trostrukog govora Novoga gro -

ba je i mjesto da se svatko od nas nađe. Svatko od nas je pozvan živjeti puninu života, ali ćemo biti suđeni normom ljubavi. Mnogi od nas su pozvani na odgovorne službe u zajednici, ali je poruka Novoga groba samo jedna: Služba se može vršiti ako se ima srce koje ljubi i koje želi služiti a ne gospo - dariti. I konačno ako želimo obno - vu i sebe i naroda u kojem živimo i služimo, onda možemo tako da se duboko »ukorijenimo u Bogu!«

SMRCU SE NE GUBI ŽIVOT: Život je isto što i postojanje. Život je duhovna, božanska vrednota. Dok čovjek živi, on postoji; dok postoji, on živi. Život očito nije čovjekova materijalna vrednota, to nije nešto tjelesno, ograničeno i prolazno. Zato se kaže da je čovje - kov život besmrtn. Sve materijal - no i tjelesno oko nas jesu forme, oblici, duh je međutim bit svega. Život je istovremeno i osobnost čovjeka. Nema apstraktne osobno - sti. Osobnost je sam život i život je osobnost. To možemo razlikovati, ali se ne da odijeliti jedno od dru - goga. Duh se ne može dijeliti, jer je slobodan od prostora i vremena. Život je dakle čovjekov »ja«, a to je njegova osobnost, to je njegova du - hovna stvarnost i njegova božan - ska, vrhunska vrednota. Biblija nas izvještava da je Bog u početku stvaranja svijeta čovjeku načinio materijalnu formu njegova bića od zemlje, ali da je onda udahnuo svoj besmrtni životni dah i tako je čovjek postao živa duša. Očito je stoga da je čovjeku život važniji od njegova tijela, da on može izgubiti tijelo a da istovremeno živi. To znači da svojom smrću čovjek ne gubi život, on samo ostavlja svoju materijalnu tjelesnu formu ovdje na zemlji, a njegova duša i njegov duh žive vječno. No, i ta tjelesna forma čovjeka preobrazit će se kod uskr - snuća mrtvih, sjediniti s čovjeko - vim preobraženim duhom i čovjek će opet biti cjelina, što je upravo re - zultat uskrsnuća. Čovjeku je naj - važnije sačuvati život. No svi mi to krivo shvaćamo. Nama je isto - značnica život i zemaljski život. Stoga se trudimo da pod svaku cij - enu sačuvamo zemaljski život, da što dulje živimo, da ne umremo. Zato nas plaši bolest, zato se li - ječnici svih naroda i zemalja trude da nam sačuvaju zemaljski život. No, taj se život ne može sačuvati. Smrt odnosi živote neovisno o lije - kovima, liječnicima i čuvanju toga života. Očito, dakle, da to nije život, da to nije čovjekova osob -

nost. Jer i kad čovjek premine, ne umire njegova osobnost, ne odlazi njegova prisutnost među nama i njegova uspomena u nama. Čovjek i iza smrti ostaje slavan, ostaje nam njegov dobar glas iza njega, a to znači da on živi dalje u duhovnom svijetu, jer slava i dobar glas su du - hovne vrednote. Očito je da zemalj - ski život nije isto što i život napro - sto. Crkva i Isus Krist jasno tvrde i dokazuju da čovjek sa smrću ne umire. On živi zauvijek.

ŽIVOT ODRICANJEM: Otuda je jasno da se čovjek može svega odreći, a da upravo tada živi. On može izgubiti zemaljski život, ali upravo onda živi vječno. Smrt nije kraj života, odricanje nije gubitak užitaka, radosti i zadovoljstava, lišavanje zemaljske slobode nije lišavanje i oduzimanje čovjekove nutarnje i vječne slobode. Zato živi Ivane Pavle II!

Stoga nam on sam poručuje:

»Živim u trajnoj svijesti da se u svemu onome što kažem i činim u izvršenju moga zvanja i poslanja, moje službe, događa nešto što nije isključivo moja inicijativa. Znam da nisam samo ja taj koji djeluje u onome što činim kao Petrov na - sljednik...« (Papa Ivan Pavao II.

»Sjećanje i identitet«, str. 165)

»Svaka ljudska patnja, svaka bol, svaka nemoć u sebi nosi obećanje spasenja, obećanje radosti: »Radu - jem se sada dok trpim za vas«, piše sv. Pavao (Kol 1,24). To vrijedi za svaku patnju koju prouzroči zlo, vrijedi i za ono golemo društveno i političko zlo koje danas dijeli i potresa svijet: zlo ratova, tlačenja pojedinaca i naroda; zlo socijalne nepravde, pogažena ljudskoga do - stojanstva, rasne i religiozne diskri - minacije; zlo nasilja, terorizma, utrke u naoružanju – sve ovo zlo postoji u svijetu i da bi u nama pro - budilo ljubav, a koja je darivanje sebe u velikodušnu i nesebičnu službu onome tko je pogođen pat - njom.

U ljubavi koja ima svoj izvor u Kristovu srcu nalazi se nada za bu - dućnost svijeta. Krist je Otkupitelj svijeta: »Njegove nas rane iscije - liše« (Iz 53,5). » (Papa Ivan Pavao II. »Sjećanje i identitet«, str. 168)

Ostat će nam još dugo i potrebno vrijeme da se na njegovom grobu zaustavljamo i osluškujemo duhov - nu oporuku Ivana Pavla II. koji je najbolje razumijevao suvremenog čovjeka, probleme malenosti u društvu i zajednici, i tako veličan - stveno znao liječiti i biti prijatelj.

Piše: Alojzije Stantić

Malo je poznat, čak niki-
ma i zagonetan, salaš i
život salašara. Od kad
ji ima zato se o njima pripovida
ko koliko el ko kako zna, al i nuz
to ima tušta čeljadi koji malo el
skoro ništa ne znadu šta je salaš,
a još manje ko, kako i zašto ga je
izabro da živi u njemu.

Više godina sam izučavo koje-
kaka pismena o salašima i tušta
nji obašo, a jel sam u njemu
rođen i odrasto, došo sam do
saznanja o tom šta je salaš. I ne
samo to, već i kako su naši preci
iz zemunice, u kojoj su tušta nji
ode u pustarama počeli živit, dospili do
prvobitnog salaša. A kad su počeli praviti sa-
laše uvik su ji pomalo dotirivali, da njim
život u njima bude što podesniji, pa sam
kroz pravljenje salaša uvidio kako se on
kroz vikove razvijao.

Pišem o salašima kako su izgledali na
kraju trideseti godina XX. vika, u takom
sam odrasto, kad na domazluk salašara ni-
su počele razbucati korinite društvene pro-
mine posli Drugog svjetskog rata. Taki sa-
laša danas više nema, zato sam se i zauzo
da ji opisom i slikama sačuvam od zabora-
va, rad tvog, mog, rad naši dida koji su ji
stvorili marnim radom i danas nikima čud-
nim kriposnim životom. S našim starima
zauvik su nestali i taki salaši i taj život u
njima. Zato sam se nakanio da zavirimo u
njev život i da probamo iz njega što god dob-
rog napabirčiti.

RIČ SALAŠ: Rič salaš je od višeznačne
madžarske riči szállás i ona znači da je to:
* 1. zgrada u kojoj se kogod na kratko smi-
sti el u njoj živi;
* 2. ko samo niko vrime u godini živi u
zgradi na zemljodilskoj zemlji u dilu
»Alföld«-a, izmed Dunava i Tise.

U bunjevačkom izgovoru salaš je:

* 1. zgrada u kojoj žive čeljad u zemljodil-
skom domazluku;

* 2. salaš je i samostalni domazluk (katkad

Od zemunice do salaša (1. dio)

Zagonetan život salašara

*U našem kraju salaš je obično domazluk sa zgradama na kojem stalno žive čeljad
obitelji vlasnika zemlje el arendaš el komencijaš, a po tom koliko ima zgrada
i čeljadi, znamo da je to po imenu: salaš, spahiluk, majur, kaštelj,
katkad litnjikovac, u novije vrime farma, ranč,
pa i salaš za odmor koji je po mistu i prostoru drugačiji od vikendice*

Salaš Ente Vojnić Tunić sridinom trideseti godina XX. vika

ne samo jedan) na svojoj zemlji sa zgra-
dom u kojoj žive čeljad i s drugim zgrada-
ma, avlijom i ledinom, di se odvija obitelj-
ski i dio gospodarskog života salašara,
čeljadi koja žive u njemu.

Ima tumačenje da je salaš, lat. salasso-
nes, rič ugro-finskog porikla i znači »dola-
zi, stiže«. Korin je iz riči »saa«, a u
madžarskom jeziku najstariji opisani trag
je iz XIII. vika i znači »zaštićeno misto«,
po čemu mož svatit da su madžarski stočari
imali svoje salaše u koje su se sklanjali
posli napasivanja živine.

Rič salaš hasniraju još u bugarskom, slo-
vačkom, poljskom, ukrajinskom i ruskom,
pa još i u drugim jezicima... (O riči salaš
studiju je napisao dr. Branko Čupurdija u
knjigi »Subotica i okolina«, /Matica spr-
ska, Novi Sad, 1987. /)

ŠTA JE SALAŠ: Madžarski kralj László
II. je 1514. godine zabranio da se na tuđoj
zemlji prave poljske kuće i kolibe rad-
čuvanja krupne živine i onda spominje sa-
laš. S tim je postigo da čeljad u feudalnom
odnosu ne prave nastambu di kome padne
na pamet, već da budu što više nji na jed-
nom mistu, tamo di njim se odredi. Ako
čeljad tako žive onda su pod boljim nadzo-
rom vlastele, lakše su njim nametnili
društveno-gospodarski odnos kaka njima
pasira. Da su njim dopuštali raštrkano na-
seljavanje teže bi narod držali pod nadzo-

rom i vlašću. Nuz to onda su
vlastelini već za najmanje deset
kuća sažidali crkvu da bi i nuz
pomoć svećenika narod lakše
držali pod nadzorom, jel su i
svećenici ko i kmetovi, vlasnici
vlastelina.

U našem kraju salaš je obično
domazluk sa zgradama na kojem
stalno žive čeljad obitelji vlasni-
ka zemlje el arendaš (zemljodilac
koji radi tuđu zemlju) el kome-
cijaš (radnik koji stoji u salašu
gazde, zaradu prima najvećim di-
lom u naturi), a po tom koliko
ima zgrada i čeljadi, znamo da je
to po imenu: salaš, spahiluk (bo-

lje stojeći seoski domaćin), majur (veliko
gazdinstvo sa zgradama i stanovima za
radnike), kaštelj (oveća zgrada, u kojemu
živi s obitelji vlasnik majura), katkad litnji-
kovac, u novije vrime farma, ranč, pa i sa-
laš za odmor koji je po mistu i prostoru
drugačiji od vikendice.

OBLIK SALAŠARSKOG ŽIVOTA: Sa-
lašarski život je i to kako živi el kako je
živio zemljodilac u nikim vremenima i kra-
jovima Evrope, pa i u drugim kontinenti-
ma, di je svudan imo drugačiji oblik živo-
ta. Salaš ko misto oblika života u Bačkoj i
donekle u Banatu, najviše u niziji izmed
Tise i Dunava, to je poljsko imanje u ko-
jem živi zemljodilac s obitelji. Najčešće u
istoj avliji, el blizo njoj su mu i kojekake
staje za živinu i pilež koje je odranjivo. Ta-
ka su imanja nastala na zemlji svoji gospo-
dara u prostranim i kadgod većinom neo-
brađivanim pustarama, u kojima su se nje-
zina čeljad najpre bavila odranjivanjem
krupne živine: marve (goveda), ovaca i ko-
nja.

Ovaki oblik salaša je nasto u pustarama
u Severnoj Bačkoj, najviše u atarima Suba-
tice i Sombora, a u južnoj Bačkoj u ataru
Čeneja pod Novim Sadom, a u manjim i
riđim skupinama salaša je bilo i u okolici
drugi veći gradova u niziji med Tisom i
Dunavom. ■

Priča o Hrvatima u 18. stoljeću (43.)

Nastavak reformi

Josip II. donio je uredbu o uklanjanju predosmanlijskih crkava u Slavoniji i Srijemu ukoliko se u njima ne obavlja bogoslužje * Građevni materijal pribavljen rušenjem ostataka romaničkih i gotičkih crkava prenesen je u župna dvorišta te je ugrađivan u novoizgrađene sakralne objekte, župne domove i u gospodarske zgrade

Piše: Zdenko Samaržija

Provođenje reformi nastavio je i *Josip II.*, sin *Marije Terezije*. Seljačka davanja za vrijeme njegove vlasti nisu smjela premašiti 30 posto seljačkih prihoda. Seljak je postao zakupnik vlastelinske zemlje i mogao se s nje odseliti. U Vojnoj krajini kućne su zadruge postale vlasnici zemlje koju obrađuju. Godine 1781. izdao je Patent o vjerskoj snošljivosti kojim je izjednačio sve vjeroispovijesti u Habsburškoj Monarhiji. Godine 1782. zatvorio je samostane Katoličke crkve koji nisu obavljali prosvjetnu ili medicinsku službu.

I Josip II. poticao je gradnju cesta. Budući da je stara Karolinška cesta bila loša, mjestimice strma i nesigurna za putovanje izgrađena je nova cesta, koja je prema Josipu II. nazvana Jozefinska cesta. Ona je uzdigla značenje Karlovca s jedne te Bakra i Senja s druge strane, ali i omogućila razvoj trgovačkoga staleža u Banskoj Hrvatskoj i Vojnoj krajini.

REFORMIRANJE UPRAVE: I Josip II. reformirao je upravu. Podijelio je Ugarsku

i Hrvatsku u deset okruga i ukinuo županjski sustav, te odredio da se u upravi i sudstvu govori i piše njemačkim jezikom što je izazvalo otpor plemića, ali i nacionalno svjesnoga građanstva, koje je tražilo upotrebu narodnoga jezika.

Pred smrt je, skrhan bolešću i suočen s otporom reformama, ukinuo sve patente koje je proglasio, izuzev Patenta o vjerskoj snošljivosti i Patenta kojim je ukinuo osobnu zavisnost kmeta o feudalcu.

POLOŽAJ CRKVE: Premda je Marija Terezija bila pobožna, nije imala obzira prema Crkvi i za vrijeme njene vladavine odnosi između države i Crkve naglo su se zaoštrili. No, ona je taktičnošću i razboritošću uspjela provesti zamisli u djelo: zabranila je osnivanje novih samostana i povećanje crkvenoga posjeda; nad crkvenim dobrima uvela je državnu kontrolu; zabranila je polaganje redovničkih zavjeta prije navršene 24. godine života; ograničila je broj svetkovina i procesija, a svećenici su odgajani da budu odani državni službenici. Josip II. radikalizirao je provedbu reformi

Josip II. sin Marije Terezije

i nastojao je potpuno provesti vjersku toleranciju i Crkvu potpuno podrediti državnoj vlasti. Kult Bogu morao se iskazivati prema odredbama dvora; ograničen je broj procesija, zabranjena su hodočašća i reduciran je broj ukrasa u crkvama. ■

Pokušaj suzbijanja kronične gladi

Marija Krčelić (1748. -1803.) iz Pokupskog, isusovac je do 1773. godine, zatim studira pravo u Zagrebu i medicinu u Beču. Liječnik (fizik) je Virovitičke županije i ujedno od 1787. do smrti ravnatelj osječke gimnazije.

Nakon završenog studija u Beču objavio je 30 medicinsko-praktičnih teza o bolesti sušice sa završnog ispita. Na početku liječničke službe u Virovitičkoj županiji Krčelić je preveo s njemačkog i objavio djelo »Institutio practica de usu et cultura quarundam precipuarum pabulationi ac cibationi pecorum utilium plantarum...« To su praktične upute o uzgoju stočne hrane. Preporučuje sadnju krumpira, kukuruza, djetelina i uljane repice. To je »vrijedan socijalno-medicinski pokušaj za suzbijanje kronične gladi kod hrvatskih seljaka«.

Josipa grofica Oršić prikupila je upute o liječenju životinja iz različitih veterinarskih priručnika i tiskala ih 1772. Ova veterinarska ljekaruša nije originalno djelo nego kompilacija iz raznih njemačkih knjiga. Ljekaruša je bila izvanredno važna u vrijeme kad je objavljena, a drugo izdanje s malim izmjenama izašlo je 1799. godine.

Nama je dovoljno da znate za nas...

FUNERO

Privatno pogrebno poduzeće

- Subotica, Karadordev put 2,

telefon (danonoćno): (024) 55-44-33

- Horgoš, Borisa Kidriča 7,

telefon (danonoćno): (024) 792-202

Raspored sprovoda i umrlice na

Internetu: www.funero.co.yu

e-mail: funero@funero.co.yu

Intenzivne aktivnosti HKC »Bunjevačko kolo«

Obnova dvorane i priprema za koncerte

Renoviranje dvorane se odvija zahvaljujući donatorima * Rezultat popravaka bit će stvaranje optimalnih uvjeta za rad Folklornog odjela Centra * Djeca se mjesecima pripremaju za godišnji koncert dječjih folklornih grupa * Predstoji gostovanje na međunarodnom folklornom festivalu u Eskişehir u Turskoj

Dobrom voljom donatora u tijeku je renoviranje dvorane u Hrvatskom kulturnom centru »Bunjevačko kolo« u kojoj vježba Folklorni odjel Centra. Radovi koji su u tijeku, obavljaju se putem radne akcije sadašnjih i bivših članova Folklornog odjela, kao i roditelja čija su djeca članovi Folklornog odjela. Radna akcija se odvija po fazama neophodnih radova, kako bi se ostvarili optimalni uvjeti za rad oko dvije stotine članova Folklornog odjela HKC »Bunjevačko kolo«.

Obnova dvorane započela je 9. travnja i trajat će do 1. svibnja, a kako Folklornom odjelu predstoji 17. travnja godišnji kon-

dovima, a uz pomoć roditelja i bivših članova Folklornog odjela ili članova Centra. Na inicijativu *Nikole Čokarca* firme Elektrolux i In-Commerc iz Subotice pomogle su nabavku gipsanih ploča za strop, dok je *Branko Vaci*, vlasnik drvare Bane, osigurao drvenu konstrukciju za strop. Drago mi je što su mnogi željeli pomoći Folklornom odjelu Centra i u tijeku radova najljepše mi je što se popravke odvijaju na bazi volonterskog rada, a rezultat toga će napokon biti adekvatan prostor za rad, jer će dvorana, garderobe i sanitarni čvor biti u optimalnom stanju, a to su potrebni uvjeti za rad Folklornog odjela«, kaže *Davor*

običaje. Na koncertu će nastupiti i prvi folklorni ansambl našeg Centra, a svirat će Tamburaški orkestar pod ravnanjem *Marinka Kujundžića* i *Ivana Piukovića*. Djeca se mjesecima pripremaju za ovaj koncert i vjerujem da će publika znati nagraditi njihov trud, a nadam se da će koncert doprinijeti i upisu novih članova u naš Folklorni odjel. Ako se to dogodi, bit ćemo u situaciji napraviti pravu školu dječjeg folklora koja će odgajati vrhunske plesače, svirače i pjevače. Brojnost djece je jako bitna, jer brojnost omogućuje formiranje grupa po uzrastu. To će onda biti fizički, emotivno i duhovno izbalansirane grupe, jer će grupe činiti djeca koja imaju slične ili iste mogućnosti za određenu vrstu rada u tim grupama, a generacijska približnost doprinosi ostvarivanju kompaktnosti grupe. Veoma je važno profiliranje grupa i tada se djeci može obratiti maksimalna pažnja«, kaže *Dulić*.

PORUKA PLESA I PJESME: Rad umjetničkog voditelja *Davora Dulića* s grupama Folklornog odjela HKC »Bunjevačko kolo«, karakterizira i obraćanje pažnje na kvalitetu pjevanja, jer pjevanje nije propratni, nego je sastavni element u predstavljanju folklorne tradicije.

»Dobio sam već mnogo pohvala da prvi folklorni ansambl našeg Centra pjeva kao Ansambl Lado iz Zagreba. To je ipak veoma visok standard pjevanja koji mi ne možemo doseći, jer u Ansamblu Lado pjevaju educirani pjevači koji su profesionalci. Ne želimo imitirati Ansambl Lado, ali želimo dostići što viši standard pjevanja, a zna se da su bunjevački Hrvati oduvijek dobro pjevali. Pjevanje je izraz emocije, ton je emotivna ljepota, dok je ples vizualna ljepota. U našem radu inspiracija nam je folklorna građa, ali tu građu ne nastojimo autentično prekopirati, a to je praktično i nemoguće, nego nastojimo našim radom prenijeti duh, atmosferu i suštinu mentaliteta i identiteta koju sadrži folklorna građa. Naš rad se i tretira kao obrađeni folklor i to plesački, pjevački i glazbeno, a spojem tih elemenata želimo istaći poruku plesa i pjesma, jer ta poruka izražava naš kulturološki identitet«, kaže *Davor Dulić* izražavajući uvjerenje da će publika na godišnjem koncertu dječjih folklornih grupa podržati mladost i perspektivu Folklornog odjela Centra »Bunjevačko kolo«.

Z. Sarić

Renoviranjem do adekvatnog prostora

cert dječjih folklornih grupa u subotičkoj Dvorani sportova, probe se održavaju u Velikoj dvorani Centra.

POPRAVAK U TIJEKU: »Renoviranje dvorane se odvija zahvaljujući prije svega donatorima. Bivši plesač našeg Folklornog odjela *Petar Pančić* postavlja strop, jer je strop morao biti popravljen. Ranije je prokišnjavao i zbog toga se krunio. Sve radove oko popravke drvenarije, dakle popravke polica, stolica, stolova, vrata, prozora i garderobnih ormara radi *Josip Ivković Ivandekić*, koji je plesač u Folklornom odjelu, a po struci je stolar. Njemu pomažu i drugi naši plesači koji su stolari po struci, kao što naši članovi pomažu i u ostalim ra-

Dulić, umjetnički voditelj Folklornog odjela Centra.

VAŽNOST FORMIRANJA ŠKOLE DJEČJEG FOLKLORA: »Dvorana se zbog renoviranja nije mogla upotrebljavati za probe i zbog toga sada probamo u Velikoj dvorani Centra, gdje su se ovih dana održavale i po dvije probe različitih grupa istovremeno, jer se spremamo za godišnji koncert dječjih folklornih grupa, a dan nakon tog koncerta putujemo na međunarodni folklorni festival u Eskişehir u Tursku. Program nastupa je spreman, a nadam se da će publika biti zadovoljna s onim što će vidjeti od dječjeg folklornog stvaralaštva koje se odnosi na pjesmu, ples, glazbu i

U Ljutovu IX. Festival amaterskog teatra

Dramska sekcija HKUD-a »Ljutovo« iz Ljutova i ove godine organizira manifestaciju »Festival amaterskog teatra« koja će se održati u Domu kulture u Ljutovu, kao i u istoimenom prostoru u Tavankutu. Prvog dana 15. travnja s početkom u 19 i 30 sati u Domu kulture u Ljutovu nastupit će dječja dramska sekcija HKUD »Ljutovo« s predstavom »Veliki glumac«. Naredne večeri s početkom u 20 i 30 sati u Domu kulture u Tavankutu predstaviti će se Filmsko-kazališna udruga »Lipa« iz mjesta Orašje (Republika Bosna i Hercegovina) s predstavom »Hamlet iz sela Mrduša Donja«. U nedjelju 17. travnja u Domu kulture u Ljutovu s početkom u 20 i 30 sati možete pogledati predstavu »Ča Grgine huncutarije« koju će izvesti članovi HKUD »Ljutovo«. Posljednja predstava u okviru manifestacije – gostovanje KUDH »Šokadija« iz Son-te s komadom »Novi knez nije knez« održat će se 23. travnja u Domu kulture u Ljutovu s početkom u 20 i 30.

Uskršnji koncert u subotičkoj bazilici sv. Terezije Avilske

Večeras, 15. travnja u bazilici sv. Terezije Avilske s početkom u 19 sati katedralni zbor »Albe Vidaković« održati će svoj tra-

dicionalni Uskršnji koncert. Zborom će ravnati s. *Mirjam Pandžić*.

Koncert »100 rumskih tamburaša«

Povodom 86. godina svog postojanja, HKPD »Matija Gubec« iz Rume, održat će 16. travnja s početkom u 20 sati u Velikoj dvorani Kulturnog centra u Rumi, koncert pod nazivom »100 rumskih tamburaša«. Koncert je posvećen dugogodišnjem predsjedniku Društva, pokojnom *Mihajlu – Miši Kunu*.

Velika folklorna manifestacija u nedjelju

Godišnji koncert dječjih folklornih ansambala Folklornog odjela HKC »Bunjevačko kolo« održat će se u nedjelju 17. travnja u subotičkoj Dvorani sportova s početkom od 19 i 30 sati. Kao gosti, na koncertu će nastupiti i prvi folklorni ansambl Centra.

Predstavljanje slikovnice za djecu

Usrijedu 20. travnja u Velikoj dvorani HKC »Bunjevačko kolo« s početkom u 18 sati, održat će se predstavljanje slikovnice

»Pripovitke za laku noć«, rađene na osnovu narodnih bajki koje je zapisao sakupljač *Balint Vujkov*, a koju je ilustrirala *Cecilija Miller*.

Predstava HNK-a »Osam žena« u Subotici

U subotu 16. travnja na sceni Jadran subotičkog Narodnog kazališta gostuje HNK iz Osijeka s predstavom »Osam žena«, autora *Roberta Thomasa*, a u režiji *Aide Bukvić*. Početak predstave je u 19 i 30 sati.

Somborska promocija knjige »Neonski zavrtanj«

Promocija nedavno objavljene knjige subotičkog književnika *Zvonka Sarića* »Neonski zavrtanj« bit će održana u četvrtak 21. travnja u dvorani HKUD-a »Vladimir Nazor« u Somboru s početkom u 20 sati. Organizatorica ove književne večeri je *Marija Šeremešić*, a o knjizi će govoriti književnik *Milovan Miković* i ravnateljica Hrvatske čitaonice iz Subotice *Katarina Čeliković*.

Uspjesi HKPD »Tomislav« iz Golubinaca

Ako bi se ocjenjivali nastupi Hrvatskog kulturnog prosvjetnog Društva »Tomislav« iz Golubinaca na proljetnim susretima Općine Stara Pazova, moglo bi se reći da je ovo najava uspješne godine. Društvo je nastupilo na smotri folklor za djecu u Novim Banovcima i pobralo simpatije, jer je nastupilo vjerojatno sa najmlađim sastavom. Društvo je zauzelo strategiju stvaranja svog vlastitog kadra za obuku mladih po sekcijama. Tako su najmlađu skupinu folklor veoma dobro pripremile *Marina Žarković* i *Mirjana Dućak*, obje članice (malo) starijeg uzrasta. Na smotri recitatora *Anita Kovačević* uspjela se na zonskom takmičenju plasirati dalje na pokrajinsko, recitirajući na hrvatskom jeziku. To je veliki uspjeh za nju, a također i za HKPD »Tomislav« jer to je prvi puta da Društvo ima predstavnika na takmičenju na toj razini.

Postoji želja vjerojatno kod svih hrvatskih udruga u Srijemu za stručnijom edukacijom budućih koreografa, kao i onih koji rukovode rad drugih odjela. Do rješenja udruge nisu u mogućnosti doći same, potrebna im je pomoć u organiziranju tečajeva i seminara u raznim oblastima (folklor, drame, jezika, povijesti i dr.) i tu mogu pomoći samo institucije (HNV, HMI, Ministarstvo Kulture RH), kroz sistemsko obučavanje budućih voditelja odjela po kulturnim udrugama.

I. R.

»Dukat« se zahuktava

Hrvatsko kulturno-umjetničko prosvjetno društvo »Dukat« Vajska-Bođani obilježilo je Uskrs postavkom dviju izložbi. Izložena su šarena jaja, uskršnji kruhovi, starinska jela vezana za Uskrs, kao i rukotvorine vrijednih vaištanskih kućanica. U drugoj postavci izložene su skulpture od drveta autora *Petra Uzurova-Bođanskog*, na temu muke Isusove. Za sv. Jurja, seoskog zaštitnika, pučki rečeno »kirbaj«, »Dukat« uvježbava pjevanu svetu misu, koju će predvoditi vlč. *Josip Kujundžić*. Pripreme pjevačkog zbora vodi *Marija Ihas*.

I. A.

Održan Uskršnji koncert HKPD »Matija Gubec« iz Tavankuta

Tradicijski plesovi i pjesme za blagdanski ugođaj

Folklorni i Tamburaški odjel Društva »Matija Gubec« predstavili su se na koncertu raznovrsnim i atraktivnim programom * Plesovi, pjesme i narodna nošnja nadahnjivali su publiku * Na koncu Uskršnjeg koncerta, reprezentativna grupa Folklornog odjela je plesala »Momačko kolo«, a zatim otpjevala uskršnu pjesmu »Kraljica neba«

Folklorni i Tamburaški odjel Hrvatskog kulturno-prosvjetnog društva »Matija Gubec« iz Tavankuta održali su 10. travnja Uskršnji koncert u dvorani tavankutskog Doma kulture. Uz tamburaše nastupila je reprezentativna i srednja grupa Folklornog odjela Društva. Tradicijski plesovi, glazba i narodna nošnja nadahnjivali su publiku, a nastup plesača i tamburaša rezultat je entuzijazma i ljubavi prema folkloru članova Društva koji rade u vrlo lošim uvjetima, jer u dvorani Doma kulture, gdje vježbaju, nema grijanja.

Dobra posjećenost tavankutske publike

Za uspješan Uskršnji koncert zaslužan je prije svih rukovoditelj Folklornog odjela HKPD »Matija Gubec« *Ivica Dulić*, koji je u rad Folklornog odjela utkao svoje znanje i umijeće, kao i bogato iskustvo, a za uspješan nastup Folklornog odjela zaslužni su i *Sandra Benčik*, *Ivana Nović* i *Boris Godar* koji Duliću pomažu u radu, dok je za uspješan nastup Tamburaškog odjela zaslužan voditelj tog odjela *Stipan Jaramazović*, koji tradicionalnu folklornu i glazbenu umjetnost prenosi na mlađe naraštaje.

Na Uskršnjem koncertu bio je nazočan i predsjednik HKPD »Matija Gubec« *Bran-ko Horvat* koji dugo godina uspješno vodi ovo Društvo, dok je voditelj programa bio zamjenik predsjednika Društva *Ladislav Suknović*. »Tavankut je uvijek bilo mjesto gdje se tiho i jednostavno živjelo, mjesto gdje se vrijedno radilo i znojem polje zalijevalo. Tavankut je mjesto gdje je vrijedno srce paorsko kad je trebalo i pjesmu i svoj rad ponosno nosilo, to je mjesto gdje su stasali mladi čuvari kulture naše i običaja otaca naših«, kazao je među ostalim *Ladislav Suknović* između plesnih točki raznovrsnog programa koncerta, koje je publika dugotrajnim pljescima nagrađivala.

Bogat program otpočeo je nastupom reprezentativne grupe Folklornog odjela koji su izveli izvorni bunjevački ples »Srdim se dušo«, vlaške plesove i plesove iz Like, nakon čega je srednja grupa izvela plesove iz Banata. Uslijedio je ponovo nastup reprezentativne grupe s plesovima iz Vranja, zatim srednje grupe s mađarskim plesovima i ponovo reprezentativne grupe s ljubavnim plesom s Kosova »Šota« te plesovima bačke Šokadije. Na koncertu srednja grupa Folklornog odjela izvela je još plesove iz Baranje i »Rokoko«, a reprezentativna grupa predstavila je publici plesove iz Posavine. U samostalnom glazbenom bloku upečatljivo se predstavio Tamburaški odjel, a na koncu Uskršnjeg koncerta reprezentativna grupa Folklornog odjela je plesala »Momačko kolo«, a zatim otpjevala uskrsnu pjesmu »Kraljice neba«.

Nakon uspješnog Uskršnjeg koncerta u Hrvatskom kulturno-umjetničkog društvu »Matija Gubec« intenzivirat će se rad s najmlađom grupom Folklornog odjela, jer njih očekuje nastup na Dječjem folklornom festivalu koji će biti održan u Tavan-ku početkom ljeta.

Z. Sarić

Izložba slika 8. saziva međunarodne likovne kolonije »Bunarić«

Kontinuirano slavljenje druženja pod okriljem likovne umjetnosti

Na izložbi je predstavljeno 46 radova u jednoj egalitarističkoj koncepciji – svaki autor zastupljen je s po jednim djelom. Najzastupljenije tehnike u kojima su radovi izvedeni jesu ulje i pastel, ali ima i onih nastalih u tehnici akvarela, tuša i tempere.

S otvorenja izložbe: Josip Horvat i Dujo Runje

Izložbu je pratio nastup mladih recitatora i tamburaša

U ponedjeljak 11. travnja u vestibulu subotičke Gradske kuće otvorena je izložba slika 8. saziva međunarodne likovne kolonije »Bunarić« održane od 19. do 22. kolovoza prošle godine, a u organizaciji HKC »Bunjevačko kolo« iz Subotice.

Subotičku likovnu publiku kao i brojne goste iz zemlje i inozemstva pozdravio je ravnatelj Likovnog odjela HKC »Bunjevačko kolo« Josip Horvat. »Izuzetna mi je čast i zadovoljstvo večeras pod svodovima Gradske kuće u ovo travanjско predvečerje pozdraviti vas u ovako velikom broju«. Prilikom otvorenja nastupili su mladi tamburaši iz HKC »Bunjevačko kolo« koji su zajedno s vokalnom solisticom Marijom Jaramazović izveli pjesmu »Hej salaši«. Također, prilikom nastupa, dobili su i recitatori Hrvatske čitaonice koji su u ovoj godini postigli zapažene rezultate na smotrama recitatora – Karla Rudić iz Male Bосne, Andrija Sente s Palića i Marija Jaramazović iz Subotice.

PANORAMA RAZNORODNIH SLIKA: Izložbu je zvanično otvorio predsjednik Hrvatskog akademskog društva iz Subotice, Dujo Runje koji je tom prilikom kazao: »Sve ovo što je stvoreno na 8. sazivu likovne kolonije »Bunarić« jeste jedna svojevrsna panorama raznorodnih slika koje imaju znak vremena u kojem su nastale i pečat mjesta na kom su postale. Svi ljubitelji likovne umjetnosti vjeruju da ona danas mnogo znači, a ja bih rekao još više i zrači. Na platnu nam se otkriva skrivena ljepota pokraj koje mnoštvo puta prolazimo, onako usput i ne gledajući«, te opisao kako slike odišu blagdanskim raspoloženjem jer su nastale u tišini meditacije svetišta Gospe od Bunarića. Goste je pozdravio i Zvonimir Marić, zamjenik ministra kulture distrikta Brčko koji je već dvije godine i sam sudionik ove kolonije.

Na izložbi je predstavljeno 46 radova u jednoj egalitarističkoj koncepciji – svaki autor zastupljen je s po jednim djelom.

Ovogodišnji saziv kolonije

»**D**eveti saziv likovne kolonije Bunarić i ove će godine biti međunarodnog karaktera te očekujemo umjetnike iz Češke, Slovačke, Ukrajine, Njemačke, Hrvatske, Bosne i Hercegovine, distrikta Brčko i Mađarske. Kolonija će trajati od 16 do 20 kolovoza a u tih pet dana, pokraj gostiju iz inozemstva, na njoj će sudjelovati i domaći umjetnici iz drugih mjesta te svi umjetnici našeg Odjela. Još ne znamo da li će biti organiziranih predavanja koja su također dosad činila program ove kolonije, ali radimo na tome«, kazao je ravnatelj Likovnog odjela HKC »Bunjevačko kolo«, Josip Horvat.

Najzastupljenije tehnike u kojima su rado vi izvedeni jesu ulje i pastel, ali ima i onih nastalih u tehnici akvarela, tuša i tempere. Izložbu prati i sadržajan katalog tiskan u boji, a u izdanju HKC »Bunjevačko kolo«. U katalogu se ističe kako je »likovna kolonija 'Bunarić' u razdoblju od svojih početaka 1997. do osmog saziva održanog 2004. godine izgradila svoj specifičan profil. Potvrdila se kao mjesto susretanja i kreativnog rada slikara iz likovne sekcije HKC 'Bunjevačko kolo', domaćih umjetnika iz drugih sredina, kao i autora iz susjednih i bliskih zemalja. Stvaranja i druženja urodila su trajnom suradnjom institucija i udruga, stručnim posjetima i sudjelovanjem u drugim kolonijama u Hrvatskoj, Mađarskoj, Slovačkoj, Bosni i Hercegovini... Kolonija 'Bunarić' jedinstvena je po tome što se podjednako posvećuje mladima, zatim umjetnicima naive, profesionalnim stvaraocima te svojim stalnim članovima. Stvaraocima daje punu slobodu izraza ali i pruža više mogućnosti u odabiru tema: motive svetišta Bunarić, pejzaže Palića, gradske motive i prizore manifestacije 'Dužijance'«.

DOJMOVI GOSTIJU: Slikar *Albert Leš*, rođeni Subotičanin koji danas živi u Srijemskoj Mitrovici, je tri puta sudjelovao na koloniju »Bunarić«. On je istaknuo kako je zadovoljan kolonijom, posebice sudionicima i organizacijom. »Pokraj slikanja, je radim i kao muralist te bih ponudio Subotici da oslikam jednu od gradskih zidnih površina«, predložio je ovaj likovni umjetnik. »Prošle godine sam prvi put sudjelovala na ovoj koloniji i jako sam zadovoljna. Ova kolonija mi je tematski bila vrlo bliska jer i ja u svom slikarstvu obrađujem panonske motive. Specifičnost ove kolonije je

druženje i voljela bih i ove godine sudjelovati ako me pozovu«, kazala je kroz osmi-jeh slikarica *Marijana Gregl – Bikar* iz Srijemskih Karlovaca.

Marta Vaš Šaršanski, koja već 15 godina živi u Mađarskoj je kazala kako se prošle godine priključila ovoj koloniji i da se snažno i emotivno vezala za njen rad jer koloniju karakterizira »subotička« atmosfera koja predstavlja odličnu protutežu nostalgiji ove umjetnice za rodnim krajem. »Nadam se da će ovo naše druženje potrajati još dugo«, poželjela je Vaš Šaršanski. »Bio sam dva puta na ovoj koloniji. Ove godine ću vjerojatno izostati, ali u narednim godinama planiram održati svoju izložbu karikatura i predavanje o ovoj formi.

Ono što bih htio naglasiti jeste da se kolonija iz godine u godinu razvija i stremi kvalitetu, što je jako dobro«, kazao je umjetnik *Miro*.

Najuspješnija ostvarenja prošlogodišnje kolonije trajno su svjedočanstvo o stvaralačkom radu svojih autora, kao i o bogatoj likovnoj zbirci HKC »Bunjevačko kolo«. Izuzetna posjećenost ove izložbe, dokaz je da su se jasno osmišljena ideja i trud organizatora u kreiranju kolonije, koja na različite načine obogaćuje kulturni život Subotice, doista isplatili. Izložba je otvorena do 23. travnja, a možete je vidjeti u prijedpodnevnim satima od 10 do 12 i predvečer od 17 do 19 sati.

Davor Bašić Palković

Socijalizam nas je uljuljkao

Poduzetnički rubikoni

Socijalizam nas je uljuljkao u poduzetništvu, a tranzicija ubila u mnogima želju za osnivanjem vlastite tvrtke. No, niti je poduzetništvo bauk, niti je tranzicija vječna

Piše: Zdenko Samaržija

Nitko ne zna koliko nas je socijalizam uljuljkao. Nitko ne zna koliko je totalitarna ideologija izvitoperila našu svijest i koliko je socijalizam uspio u svom temeljnom planu – stvoriti novoga čovjeka. Svakodnevno nas hlade tuševi iz zemalja zapadne demokracije, danas Europske unije: na valja nam ovo, ne valja nam ono; zakoni ne potiču poduzetnike, poduzetnici se osjećaju nesigurni u vašem okruženju... Nama se čini da je kapitalizam koji ulazi u našu zajednicu okrutan – dok smo ga gledali iz socijalizma činio nam se savršen; ili smo mi stvorili okrutni tranzicijski kapitalizam, koji ne počiva na poduzetništvu već na tajkunizaciji.

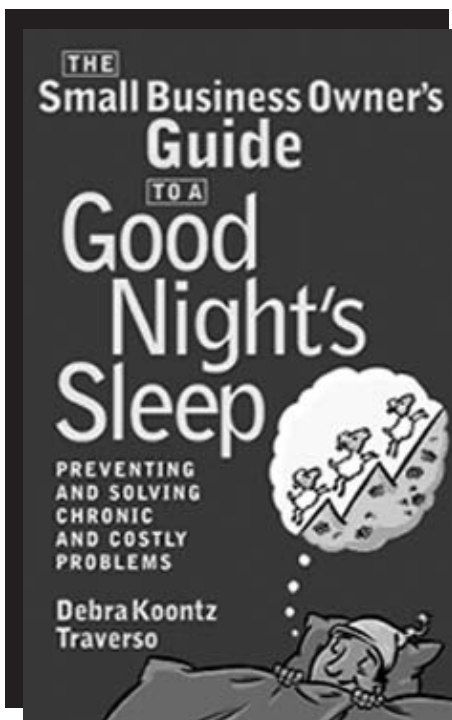
Želju za osnivanjem vlastite tvrtke ubile su mnogima neizmjerne birokratske začkoljice, nameti i propisi kojima nitko ne vidi smisla, osim da sekiraju i ono malo poduzetničkog, vitalnog gospodarskog sloja koji proizvodi novu vrijednost. Mudre domaće hotelske spavadžije, koje misle da zbog nekoliko noći provedenih u hotelu mogu biti podministri hotelijerstva, odredili su pravila igre. Malo pismeniji od njih pomislili su, ako se već ne usudim uputiti u rijeku poduzetništva, mogu poduzetnicima dati savjet, što me košta. I hrvatsko su knjiško tržište devedesetih preplavile knjige poduzetničkih analfabeta. Mnogi su od njih pisali i udžbenike iz gospodarskih predmeta iz kojih su gimnazijalci i ekonomisti učili o poduzetništvu – rezultati su vidljivi na svakom koraku.

KNJIGE O PRIVATNOM PODUZETNIŠTVU: Međutim, posljednjih se godina, nakon mudre stagnacije izdavaštva na tom polju na prijelazu milenija, pojavljuju knjige koje prilično suvislo objašnjavaju privatno poduzetništvo, temelj zapadne civilizacije. Dok su domaći autori nekoliko godina ranije nizali blasfemije, veće ili manje, sada su, stisnuti moćnom prevodilačkom artiljerijom, počeli pisati suvislo ili su postali ideolozi euroskepticizma. Na praviti ću, jamačno, loš izbor i preskočiti neka vrijedna djela. Nenamjerno, dakako.

Daleko bi nas odvelo analiziranje svake knjige; – u njima, zapravo piše isto: kapitalistički mislioci jednostavnim stilom prezentiraju nužna znanja o upravljanju ljud-

skim resursima. Time razbijaju bauk kapitalizma koji kruži među Hrvatima. Autori jasno definiraju poduzetnika, moramo priznati, novi društveni sloj među Hrvatima.

PODUZETNIK I MENADŽER: Meni je svakako najupečatljivija knjiga *Leifa Edvinssona* »Korporacijska longituda: navigacija ekonomijom znanja«, koju je preveo *Igor Križevan* (Zagreb, Differo, 2002.

Literatura za dobar san

– 268 stranica). Edvinsson je dobio 1998. titulu britanskoga Mozga godine, što nije beznačajno. U knjizi »Korporacijska longituda« izložio je kako koristiti intelektualni kapital, to jest, kako upravljati znanjem, vlastitim ili tuđim. Upozorio je na važnost intelektualnoga vlasništva kao i na bogatstva koja nacija, ili tvrtka, ili pojedinac, ima ako se pravilno odnosi prema intelektualcima.

Debra Koontz Traverso važan je autor i ugledna i u američkome svijetu i u Velikoj Britaniji. Njenu knjigu povelikoga naslova »Poduzetničke tehnike: kako ići u korak s tvrtkama koje su veće, iskusnije, bogatije, svima poznate: slobodne profesije, poduzetni obrtnici, male i srednje tvrtke – poput velikih!« prevela je *Neda Marić* (Zagreb,

2003. – 234 str). Knjiga je postala bestseller u SAD-u jer analizira život i rad poduzetnika te daje konkretna upute, citirajmo, kako se mali David (poduzetnik-pionir) uspješno nosi s velikim tržišnim Golijatima (poznatim poduzetnicima i čuvenim korporacijama).

MARKETING: *Malcolm McDonald* autor je brojnih knjiga o marketingu, kojeg je i predavač na Sveučilištu u Badfordu. Knjiga »Marketinški planovi – kako pripremiti, kako ih koristiti«, koju je preveo *Marko Maras*, (Zagreb, 2004.) nije zastarjela premda je izvornik objavljen 1984. godine. Autor izlaže kako funkcionira marketinško planiranje; kako se određuje marketinški cilj, a kako strategija te kako se provodi strategija da se dođe do cilja. Jednostavnim rječnikom i manirom mudroga iskusnoga starca, autor spominje kako se određuju troškovi strategije i cijena koštanja dolaska do cilja. Za razliku od naših autora, koji guše sa teorijom, ili se razbacuju s podacima iz prakse, koje je jednostavnom čitatelju nemoguće provjeriti pa se čitanje svodi na povjerenje (najčešće bezrazložno, jer ako je taj autor tako pametan, zašto nije i sam bogat). McDonald u grafikonima na marginama povezuje teoriju i praksu i dokazuje i opovrgava postavke marketinških stručnjaka. Osobito onih koji tvrde da je marketing stvar velikih poduzeća. Naprotiv, navodi McDonald, svejedno je čime se bavili i koji bio vaš obim proizvodnje, da bi opstali na tržištu morate izraditi svoj marketinški plan. Da bi potkrijepio svoje teze, ali učvrstio čitatelja u stečenim stavovima, McDonald je na kraju poglavlja stavio niz pitanja i vježbi kojima se, prije svega stvara povjerenje između čitatelja i autora, ali i provjerava znanje čitatelja. Da knjiga nema 620 stranica uvrstili bi je u džepne knjige, koje su iskoristive odmah.

Na kraju moram dodati – s kolegicom sam koja mi je preporučila ovu knjigu i koja kaže da je čita svakoga dana, usporedio izvornik sa prijevodom strahujući da je tako mudre misli i tako praktična rješenja prevoditelj pojednostavio; nije – autor piše jednostavno, pitko, i, vidjet će te, mudro. I, ponoviti ću, iskoristivo odmah. ■

O radu Hrvatskog akademskog društva iz Subotice

Objedinjavanje kreativnih pojedinaca

Specifično je što razni projekti koje realizira HAD, okupljaju i ujedinjuju pojedince raznih afiniteta, a Leksikon podunavskih Hrvata – Bunjevaca i Šokaca je izrazit primjer toga, jer je objedinio mnogo suradnika, što je rezultiralo kvalitetnim djelom, ističe Dujo Runje, predsjednik HAD-a

Hrvatsko akademsko društvo iz Subotice osnovano je 1998. godine i već je bilo etablirano, kada je 2003. godine Dujo Runje izabran za novog predsjednika ovog Društva, koje broji blizu dvije stotine članova, hrvatskih intelektualaca i znanstvenika, prije svega iz Vojvodine, Srbije i Crne Gore, kao i iz svih dijelova bivše Jugoslavije i inozemstva.

HAD je osnovan u namjeri organiziranja znanstvenih skupova, publiciranja radova i zbog pravovremenog reagiranja i oglašavanja o svim bitnim pitanjima za hrvatsku zajednicu u SiCG, te zbog reprezentiranja Društva i u Republici Hrvatskoj. **RAD U IZMIJENJENOM DRUŠTVENOM KONTEKSTU:** »Vrlo je bitno što smo uspjeli riješiti pitanje našeg sjedišta. Hrvatsko akademsko društvo skoro već dvije godine ima svoju prostoriju na subotičkom Otvorenom univerzitetu, a bitno je istaći i promjenu konteksta vremena u kojemu radimo, a ta promjena se dogodila nakon što Slobodan Milošević više nije na vlasti. I prije tih političkih promjena, u HAD-u su se okupljali intelektualci, pa i oni, koji su imali rezerve spram političkog angažmana i nisu se željeli stranački opredjeljivati, a naše Društvo im je i tada omogućavalo aktivno sudjelovanje u okviru jedne hrvatske nacionalne udruge, dakle u Hrvatskom akademskom društvu. Sada je društveni kontekst promijenjen i HAD se sada treba baviti novim, aktualnim pitanjima koja su važna za hrvatsku zajednicu.

Veoma sam zadovoljan prihvatom našeg Društva od strane onih koji rade u prosvjedi i njihov rad ili suradnja s HAD-om je veoma dragocjena, što se i pokazalo kada je prije tri godine u subotičkoj Općini u osnovnim školama započelo obrazovanje i na hrvatskom jeziku. U već spominjanom izmijenjenom društvenom kontekstu, organizirali smo par znanstvenih skupova na kojima su sudionici bili iz Republike Hrvatske i iz Srbije i Crne Gore, time se težilo povezivanju ljudi i ostvarivanju komunikacije bez barijera«, kaže Dujo Runje napominjući da se HAD financira putem natječaja za projekte koji raspisuje Vlada

RH, kao i natječaja koji se raspisuje u SiCG.

LEKSIKON-KAPITALNO DJELO: »Posebno bih istakao projekt HAD-a koji je u tijeku, a to je izrada Leksikona podunavskih Hrvata – Bunjevaca i Šokaca. Objavljen je prvi svezak, u kojemu natuknice obuhvaćaju slovo A, i drugi svezak, u kojemu natuknice obuhvaćaju slova B-Baž. Rad na izradi Leksikona se nastavlja, a prosudba o prva dva sveska je na cjelokup-

Iz naklade HAD-a: knjiga Stanke Kujundžić

noj kulturnoj javnosti. Smatram da je Leksikon kapitalno djelo koje će trajati, a uredništvo je spremno rado prihvatiti suradnju svih onih koje žele sudjelovati u izradi Leksikona. HAD je organizirao i više uspješnih tribina u posljednjih godinu-dvije dana, primjerice, dr. Vladimir Horvat, isusovac iz Zagreba, najbolji poznavalac rada Bartola Kašića održao je predavanje u Subotici, u Centru 'Bunjevačko kolo', rujna 2003. na temu 'Počeci hrvatske leksikografije: Vrančić, Kašić i Mikalja', a u istome prostoru travnja 2004. predavanje je održao i dr. Valentin Pozaić, isusovac iz Zagreba, na temu 'Moralni aspekti kloniranja'. Kao uspjelu stvar pozitivno bih vrednovao što je naše Društvo radilo na afirmi-

ranju nastave na hrvatskom jeziku u osnovnim školama, a ove godine smo organizirali seminar hrvatskog jezika koji je vodio Petar Vuković. HAD se počeo baviti i izdavaštvom, samostalno ili u suradnji s drugim institucijama objavili smo nekoliko naslova. U suradnji s Hrvatskom čitaonicom iz Subotice objavljene su dvije slikovnice za najmlađe, 'Ždribac zlatne grive' i 'Pripovitke za laku noć', a HAD je izdavač knjige 'Naši mladenci' Stanke Kujundžić o bunjevačkim svadbenim nošnjama i običajima dvadesetog stoljeća na području Subotice i okolice i knjige »Bez svlačka mraka« Tomislava Žigmanova, a Društvo će sufinancirati i novu knjigu Vojislava Sekelja, kaže Dujo Runje, ističući i znanstveni skup »Vrednote i duševni život čovjeka u suvremenom društvu«, koji je HAD organizirao prošle godine u suradnji s Teološko-katehetskim institutom subotičke biskupije, naglašavajući pri tome da će se i ove godine nastojati organizirati jedan znanstveni skup.

REAGIRAT I NA AKTUALNU PROBLEMATIKU: »Onaj tko ima ideja treba doći u naše Društvo i onda će se te ideje pokušati realizirati. Specifično je što razni projekti koje realizira HAD, okupljaju i ujedinjuju pojedince raznih afiniteta, a Leksikon podunavskih Hrvata – Bunjevaca i Šokaca je izrazit primjer toga, jer je objedinio mnogo suradnika, što je rezultiralo kvalitetnim djelom. HAD se etablirao kao udruga koja može stručno uraditi projekte. Trebamo artikulirati interese hrvatske zajednice i trebamo imati koncepciju rada u raznim oblastima kao što su obrazovanje, kultura, informiranje i uporaba jezika. Rado bi radili i na projektima koje nam dodijeli Hrvatsko nacionalno vijeće ili zajedno u suradnji. HAD je udruga koja bi se prije svega trebala baviti znanostu, ali nije se dovoljno baviti isključivo time, nego naše Društvo objedinjava kreativne pojedince koji reagiraju i na aktualnu problematiku, a naši članovi trebaju i mogu djelovati u smislu logističke potpore u projektima pri raznim udrugama«, kaže Dujo Runje.

Z. Sarić

Predstavljena knjiga prof. Lino Veljaka »Od ontologije do filozofije povijesti«

Kritika lažnih alternativa

Zbirka eseja o biti filozofije i aktualnim društvenim pitanjima* Kritički osvrt na ideje prerasle u ideologije i dogme* Doprinos oblikovanju kritičke moći svjesnih ljudskih bića

Piše: Dušica Dulić

U organizaciji Otvorenog sveučilišta u Subotici je 7. travnja predstavljena knjiga »Od ontologije do filozofije povijesti« Lino Veljaka, profesora i predstojnika Katedre za ontologiju na Odsjeku za filozofiju Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. Knjigu je tiskalo Hrvatsko filozofsko društvo 2004. godine u ediciji Filozofska istraživanja a sadrži 14 eseja koji su u posljednjem desetljeću prošlog, i na početku ovog stoljeća bili objavljeni u Zagrebu, Splitu, Beogradu, Sarajevu, Novom Sadu i Subotici.

Doprinos oblikovanju kritičke moći: Lino Veljak

PROSVJED PROTIV UNIFICIRANOSTI: Profesor Lino Veljak u ovoj je knjizi sabrao svoje tekstove koji problematiziraju bit filozofije, te brojne aktualne probleme u društvu, i tako razotkrio svoja stajališta te omogućio daljnja promišljanja o tim temama. Neki od objavljenih eseja su: O identitetu suvremene hrvatske filozofije, Između otvorenog i zatvorenog društva, Multikulturalizam: još jedna bjelosvjetska iluzija?, Teritorijalna organizacija i regionalizacija, itd.

Govoreći o knjizi, profesor filozofije i publicist Tomislav Žigmanov upoznao je okupljene sa sadržajem knjige te ukazao na opravdanost zbirnog objavljivanja tekstova vrlo različite problematike. Kao poveznice je istaknuo naglašeni problem identiteta koji se pronalazi u svim esejima, te metodički pristup obrađenim temama. Knjigu je okarakterizirao kao prosvjed protiv unificiranosti, te je naglasio i povezanost eseja filozofskim pristupom i cjelovitim sagledavanjem otvorenih pitanja. Precizirao je kako prof. Lino Veljak govoreći o raspadu socijalizma na ovim prostorima ističe specifičnosti, poput političke kulture građana toga vremena, rata i relativiziranja odgovornosti. Zaključio je kako se

kroz tekstove može prepoznati vapaj za uspostavu odgovornosti koja bi proizvela uređeno društvo, a ostvariva je kroz procesuiranje zločinaca, otvaranja procesa suočavanja s prošlošću, ispravljanje počinjenih nepravdi i isključivanje govora mržnje.

Uspoređujući filozofsku kulturu u Hrvatskoj i u Srbiji i Crnoj Gori, profesor Milenko A. Perović s Filozofskog fakulteta u Novom Sadu ukazao je na bogatu filozofsku ediciju u Hrvatskoj, istaknuvši kako takvo što ne postoji u Srbiji i kako se filozofi u SiCG iscrpljuju međusobnim svađama, neki se aktivno uključuju u politiku, te se uopće ne vodi računa o nužnoj filozofskoj infrastrukturi kao što su edicije. Govoreći o knjizi »Od ontologije do filozofije povijesti« Perović je rekao kako ju čine tematski vrlo heterogeni tekstovi, ali je dodao i da je poziv filozofa da misli bit filozofije i njezinu budućnost, što profesor Lino Veljak, po njegovim riječima, kroz svoje djelo čini.

OBLIKOVANJE KRITIČKE MOĆI: Autor knjige, prof. Lino Veljak iz Zagreba, inače rodom Riječanin, rekao je na tribini kako je motivacijska osnova njegove knjige kritika lažnih alternativa. Istaknuo je kako je teško prozrijeti kada se neka ideja preobrazi u ideologiju i kada se onda transformira u lažne alternative.

»Ako nisi za ubijanje, onda opravdavaš da budeš ubijen. Ako osuđuješ zločine počinjene u vlastito ime ili skupine kojoj pripadaš, onda samim time opravdavaš zločine koji su počinjeni nad tvojima« – naveo je ove primjere autor knjige pojašnjavajući kako te izvedenice, nerijetke na ovim prostorima, pokazuju neke okrutne oblike u kojima se lažne alternative oblikuju na način da neposredno utječu na život konkretnih ljudi i cjelokupnog stanovništva. Te alternative na razini društvene znanosti i filozofije imaju oblike koji su posve neprepoznatljivi i koji djeluju kao jedina mogućnost racionalne interpretacije, gdje onda gotovo nema mogućnosti proniknuti u mehanizme kojima te lažne alternative nastaju.

»Mislim da sam dao mali doprinos oblikovanju kritičke moći svjesnih ljudskih bića da umjesto neodgovornosti krenu putem odgovornosti, i umjesto nasjedanja na gluposti u čijoj pozadini stoji tuđi inetres, krenu putem prepoznavanja vlastitog interesa koji ne može biti interes ugnjetavanja drugih ljudskih bića i činjenja nepravdi. To je posao načelno nikad nedovršiv, ali kojim sam odlučio krenuti zato jer tim putem mora ići onaj tko posao filozofije ozbiljno shvaća, i želi biti bar elementarno vjeran svojoj misiji, misiji filozofa kao ljubitelja mudrosti«– zaključio je autor knjige, profesor Lino Veljak iz Zagreba.

MULTIKULTURALIZAM OSLOBODITI DOGMI: Jedan od eseja u knjizi »Od ontologije do filozofije povijesti« govori o vrlo aktualnom pitanju multikulturalnosti, o čemu je autor na tribini ukratko rekao:

»Nema te ideje, koliko god ona bila dobra i kvalitetna, koja se ne može pretvoriti u ideologiju i time postati opravdanje za neke stvari koje sa izvornim intencijama, nemaju nikakve veze, ili se

pak može pretvoriti u opravdanje za neke sasvim prizemne interese. Isto to vrijedi i za ideju multikulturalizma. Postoji i jedna velika zbrka između interkulturalizma i multikulturalizma, a tu ima i nešto što bih nazvao ključnom lažnom alternativom na koju se multikulturalizam odnosi. A to je lažna alternativa između asimilacije i segregacije, odnosno između asimilacije i getoizacije.

Ono zbog čega je multikulturalizam potreban, ali ne kao ideologija, ne kao dogma i pokriće za kojekakve interese, jest temelj za mogući suživot, tj. izbjegavanje lažne alternative između, s jedne strane, homogenizacije u nekakvu većinsku nacionalnu, kulturnu i vjersku masu, te sa druge strane, segregacije i getoizacije gdje onda postoje getoi koji međusobno komuniciraju koliko je nužno, s perspetivom da komuniciraju kroz nišane nekih ubojitih oružja. Da bi se ti spriječilo onda pojam i praksu multikulturalizma treba osloboditi od ideologizacije a osobito dogmatizacije koju nam nude neki koji posredstvom toga žele realizirati neke sasvim desete interese, a na štetu potencijalnih žrtava tih njihovih interesa«.

Filozofski pristup aktualnim problemima:
s predstavljanja knjige Line Veljaka

Predstavljanje knjige prof. Line Veljaka »Od ontologije do filozofije povijesti« u prostorijama Otvorenog sveučilišta u Subotici okupilo je, među ostalima, i profesore filozofije, srednjoškolce i predstavnike medija, a moderator ovoga skupa bio je *Boško Kovačević*.

Dani Matice hrvatske u Vukovarsko-srijemskoj županiji

U Vukovaru otvorena izložba »Knjižno blago franjevačkog samostana«

Samostan i župa sv. Filipa i Jakova

Od periodu od 2. travnja do 8. svibnja ove godine u Vukovaru, Vinokovcima, Iloku, Županji, Babinoj Gredi, Lovasu, Nuštru, Starim Mikanovcima, Bošnjacima, Gunji, Otoku, Drenovcima, Cerni, Šaregradu, Bogdanovcima,

Privlaci i Vrbanji održava se manifestacija »Dani Matice hrvatske u Vukovarsko-srijemskoj županiji«. U okviru ove manifestacije, u Pastoralnom centru sv. Bono u Vukovaru otvorena je izložba »Knjižno blago franjevačkog samostana u Vukova-

ru«. U staklenim vitrinama izložen je tek mali dio knjižnog blaga franjevačkog samostana u Vukovaru sačuvanog od uništenja u ratu 1991. godine. Po riječima gvardijana *fra Zlatka Špehara*, u knjižnici samostana uoči Domovinskog rata nalazilo se oko 17.000 knjiga, među kojima je bilo i vrlo vrijednih inkunabula. »Zahvaljujući braći franjevcima iz Iloka i Zemuna uspjeli smo spasiti oko 12.000 knjiga koje su u studenom prošle godine uz pomoć Ministarstva kulture vraćene iz Srbije u Vukovar«, rekao je Špehar dodajući kako se među spašenim knjigama nalazi i određen broj inkunabula koje su, kao i dio ostalog knjižnog blaga, vraćene u lošem stanju. Nakon što se vraćene knjige obnove, trajno će biti pohranjene u knjižnici obnovljenog samostana.

O nastojanjima da se knjižno blago samostana spasi govorili su gvardijan franjevačkog samostana u Iloku *fra Marko Malović* i *fra Marko Kurolt* iz franjevačkog samostana sv. Ivana Krstitelja u Zemunu. O važnosti sačuvanog knjižnog blaga i njegovoj vrijednosti za Vukovar i Hrvatsku govorio je provincijski knjižničar i arhivar *fra Vatroslav Frkin*, a o nastojanjima Hrvatske da vrati knjižno blago pomoćnica ministra kulture *Branka Šulc*.

Uz 83. rođendan pjesnikinje Vesne Parun

Pjesnikinja piše autobiografiju

Jedna od najboljih hrvatskih pjesnikinja *Vesna Parun* navršila je u nedjelju 11. travnja svoj 83. rođendan. Tom prigodom su je u lječilištu u Topuskom, posjetila nekolicina prijatelja. Vesna Parun piše autobiografiju i, kako prenosi tisak, tom prilikom je kazala da piše samo istinu i ne mora se nikomu na to zaklinjati. Napomenula je kako nije zadovoljna uvjetima u kojima piše. Naime, zbog otežana zdravstvenog stanja privezana je uz bolesnička kolica; »Lišena sam promocija, izlazaka i posvetila sam se samo pisanju, što iziskuje velik napor. Lakše je svjedočiti istinu, nego ju pretvoriti u rečenicu. Intelektualac bez pisanja ne predstavlja ništa. Možeš imati genijalne misli, a ako ih ne napišeš, ne znače ništa«, kazala je Vesna Parun i najavila da osim autobiografije u kojoj će »iznijeti puno toga što je proživjela, ne baš lijepoga«, priprema i knjigu satire.

»Uvijek se vraćam satiri. Satiru su pisali u antici, nastavljali su je redovnici u srednjem vijeku, a bila je omiljela i u renesansi. Satira je tada bila jedini humor«, kazala je Vesna Parun i napomenula je da će njezina satirična knjiga biti »začinjena erotikom« te da će stihove crtežima obogatiti slikar *Munir Vejzović*. Drži da će knjiga biti pravo majstorstvo jezičnog i likovnog, no ističe da unatoč prilikama u kojima živi, i dalje mora sama pronalaziti izdavače.

Vesna Parun (1922., Zlarin) prvu pjesmu »Proljeće« napisala je s 10 godina, a prvu zbirku pjesama »Zore i vihori« objavila je 1947. Autorica je sedamdesetak knjiga, djela su joj prevedena na dvadesetak jezika, a osim pjesama piše drame, satire, epigrame i aforizme. Bavila se prevoditeljstvom i slikarstvom.

Osnovnu školu završava na Visu, a gimnaziju polazi u Šibeniku i Splitu. Upisuje studij romanistike koji ne završava zbog početka rata, a studij filozofije prekida zbog teške bolesti. Šezdesetih godina u dužim razdobljima boravi u Bugarskoj, a danas živi i radi u Zagrebu. Uz pisanje poezije bavi se i prevodenjem sa slovenskog, njemačkog, bugarskog i francuskog jezika, te slikarstvom. Poeziju započinje pisati u ranom djetinjstvu, već s deset godina, kad joj izlazi prva pjesma »Proljeće« u listu »Anđeo čuvar«, a u daljnjih šest desetljeća objavit će mnoga djela od kojih poezija ima najveću ulogu i vrijednost, ali se također okušala u prozi i drami. Dobitnica je mnogih nagrada za književno stvaralaštvo. ■

Prijatelji u posjetu pjesnikinji Vesni Parun

Lazar Francišković

Marin 2005.

Ni sniga
A u srcu ljudi ladnoća.
Gladni.
Više riči nego kruva
I disnotora.

Zar toliko
U bogatoj Bačkoj grija
Bede
Prema Bogu i Čoviku?
Mama!

Vijar sokacima života
Ko plač nerođene dice.

Večera na astalu
Pečenje, fanci...

Tišina.
Frule utian glas
I prisnaca mrs.

Molitve ćut
I sićanja plam-žar.
Teški sni
(Ne) naši koji nas gaze
Neznajuć.

Mama!

Bog je narodu koji pati
Milostiv.

■■■■■■■■■■

Lazar Františković pjesnik, prozni pi-
sac, esejista, rođen u Subotici, radi u
Gradskoj knjižnici u Subotici. Objav-
ljuje u časopisima: »Rukovet«, »Uze-
net«, »Luča«, »Polja«, »Dometi«,
»Klasje« te u periodičnim publikacija-
ma: »Subotičke novine«, »Dnevnik«,
»Politika«, »7 Nap«. Pjesme su mu ob-
javljene u zborniku »Nappalok hor-
gonya« i u raznim antologijama. Na
stranicama »Subotičkih novina« ima
redovitu kolumnu. Na ovogodišnjem
»Velikom prelu« u Subotici, pjesma
»Marin« je nagrađena kao najbolja
»preljska pisma«.

Beck »Guero«

Interscope, 2005.

I privatna i glazbena ličnost *Becka Hansena* jeste krajnje neobična priča. Ovaj tridesetpetogodišnji stanovnik Kalifornije predstavlja najeklektičniju figuru glazbene revolucije 90-tih, koji je ismijavajući glazbenu industriju postao ubrzo jedan od važnijih produkata iste. Kroz svoju karijeru prošao je niz inkarnacija – bio je

ulični svirač, apokaliptični folk pjevač, proglašeni postmoderni genijalac, kreator nove bossa nove, virtuouz na sampleru ali i »muzejskim« primjercima elektronskih glazbala, soul pjevač (Prince za kraj milenija), ranjeni ljubavnik i tko zna što još drugo. Nepredvidivost je odavno sastavni dio njegova šarma, tako da nas je i ovim

novim albumom, a poslije country remek djela »Sea Change« iz 2002., nanovo počastio novim izmijenjenim glazbenim identitetom.

Na prvo, a i sva kasnija slušanja, album »Guero« (u prijevodu »bijeli dečko«, što je navodno bio Beckov nadimak iz djetinjstva, dok je odrastao u latino četvrti Los Angelesa), zvuči kao svi dosadašnji Beckovi albumi sakupljeni u jedan. Uz klupske momente svojstvene Beckovom stilističkom osjećaju poput »E-Pro« (koja sa drži sampleove pjesme »So What' cha Want« The Beastie Boysa) i isprekidane u maniri suvremenog hip-hopa »Hell Yes«, preko latinizirane »Que Onda Guero« i aktualnog singla »Scarecrow«, tu su i dirljive ispovijedi slomljenog srca »Go It Alone«, inteligentna »Missing«, futuristička vizija brazilijske (»Earthquake Weather«), jedinstveni pop uradak (»Girl«), sve do spore folk psihodelije u pjesmi »Broken Drum«. Album je formalno vrlo sveden i jednostavan u melodijskom i aranžmanskome sustavu i uz odsustvo baroknih ukrašenosti čini jedno od najkoherentnijih djela u Beckovoj diskografiji. Tekstovi se na »Guero«-u ponovno vraćaju Beckovom jeziku humora koji često balansira na granici (samo)ironije.

Ovaj Beckov osmi album samo je još jedan dokaz njegovog statusa pravog anti-pop umjetnika. Njegova misija razotkrivanja i permutiranja većine postulata popularne glazbe, kolažiranja i parodiranja, nastavit će se sve dok bude interesenata za Beckov autentičan pogled na glazbu i njezinu prateću, često beskompromisnu, industriju. ■

Vladimir Becić (1886.-1954.)

Vladimir Becić (1886.-1954.), slikar, rođen je 1. lipnja 1886. u Slavonskom Brodu a umro 24. svibnja 1954. u Zagrebu. Osnovnu školu polazi u Novom Vinodolu, gimnaziju u Budimpešti i Osijeku, gdje je 1904. maturirao. Počeo je slikati od najranije mladosti, a upisujući studij prava u Zagrebu istodobno pohađa i privatnu slikarsku školu *Mencija Klementa Crnčića* i *Bele Čikoša*. Ubrzo je nagon za slikarstvom prekinuo njegove pravne nauke i odveo ga 1906. na munchensku likovnu akademiju. Bogatim kolorističkim izrazom, tonskim oblikovanjem jakih volumena, udaljavajući se od akademizma, nastaju tih prvih godina 20. stoljeća poznati Becićev »Portret Miroslava Kraljevića«, »Autoportret s polucilindrom«, »Akt pred ogledalom« i brojna druga djela.

Gradovi Zagreb, Osijek, te Pariz, u kojem radi kao crtač za »L'Illustration«, boravak na solunskoj fronti, gdje nastaju serije motiva s vojnicima i ranjenicima, ocrtavaju Becićevu biografiju do privremenoga smiraja u Blažuju. U tom mjestu nastat će cijeli niz ulja i akvarela s motivima krajolika, seljaka i pastira koji u Becićevu opusu označavaju dozrijevanje slikarskoga koncepta tonskog kolorističkog oblikovanja volumena i prostora. »Grupa trojice«, što je nakon prelaska u Zagreb 1930. osniva zajedno s *Ljubom Babićem* i *Jerolimom Mišeom*, a koju obilježava realistička umjetnička vizija, važna je odrednica ne samo Becićeva, već i cijelog hrvatskog slikarstva prve polovice 20. stoljeća. U takvom će se umjetničkom ozračju i Becićeva paleta rasvijetliti, volumeni omekšati, a slike postati izraz intimnih emotivnih doživljaja u nizu portreta, krajolika i figuralnih kompozicija, kao primjerice na »Portretu moje žene«, potom na slici »Djevojčica s lutkom«, »Dječak s kukuruzom«, te mnogobrojnim mrtvim prirodama. Od tada do kraja svog života Becić ostaje vjeran isključivo samostalnim vrijednostima slike, viđenog motiva i osobnog doživljaja »čistog slikarstva«.

HRCKOVA SVEZNALICA

ZAŠTO SE NEKI CVJETOVI NAVEČER ZATVARAJU?

Najveći broj cvjetova otvoren je tijekom dana prema suncu i svjetlosti. Mnogi cvjetovi ostaju isti i tijekom noći, ali ima i takvih koji se zatvaraju čim nastupi noćna svježina. To čine da vlaga i hladnoća ne bi oštetili prašnike i tučak na cvijetu.

ZAŠTO SE DRVEĆE CIJEPI?

Cijepljenje je presađivanje biljnih dijelova s jedne biljke na drugu i potom srastanje tih dijelova, tako da se dobije jedinstvena biljka. Dio biljke koji se prenosi naziva se cijep, a biljka na koju se cijepi je podloga. Cijepljenje ima veliki značaj u voćarstvu, jer se tako dobivaju voćke s dobrim, izdržljivim i jakim korijenom, a plod je krupan i sočan.

ZAŠTO NETKO IMA CRVE U ŽELUCU?

Crvi koji se nastanjuju u čovječjem tijelu spadaju u parazite. U tu grupu dolaze i gliste i trakavice. Kada se njihova jaja nađu na pogodnoj podlozi, kao što je sluzokoža našeg probavnog trakta, ona odatle uzimaju hranu i ubrzo se pretvaraju u odraslu jedinku – crva ili glistu. Zato treba redovito prati voće i povrće prije jela, a osobito ruke, jer se jajašca mogu naći i oko nas u prašini ili u blatu.

Priredio i ilustrirao: Zoltan Sič

Ivona Peić Tukuljac, III. d
OŠ »Ivan Milutinović«, Mala Bosna

Aleksandar Mihaljev, I.
OŠ »Ivan Goran Kovačić«, Sonta

DA SAM SVEMOĆNA

Da sam svemoćna, uradila bih to da nitko ne mora ići u školu. Sva djeca, a s njima i ja, ne vole ići u školu. Više ne bi svakoga dana rano ustajali i išli u školu. Više ne bi učili. Kada ne bi išli u školu, samo bi se igrali. Da sam svemoćna, uradila bih i druge stvari, ali mislim da je ova stvar najbolja za mene i moje drugove.

Kristina Harangozo, IV. c, OŠ »Matija Gubec«, Ljutovo

Martina Vujković Lamić, II. h
OŠ »Matko Vuković«, Subotica

Željka Romić, III.
OŠ »Sveti Sava«, Bikovo

LJUBAV

Ljubav je
kada se dvoje vole.
Mama i tata,
brat i sestra,
baka i djed,
cijela obitelj!
»U ljubavi
je sve dopušteno« -
rekli su stari Grci.
Od ljubavi
svi postanu drugi ljudi,
promijene se potpuno.
Ponekad, ono što mislimo
da je nemoguće,
ljubav nam to omogućuje.
Ljubav se tiho i neprimjetno
šunja među nama i
čeka svoje »žrtve«!

Ivan Benčik, IV. b
OŠ »M. Gubec«, G. Tavankut

Nikola Skenderović, III. a
OŠ »Matija Gubec«,
Donji Tavankut

Martina Kulundžić, I. c
OŠ »I. Milutinović«,
Subotica

MOJ TATA

Moj tata je gazda kuće. On se
rodio u Splitu. Voli jako jesti
slatkiše. Moj tata je super i
zato ga jako volim. Ponekad
me i razveseli nekim darom.

Marko Tumbas, IV. a
OŠ »M. Vuković«, Subotica

Vanja Kovač, II. a
OŠ »22. oktobar«, Bački Monoštor

I. Poredaj otoke od
sjevera ka jugu:

Brač
Korčula
Rab
Krk
Pag

Pripremio: Z. Samaržija

II. Upiši u prazna polja brojeve od 1-10
da zbroj okomito i vodoravno bude 15:

3	4	8
	6	
	5	

Pripremio: D. Runje

III. Ako jedan broj pomnožiš s 2,
potom ga ponovno pomnožiš s 2,
onda ga podijeliš s 3, a potom ga opet
podijeliš s 2, dobiješ broj 4.
S kojim si brojem počeo?

Lajčo Perušić, turistički djelatnik iz Zagreba

Kontinuirano povećanje broja gostiju

Razgovor vodio: Dražen Prčić

Lajčo Perušić je turistički djelatnik »Atlas Airtoursa« iz Zagreba, koji se turizmom i organiziranjem poslova u svezi ove značajne gospodarske grane bavi već tri desetljeća. Kako u mjesecu travnju započinju »prve pomisli« na potencijalne destinacije glede idućih ljetnih godišnjih odmora, zamolili smo ga za kraći razgovor.

► **Kada ste započeli svoj profesionalni angažman kao djelatnik u turizmu i poslovima u svezi njega?**

Turizmom sam se počeo baviti još 1975. godine i od tada je prošao lijepi niz godina u kojima sam počeo prvo od prodaje aranžmana, nastavio dalje u komercijalnom sektoru i stigao do upravnih poslova i danas se nalazim na mjestu direktora za putovanja u Hrvatsku u »Atlas Airtoursu« iz Zagreba. Inače sam po profesiji profesor književnosti, ali sam u startu uvidio da mi nekako nije mjesto za školskom katedrom i tako sam cijeli radni vijek proveo u turističkoj djelatnosti.

► **U nazivu tvrtke u kojoj radite znakovita je oznaka »airtours«, što predmnijeva da se poglavito radi o zračnom prijevozu putnika.**

Od samih početaka (1970.) u turističkoj agenciji »Atlas«, iz koje je 2000. godine franshizingom nastala današnja samostalna tvrtka Atlas Airtours, formirana je kao zasebna poslovna jedinica koja se bavi – zračnim prijevozom, tzv. charter letovima. U vrijeme zajedničke bivše države letjelo se unutar državnog zračnog prostora, ali najviše prema mediteranskim odredištima poput Španjolske, Grčke i svih grčkih otoka, Tunisa, Malte, Portugala itd.

► **Na kojim prostorima danas djeluje ova tvrtka?**

Na touroperatorskom tržištu ovih prostora u outgoingu prisutni smo najviše u Hrvatskoj, Sloveniji, Austriji i Italiji. U planu za

ovu 2005. godinu brojčano iskazano »dižemo« oko 40.000 sjedala u zrak pod garancijom u charter letovima za putovanja prema Sredozemlju s polascima iz Zagreba i Ljubljane na destinacije španjolskih i grčkih otoka, Tursku, Tunis, Bugarsku itd.

► **Koliko ste zastupljeni na tržištu?**

Pomno prateći europske trendove, naš pristup tržištu postaje prilagodljiv svim zahtjevima modernog kupca turističkih usluga. Nastojimo privući što više gostiju,

pa u svezi toga se, primjerice, pripremamo za prodor i na skandinavsko područje gdje ćemo na idućim sajmovima nastojati pridobiti što veći broj gostiju. Uz to, već tradicionalnim gostima iz zemalja koje običavaju ljetovati u Hrvatskoj, u prilici smo ponuditi raznovrsni izbor smještaja u hotelima ili pak privatnom smještaju.

Moram spomenuti inicijativu integracije agencija Atlasa Airtoursa i www.Adriatica.net od prošle godine kojom razvijamo sinergiju u svrhu širokog obuhvata tržišta kako bismo plasirali hotelske i privatne smještajne kapacitete u najvećoj mogućoj mjeri. Tako smo u tom združenom nastupu prošle godine zabilježili rast od 15 posto, dok ove godine računamo na porast dolazaka od nekih 20 posto. U brojkama izraženo to bi bilo u prošloj godini 64.000 putnika, a ove godine vjerujemo da bismo se mogli približiti brojcima od 78.000 gostiju koji ljetuju preko naše agencije. Također, povezivanje i s drugim srodnim internet portalima omogućit će višestruko umreženje u svrhu bolje prodaje turističkih aranžmana u Europi i cijelome svijetu.

► **Kako se najčešće vrši kupovina aranžmana – internetom ili na prodajnim mjestima?**

Prodaja aranžmana se obavlja na sve moguće načine: klasično kroz oko 430 partner-agencija u Europi, a kao najbrži i naj-

Osim na jadranskoj obali, hrvatski se turizam razvija i na selu i u planini: Lajčo Perušić

suvremeniji način je putem interneta direktnom kupcu u kojem naš združeni partner Adriatica.net ima veliko iskustvo i izvršno razvijenu tehnologiju.

► Koliko se Hrvatska bliži ostvarenju statističkog povratka na prijeratne godine i rekordnih posjeta inozemnih gostiju?

Postoje dva načina statističkog praćenja: preko HTZ-a (Hrvatske turističke zajednice) po boravišnim pristojbama, ali taj oblik, znamo, podliježe određenim netočnostima uslijed određenog broja gostiju koji se niti ne prijavljuju prilikom svog boravka u Hrvatskoj. Međutim, ako uzmemo za mjerilo tzv. satelitsku bilancu, metodu koja je s druge strane teško provjerljiva, po kojoj se računa sav promet koji se tijekom turističke sezone ostvari od strane turista u cijeloj zemlji. U pitanju su pokraj hotelskih i ostalih smještajnih usluga, te boravišnih pristojbi i svi ostali oblici potrošnje od, tako reći, benzina, cestarine, dućana, restorana i svega što gost potroši tijekom svoga boravka u Hrvatskoj. Prema toj metodi mislim da smo već stigli 1990. godinu, a prema predviđanjima ukupnog prometa za ovu godinu i planiranog povećanja za 3 posto, vrijednosti od prije rata bi trebale biti prekoračene.

► Kao dugogodišnji turistički djelatnik, što mislite o glasovima da je Hrvatska

»skupa«?

Osobno mislim da je Hrvatska skupa po svojim cijenama usluga i prometa, prije svega što subvencija države nije dovoljna. U nekim državama, koje se ističu s mnogo jeftinijim ponudama ljetnih aranžmana, subvencija države je tolika da jednostavno obara cijene samo da bi njezin turizam zaživio. Istina, postoje države većeg standarda kojima su naše cijene prihvatljive i mogu ih financijski pratiti, ali postoji i veliki dio zemalja za koje smo preskupi. Također, kod nas je prisutna konstantna borba između udruge hotelijera i udruge turističkih agencija kako bi se izbjeglo bezrazložno podizanja cijena.

► Što bi trebalo realno utjecati na podizanje cijena hotelskog smještaja?

Prije svega oni, koji nisu ništa uložili u sređivanje i renoviranje postojećih objekata, nemaju pravo podizati cijenu svojih usluga. Svojim nerealnim cijenama oni će jednostavno ispasti »iz igre«. S druge strane mnogi se odriču povećanja cijena, osim samo za iznos inflacije, i nastoje zadržati prihvatljive cijene i privući goste. Cijenu mogu dizati samo objekti koji su značajno renovirani ili su pak u njih uložena dodatna sredstva u inovacije i moderniziranje turističke ponude, te su svoju uslugu digli na visoku razinu.

► Ima ideja da bi Hrvatska trebala biti

destinacija za skuplje goste, u smjeru »manje gostiju koji više potroše«, dok mnogi smatraju to još uvijek nedostižnim idealom. Što vi mislite o tome?

Prije svega to je jako teško reći za cijeli Jadran, jer je on podijeljen u nekoliko zona koje djeluju na posve različite načine uslijed brojnih objektivnih faktora. S jedne strane to je model Istre, koja je obnovila veliki broj svojih turističkih objekata, obrazovala i formirala novu generaciju turističkih djelatnika od vrha managementa do neposrednih djelatnika, i u prilici je da znatno povisi svoje cijene na račun znatno kvalitetnije usluge. Dok s druge strane Dalmacija, koja je tek u postupnim fazama svoje obnove, nije još u mogućnosti pristupiti takvoj odrednici. Izdvajaju se, prema tim mjerilima, Istra, otoci Krk, Lošinj, Brač, Makarska rivijera, Dubrovnik i još neki, te se na tim područjima jednostavno ne bi smjelo pitati za cijenu.

► Koliko je stvarno trajanje turističke sezone?

I ovdje postoje različiti parametri koji utječu na duljinu trajanja sezone. Na Jadranu imamo tri kategorije (vrste) hotela. Prvi su oni sezonski koji se otvaraju polovicom svibnja i zatvore sredinom rujna, u drugoj skupini su hoteli koji pripadaju nekom hotelijerskom lancu ili su unaprijed zakupljeni i oni se otvaraju već oko Uskrsa i rade do sredine ili konca listopada. Posljednji i najbolje popunjeni hoteli su oni koji rade tijekom cijele godine i imaju punu popunjenu približno devet mjeseci, dok ostali bilježe pune kapacitete s prosječnih 65-75 dana najviše.

► Kao turistička destinacija Hrvatska se gotovo uvijek vezuje uz njenu jadransku obalu, ali nije samo more turistički adut. Što je s planinama, selom...?

Poglavito se Hrvatska vezuje uz more, jer je na obali najveći promet. Ali ako se okrenemo kontinentalnom turizmu, bilježimo značajno povećanje interesiranja stranih gostiju za seosku i gorsku ponudu. Prije svih su to takozvani »wellness« programi sada već u značajnom broju hotela, a što se tiče turizma u zdravom okolišu na planinama i rijekama u Slavoniji, Hrvatskom Zagorju, Gorskom kotaru i Istri povećanje potražnje je izražajno. Ove destinacije su postale iznimno tražene, ali bi se trebalo još dosta raditi na popularizaciji takvih smještajnih vidova.

► Na koncu, kao dugogodišnji turistički djelatnik, kako gledate na potrebu razvoja novih kadrova u vašoj branši?

Mislim da su u turizmu, kao specifičnoj djelatnosti, ljudski resursi od posebnog značaja. U budućnosti novi uposlenici moraju prije svega biti školovani. U Hrvatskoj postoje specijalizirana turistička učilišta, a dijelom se usavršavanje odvija u inozemstvu. Znanje nekoliko stranih jezika je neophodno kako bi nova generacija bila sposobna djelovati sukladno potrebama kvalitetne turističke usluge.

Osvježavajuća juha od krastavaca

Sastojci:

3 žlice maslinova ulja
0,5 l vruće vode
1 žlica Vegete
2 žlice narezanog krumpira
1 žličica narezane mente
150-200 g krumpira
2 češnja češnjaka
400 g svježih krastavaca
80 g luka
250 ml kiselog vrhnja

Opis:

Oprane krastavce ogulite, uzdužno prerežite, očistite od sjemenki i narežite na veće komade. Na ulju popecite nasjeckani luk, dodajte nasjeckani češnjak i oguljeni krumpir narezan na kockice. Kratko popecite, a zatim zalijte vodom. Dodajte Vegetu i mentu pa kuhajte na laganoj vatri oko 15 minuta. Nakon toga umiješajte krastavce, nastavite kuhati još 10 minuta, malo ohladite i sve zajedno usitnite. Dobivenu juhu stavite u odgovarajuću zdjelu, umiješajte kopar, kiselo vrhnje, dobro promiješajte i stavite u hladnjak oko sat vremena.

Rezanci s gljivama

Sastojci:

Za 5 osoba:
0,5 kg domaćih rezanaca
0,4 kg vrganja ili šampinjona
0,5 kg kravljeg sira
češnjak, luk
papar, vegeta
origano po želji
slatko vrhnje

Opis:

Na ulje staviti sitno sjeckani luk, dodati goranske vrganje i pirjati dok ne omekšaju. Dodati sitno sjeckani češnjak i zaliti bijelim vinom, posoliti i popapriti te dodati origana i žlicu vegete. Skuhane domaće rezance staviti u drugu posudu da se flambiraju na maslacu, dodati svježi kravlji sir i zaliti slatkim vrhnjem u koje je zamućen jedan žumanjak. Nakon toga laganje prebaciti u posudu s gljivama i sve zajedno promiješati i na kraju dekorirati peršinom.

V I J E S T I

Rukomet

Zagreb u finalu Kupa kupova

Rukometaši Zagreba potvrdili su svoju kvalitetu uvjerljivom pobjedom (34:26) nad makedonskom momčadi Vardara u uzvratnom susretu na domaćem parketu. Prednost od dva gola, koju je Vardar donio iz Skoplja, bila je premala za objektivno jači zagrebački sastav. U finale ovog, drugog po snazi, europskog klupskog natjecanja, pored Zagreba plasman je izborila španjolska momčad Ademar Leona dvostrukom pobjedom protiv predstavnika BiH, Izviđača iz Ljubuškog.

Nogomet

Štimac novi trener

Poslije serije slabijih rezultata u proljetnom dijelu, poraz i remi kod kuće u prva dva kola Lige za prvaka, uprava Hajduka je smijenila Blaža Sliškovića i na njegovo mjesto postavila Igora Štimca, dosadašnjeg sportskog direktora. U želji za konsolidiranjem momčadi i aspiracijama za obranu naslova, Štimcu će u radu pomagati i Pero Nadoveza, trener s kojim je Hajduk osvojio prošlogodišnji naslov.

Tenis

Ančić pobjednica Makarske

Uspjesima teniske obitelji Ančić, čiji je prvi reket njezin brat Mario 22. igrač svijeta, pridodana je još jedna titula, ovoga puta mlađe sestre Sanje koja je osvojila Makarska Open (10.000 \$) prvi turnir ciklusa »Biseri Dalmacije«. Na ovom iznimno jakom ženskom turniru, učestvovala se u glavnom ždribeju i dvije igralice iz Subotice. Miljana Adanko se uspjela plasirati u četvrtfinale, dok je Bernardet Birkaš uspjela proći kvalifikacije, ali je poražena već u prvom kolu od sugrađanke Adanko.

Goodyear liga

Osam prvoplasiranih momčadi ligaškog dijela izborilo je plasman u četvrtfinale završnog turnira Goodyear lige koji se igra od 28. travnja do 1. svibnja. Igrat će se po eliminacijskom sustavu, a parove četvrtzavršnice čine: Zadar – Partizan, Hemofarm – Bosna, Cibona – C. zvezda i Olimpija – Reflex.

Stolni tenis

Pobjeda »Večernjaka«

U 5. kolu A skupine Europske lige prvaka zagrebački »Večernji list« je u napetom i neizvjesnom susretu svladao njemački »Grenzau« sa tijesnih 3:2, prije svega zahvaljujući odličnim partijama Zorana Primorca (dvije pobjede), koji je potvrdio kako bronca s Europskog prvenstva nikako nije bila slučajnost i da je još uvijek sposoban igrati odličan »pingić«.

Na tablici A skupine vode Niederosterreich i Večernji list s 8 poena iz 5 susreta.

Dizanje utega

Dejan Peić Tukuljac prvi u Somboru

Prošlog vikenda Sombor je bio domaćin 57. pojedinačnog prvenstva Vojvodine za seniore na kojemu je Dejan Peić Tukuljac iz subotičkog »Spartaka« osvojio prvo mjesto u kategoriji do 77 kg s ukupno podignutih 225 kg. Titule prvaka su osvojili još i Silvester Nađ, Mihalj Pece i Čaba Nađ.

HNL

Liga za prvaka
9. travnja

Hajduk – Rijeka 1:1
Zagreb – Inter 3:3
Varteks – Slaven B. 2:0

Tablica: Hajduk 43, Rijeka 40, Inter 39, Varteks 38, Zagreb 37, Slaven B. 37

Liga za ostanak

Dinamo – Kamen I. 0:0
Zadar – Osijek 2:0
Međimurje – Pula 1856 1:0

Tablica: Dinamo 37, Kamen I. 36, Osijek 33, Pula 1856 26, Zadar 19, Međimurje 16

Atraktivna igra posve nepoznata u nas

Squash

Piše: Dražen Prčić

U pitom deset slučajnih ispitanika na pitanje znaju li što je to squash, najvjerojatnije bi samo nekoliko od njih znalo kako je u pitanju atraktivan i dinamičan sport. Ali, kada bi isti, koji su to znali, bili anketirani da pojašne o kakvom se sportu radi ili kakva su njegova osnovna pravila, vjerojatno bi u većini slučajeva slegnuli ramenima. U želji da našim čitateljima pojašnjemo ovaj, još uvijek nepoznat sport u nas, koji su možda vidjeli u nekom filmu ili satelitskom sportskom programu, u sljedećim redovima pokušat ćemo da u najosnovnijim crtama približimo ono najosnovnije o njemu.

KORIJENI IGRE: Tisuću godina unazad poznata je čovjekova sklonost kao raznovrsnim pokušajima igranja uz pomoć ruke (stisnutom ili pak otvorenom šakom) i raznovrsnih pretječa danas nam poznate loptice. Vremenom i evoluiranjem ljudske svijesti, ruka je postupno zamjenjena prvim primitivnijim oblicima današnjih modernih reketa, a ta prvobitna pomagala izrađivana su u početku od drveta, da bi se postupno u njihovoj izradi počeli koristiti i drugi raznovrsni materijali. Glede samog squasha njegovi prapočeci se dovode, zbog očevitih sličnosti, ponajprije s današnjim tenisom točnije pretečama ove igre koja se igrala ponajprije na dvorovima kraljevskih i plemićkih obitelji (Real Tennis,

Royal Tennis). Povijest squasha započinje 1830. godine u Engleskoj, u školi Harrow u kojoj su njeni učenici spoznali atraktivnost dinamične igre u kojoj se loptica brzo odbijala od zida. No, tek tridesetak godina kasnije (1864.) izgrađena su prva četiri terena u istoj školi i squash se počeo igrati na pravom igralištu, uz prva usuglašena pravila. Svoju pravu ekspanziju i populariziranje igre koja se danas igra u brojnim zemljama našeg planeta, squash će doživjeti tek u 20. stoljeću, a prvo profesionalno Squash prvenstvo održano je 1920. godine u svojoj domovini, Engleskoj.

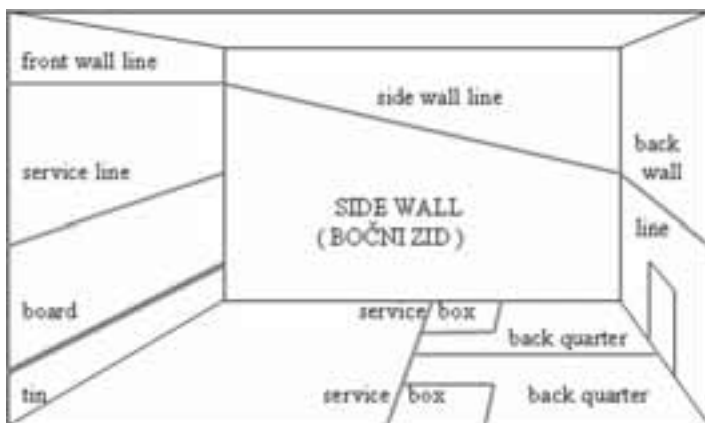
OSNOVNA PRAVILA: Squash se igra na terenu određenih dimenzija u specijaliziranim boxovima (odjeljcima), koji se najčešće nalaze u zatvorenim objektima (dvorane). U igri mogu sudjelovati dva igrača ili pak četiri ukoliko se igraju parovi. Prilikom igre suprotstavljeni igrače se koriste specijaliziranim reketima i gumenom lopticom, a cilj igre je osvojiti propisani broj poena u jednom gemu (game). U ovom sportu vrijede dvojaki način brojanja, ovisno igra li se po internacionalnim ili američkim pravilima brojanja. Prema međunarodnom brojanju gem se igra do 9 osvojenih poena, dok u slučaju neriješenog rezultata 8:8 primatelj servisa može odlučiti hoće li se igrati do 9 ili 10 poena, no gem nikada ne može biti duži od 10 (maksimalni rezultat može biti na primjer 10:9). Prema američkom načinu brojanja igra se do 15 osvojenih poena, s time da se kod 14:14 primatelj servisa pita želi li igrati do 15 ili 17. Poeni se osvajaju isključivo na sopstveni servis. Igra započinje početnim udarcem – servisom koji jedan od igrača mora uputiti iz svog service boxa (vidi sliku) u kojemu pak mora stajati barem jednom nogom ne dotičući liniju. Bacajući lopticu u zrak mora je udariti u smjeru prednjeg zida u predjelu između service line i front wall line (vidi sliku) prije nego što ona padne na pod. Poslije ovog udarca loptica se mora odbiti u protivnikov back quarter, a on je mora udariti u zraku ili nakon što se jednom odbije od poda. Pritom loptica može udariti u bilo koji drugi zid. Sva ki igrač ima pravo samo na jedan servis, a u svakom novom gemu prvi servira pobjednik prošloga. Ovisno o natjecanjima igra se na dva ili tri dobivena gema (do 9 ili 15 osvojenih poena).

DIMENZIJE IGRALIŠTA:

Dužina: 9,75 m

Širina: 6,4 m

Visina: minimalno 5,64

POPULARNOST I BUDUĆNOST SQUASHA: Iako je na našim prostorima posve nepoznat, ovaj sport je izuzetno popularan zbog nekih svojih specifičnih osobina koje omogućavaju igru u svako doba dana (zatvoreni prostor i relativno mala površina boxa), zbog dinamičnosti igra se maksimalno sat vremena, mada je često dovoljno i pola sata, što izuzetno odgovara brojnim poslovnim ljudima koji ga igraju u pauzama za ručak, a što je najvažnije sport ne spada u pretjerano skupe, jer su dovoljan samo dva reketa i loptica, uz zakup termina. Ukoliko vam se na prvi pogled svidio ovaj sport, tko zna možda se odlučite probati u ovoj igri, a naši mlađi čitatelji možda jednog dana postanu i šampioni ove igre. Pod uvjetom da ovaj sport stigne i kod nas... ■

Niko Kranjčar, nogometaš »Hajduka«

U Splitu sam dočekan fantastično

Razgovor vodio: Dražen Prčić

Još od doba *Vukasovog* prelaska iz Zagreba u Split i prašine koja se tada digla, niti jedan drugi nogometni transfer nije medijski »okrenuo« hrvatsku javnost »naglavačke«. Sve do konca prošle godine, kada je *Niko Kranjčar*, najmlađi Dinamov kapetan u povijesti toga kluba, senzacionalno »zamijenio« klupsku majicu i odjenuo »bilu« boju najvećeg rivala, Hajduka iz Splita. Postajući automatski nova zvijezda »majstora s mora«, istovremeno je proglašen za najomraženiju osobu među svojim starim navijačima. U dva reprezentativna susreta protiv Islanda i Malte, odigrana nedavno u Zagrebu, Niko je bio tijekom oba susreta kontinuirano izložen pogrdnom skandiranju i uvredljivim poklicima s tribina. Ovaj razgovor vođen je u Zagrebu poslije susreta s Maltom, u kojemu je unatoč solidnoj igri i asistenciji kod drugog gola Kranjčar »otrpio« milijun zvižduka.

►Što za Vas, kao još uvijek mladog igrača, predstavlja prelazak u redove Hajduka?

U svakom slučaju predstavlja, za sada, najveći prijelomni događaj u mojoj dosadašnjoj karijeri i to je, po mom mišljenju, bilo najlogičnije rješenje i to sam, na koncu, morao odlučiti i učiniti.

►Putem medija mogli smo se uvjeriti u srdačan prijem u novu sredinu. Prošlo je nekoliko mjeseci od Vašeg dolaska u Split. Kako biste sada opisali taj doček i, uopće, prihvatanje od strane navijača »Hajduka«?

Jednom riječju, od prvog trenutka dolaska u Split i Hajduk sve je fantastično.

►S kojim igračima »bilih« se najbolje slažete?

Hajdukova »desetka«

Nekadašnji kapetan Dinama, a danas jedan od nositelja Hajdukove igre Niko Kranjčar, rođen je 13. kolovoza 1984. godine. Visok je 185 cm i težak 75 kg. U dosadašnjoj karijeri je igrao za Dinamo iz Zagreba, a od ove sezone za Hajduk iz Splita. Za reprezentaciju Hrvatske je odigrao 8 susreta. Igrač je sredine terena.

Dobar sam sa svima, ali se nešto više družim s mladim igračima *Bišćevićem*, *Vejićem* i *Lekom*.

►Što mislite oVašoj sadašnjoj igri i što biste trebali poboljšati u daljnjem razvoju?

U prvom redu bih trebao zabijati više golova

►»Ispadanje« Dinama iz Lige za prvaka donijelo je posve neočekivani proljetni scenarij...

Hajduk je izgubio u Splitu od Zagreba 0:1 op. a)

►Šanse u polufinalu kupa?

Isto kao i za prvenstvo. Hajduk je glavni konkurent i za trofej u kupu.

►Poslije dvije pobjede protiv Islanda i Malte Hrvatska je ponovno na prvom mjestu svoje skupine. Kako gledate na daljnji razvoj kvalifikacija?

Pobjede protiv Islanda i Malte su bile očekivane i sada bi svi trebali u svojim

Niko Kranjčar s predsjednikom »Hajduka« Grgićem

Mogu reći da je svima žao što nema Dinama, momčadi koja neosporno ima veliku igračku kvalitetu, ali i prije ovakvog rasporeda mi smo znali da praktički sve ovisi o nama glede borbe za šampionski naslov.

►U nastavku borbe za novog prvaka, prema svemu sudeći momčad Rijeke se nameće kao glavni konkurent za titulu. Kako gledate na prvog pratitelja s Kantride?

Rijeka je solidna momčad, ali ipak mislim da je Hajduk ipak najveći favorit za prvo mjesto. Najveći protivnik možemo biti sami sebi. (U prvom susretu doigravanja

klubovima dizati formu i pripremati se za, po svima, najvažniji susret u daljnjem dijelu kvalifikacija. Susret protiv Švedske, koji će najvjerojatnije odlučiti o pobjedniku skupine. Što se tiče susreta s Bugarima, s njima ćemo se pokušati nadigravati, jer to je ono što ova reprezentacija Hrvatske zna najbolje.

►Kako komentirate oštre reakcije zagrebačke publike?

Dobro sam znao da kada budem otišao u Hajduk u Zagrebu neću naići na »dobrodošlicu«. Pripremljen sam na to, jer to je dio moje odluke.

Nemiri ga donijeli, pa i odnijeli

Priredio: Zdenko Samaržija

8. travnja obilježava se Svjetski dan Roma.

8. travnja Dan je nacionalnoga parka Plitvička jezera.

8. travnja 1905. godine umro je u Đakovu *Josip Juraj Strossmayer*, đakovački i srijemski biskup. Rođen je u osječkoj obitelji pokatoličenih i ponjemčenih Židova 4. veljače 1815. godine. Zapravo, rođeni su toga dana blizanci, kojima su dali imena Josip i Juraj, no kako je jedan od njih preminuo, preživjelom su na krštenju nadjenuli oba imena. Lucidan i oštrouman, munjevito je završio studij i sa 19 godina doktorirao je filozofiju, a sa 27 i teologiju. Oduševljenje idejom slavenske uzajamnosti i protivnik feudalizma, a zalaže se za federalizaciju Carevine pod kućom Habsburga, kao prijelazni oblik vladavine do punog osamostaljenja južnoslavenskih naroda.

Osnovao je 1866. godine Jugoslavensku akademiju znanosti i umjetnosti – JAZU (danas Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti). Akademija je s radom počela 1867. godine. Kako bi se Hrvati oslobodili pretenzija Mađara i Austrijanaca, zalagao se Strossmayer za čvršće povezivanje Južnih Slavena, isprva u kulturi i znanosti. Podupirao je izdavanje Narodnoga lista u Zadru te istarsku Narodnu slogu, a financirao je i izdavanje hrvatskih knjiga u Istri i Dalmaciji čime je bitno utjecao na razvoj i usmjeravanje narodnih pokreta.

8. travnja 1915. godine rođen je *Ivan Supek*, hrvatski filozof, fizičar i književnik.

10. travnja 1870. godine rođen je *Ferdo Kovačević*, hrvatski slikar i likovni pedagog.

10. travnja 1880. godine rođen je u Ronjgovu pokraj Kastva *Ivan Matetić Ronjgov*, hrvatski kompozitor, muzikolog i folklorist.

10. travnja 1941. godine *Slavko Kvaternik* je u ime *Ante Pavelića* preko zagrebačke radio postaje proglasio Nezavisnu Državu Hrvatsku. Ante Pavelić, budući poglavnik NDH, u Zagreb je stigao 15. travnja iz Italije. Nezavisna Država Hrvatska bila je saveznik fašističke Italije i nacističke Njemačke te je njezina sudbina bila usko vezana uz sudbinu tih država.

Nova hrvatska država ubrzo je izgubila važna hrvatska područja: Mađarska je pripojila Međimurje i Baranju, a veliki dio hrvatske obale predan je Italiji. NDH je također potpisala pristupanje Trojnom paktu.

NDH je bila u potpunosti ovisna o Njemačkoj i Italiji, koje su u njoj odredile i svoja interesna područja: jug NDH pripadao je talijanskome, a sjever njemačkome interesnom području. Ustaški je režim imao sve elemente totalitarnog poretka. U NDH se nisu poštovala ljudska prava, nije bilo diobe vlasti na zakonodavnu, izvršnu i sudbenu, niti njihove međusobne kontrole. Političkim strankama rad je zabranjen, a višestranački izbori nikada nisu organizirani.

Čim je preuzeo vlast, Ante Pavelić je, umjesto da stvori uvjete za razvoj gospodarstva i unapređenje odnosa unutar hrvatskoga društva, donio propise o rasnoj pripadnosti, o zaštiti arijske krvi i časti hrvatskoga naroda, o zabrani ćirilice, o čišćenju hrvatskoga jezika od tuđica itd. Umjesto procvata gospodarstva i izgradnje infrastrukture u NDH su niknuli koncentracijski logori u kojima su ubijani Židovi, Romi, Srbi i Hrvati koji su bili neistomišljenici ustaškog režima.

Prema uzoru na njemačko zakonodavstvo, vlasti NDH ozakoniile su biološko istrebljenje Židova i Roma, ali i protjerivanje i pokatoličavanje Srba. Hrvatski biskupi odupirali su se ustaškim pritiscima za nasilno pokatoličavanje pravoslavaca. *Alojzije Stepinac*, nadbiskup zagrebački, uputio je instrukciju svećenstvu svoje nadbiskupije: »Kad dođu k vama osobe židovske ili pravoslavne vjeroispovijedi, koje se nalaze u smrtnoj opasnosti pa zažele konvertirati na katolicizam, primite ih da spasite ljudske živote.«

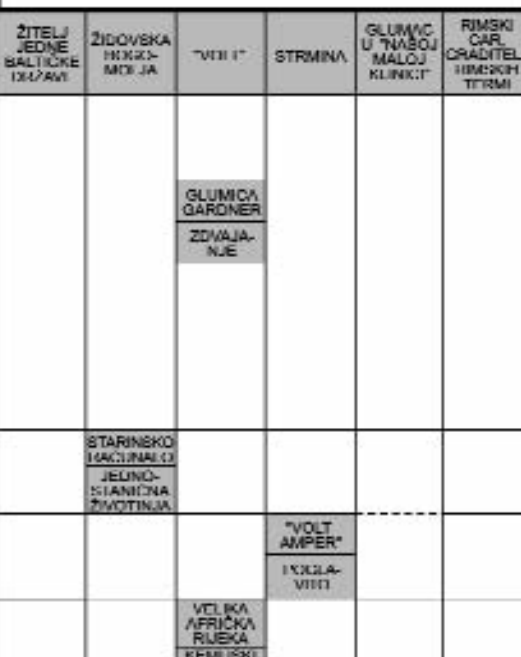
11. travnja 1903. godine paljenjem mađarske zastave u Zaprešiću počeli su nemiri koji su pomeli vlast *Khuena Hédervárya* (1883.-1903.). Kada je na izborima 1883. godine za zastupnike bivše Vojne krajine u Hrvatski sabor nadmoćno pobijedila Stranka prava, nacionalni je zanos preplavio Hrvatsku. Istovremeno su na zgrade Ministarstva financija postavljeni grbovi s natpisom i na hrvatskome i na mađarskom jeziku. Dvojezični natpisi izazvali su u Hrvatskoj veliko nezadovoljstvo. Nemiri su počeli u Zagrebu, Karlovcu, Senju i Novoj Gradiški, a uskoro su se proširili i na ostale hrvatske gradove. Hrvati su razbijali dvojezične grbove, napadani su unionisti, a činovnici su tjerani iz ureda. U smirivanje nemira uključila se i vojska, a posljedica su bili deseci poginulih i stotine utamničenih. Da bi se smirilo stanje u Hrvatskoj, banom je imenovan grof Khuen Héderváry. Na zgradama su osvanuli grbovi bez natpisa – narod ih je prozvaio »nijemim« grbovi.

Khuen Héderváry trebao je smiriti Hrvatsku i pretvoriti ju u poslušnu mađarsku pokrajinu. Progonio je političke protivnike, prijetio neistomišljenicima, podmićivao kolebljive, a Sabor je pretvorio u poslušnu glasačku mašineriju. Reformirao je upravu i sudstvo, a novim je izbornim zakonom tek približno 2 posto stanovnika Hrvatske imalo pravo glasa. Onemogućavao je ujedinjenje Dalmacije s Banskom Hrvatskom. U toj se borbi oslanjao na Srbe u Hrvatskoj.

Hrvati su tijekom 1903. godine tražili veće političke slobode, opće pravo glasa te financijsku samostalnost Banske Hrvatske. Dio pravaša prosvjedima je reagirao na natpise u listu »Srbo-bran«. U članku »Do istrage naše ili vaše«, negirana je opstojnost hrvatskoga jezika, pa i samih Hrvata, što je prouzročilo prosvjede koji su prerasli u narodni bunt, sličan onome iz 1883. godine. Skupovi su se održali u Zagrebu i u još pedesetak gradova, a kako je na zgradi zagrebačkoga željezničkoga kolodvoza istaknut natpis na mađarskome jeziku Mađarske državne željeznice, na zgradi su porazbijani prozori. Kako su buntu Hrvata podršku dali Hrvati iz Istre i Dalmacije, vlasti su odlučile smijeniti Khuena. Nemiri ga donijeli pa su ga nemiri i odnijeli.

BASTAVIO IVICA SILJAI	SLAJNI KUKAVICA "KONJIN" (NA SUCI)	II NEJA- ČICA COETZER	IKI ANA- TELJ "SE- VILJSKOG BRUČAČ", GIOACHINO	POTEZ OSTRIM PREDME- TOM I U KOVINI	OU JOU VIRMI NA	POSON ZA PRERADU DRVA	PŠENICA KOJA SE SUE LIESSEN	ŠVEDSKA GLUMICA ("ČOKO- LADA")	PRAVI ČAS ZA AKCIJU (LAT.)	
SLAVNI TAL SVJETSKI PIJINIK RIONOM I KORČULE UBLAŽNAČ UDARA KOJU VITPILIT AUTOM										
OTOPINA										
"KOALICIJA NAROD NOG SPORU- JUMA"				OTMIČNA GOSPODIN GLUMICA NANKOVIĆ					POŠTINA	
VIRKOVNI GIRMAN- SKI BOG					SVETIŠTE U HRAMU KAPA MLEČANKI ROGA					
BEZGLAV STRAH							LANA TURNER ROMAN IL MAJINIKO- VIČA			
"KUSK"		PREMIER SANADER (KROJIL- NIKT)				ČOSKODAR (KROJIL- NIKT) TREPE- KUNJE, LITVANSKI				
"POST SCRIPTUM"			GLUMICA DRAGMAN TIP IJS- KARSKI I SLOVA							
ONAJ KOJI O NECEMU OVISI							PIANINA I SILOVNI GLUMICA KOSKI			
ČEŠKO MUSKI IMT. VITOLD				PADEŽ U NEKIM JE JEZICA DVEJU TEKUCINE				GLUMICA GARDNER ZDVAJA- NJE		
BLISKO ISTOČNA LITZAVA					JEZERO BLIZU VARŠAVE INACIJA			GRAD BLI- ZU SLOVA SVOJCI- IŠTIT NA TENZI		
DJELO EUCENA KUNESKA										
VENTIL ZA PUSANJE I ŽENA KOJA ŽIVI U SUSJEDSTVU							ALBANSKA TELEGRA- F. AGI NOVA PUŠVAČICA STIPICEVIĆ			
II KOLICNA U BILJ- KAMA				STARI NOVAC U JAPANI NAJZORU- VUJE IZLO-			POKAZNA ZAMJENICA ČUŽVA, VITEVA			
"UNITED STATES"			ALJISKA DRŽAVA GLUMAC ZIDARIĆ							
MAŠINISTI										
"JIKI"		RIJEČNI UJOK ZAKLON NA BOJIS- NIKI				SEITISKI ATI I IJSKI KLUB "INFORMATI- ACCESS UMISKON"		TI IJSKI MATEŠIĆ KRATKA MAĐARSKA JE I IJSKI NIKA		KIKAK: ZAKLON
VERQUEVA DEMA						GRAD U MAKEDO- NIJI "MOI IJS- DEN"				
NAVOZ U BRODO- GIZAJE- IŠTIT				PJEVAČICA OBROVAC "KAI LI"				DEKA- VANJA SASTAVNI VI IJSKI		
TROPSKO VOKI							RASVJET NO BREDSTVO OU VUSKA			

RJEŠENJE IZ PROŠLOGA BROJA:

TIN UJEVIĆ, AKADEMIJE, MATERIJAL, ARES, NARA, RIN, SAČ, V, AJANT, ANA, BANIJA, AC, O, ESEDAR, RU, ANAL, OSTATAK, OKANI, MOSTARINA, ŠAL, CVAŠTI, ARIS, ZORAN PRIMORAC, RA, URANAK, IMOLA, IZA, C, BANE, UT, ALEC, ROBA, ALIGATOR, SKIJA, OVI, PASARA, IN, ATK, OBUČA.

PETAK 15. 4. 2005.

HRT 1

06.30 – Dobro jutro, Hrvatska
 09.10 – Promet danas
 09.15 – Lugarnica 12., serija
 10.00 – Vijesti
 10.10 – Putovanja do dna mora, dokumentarna serija
 11.05 – Slobodna zona, kratki dokumentarni film
 11.20 – Kruške i jabuke
 12.00 – Dnevnik
 12.26 – Dietpharmova nagradna pitalica
 12.30 – Zrela ljubav, serija

13.20 – Maja, talk-show
 14.00 – Vijesti
 14.10 – Zapadno krilo 5., serija
 14.55 – Slobodna zona, kratki dokumentarni film
 15.05 – crtana serija
 15.30 – Nora Fora, igra za mlade
 16.00 – Hrvatska danas
 16.20 – Život uživo – sa stilom
 17.00 – Vijesti
 17.10 – Život uživo – tema dana
 17.50 – Promet danas
 17.55 – Znanstvena petica
 18.35 – Dietpharmova nagradna pitalica,
 18.40 – Villa Maria, serija
 19.30 – Dnevnik
 20.10 – Začarani, američko-njemački film
 21.45 – Dnevnik
 21.55 – Vijesti iz kulture
 22.00 – Bioprogrnoza
 22.05 – Inspektor Lynley 2., serija
 23.35 – Zlikavci, zabavni program
 23.45 – Večernja škola – povratak upisanih
 00.15 – Whoopi, humoristična serija
 00.40 – Pod kaznom do smrti, humoristična serija
 01.05 – U uredu 2., humoristična serija
 01.35 – Ruby Wax s Johnom McEnroeom
 02.00 – Glavni grad 3., serija
 02.45 – Zapadno krilo 5., serija
 03.30 – Cirkus, serija
 04.15 – Putovanja do dna mora, dokumentarna serija
 05.05 – Kruške i jabuke – kuharski dvoboj

HRT 2

05.35 – Maja, talk-show
 06.10 – Zrela ljubav, serija (12)
 08.00 – Teletubbies
 08.25 – ŽUTOKLJUNAC
 09.20 – NULTI SAT
 10.30 – Sjedinica Hrvatskog sabora, prijenos
 13.35 – Glazbena TV
 14.00 – Res publica: Među nama
 14.45 – Res publica: Iz jezične riznice – Bog
 15.00 – Sjedinica Hrvatskog sabora, prijenos
 16.30 – Vijesti za gluhe
 16.40 – Ludo zaljubljeni, serija za mlade
 17.05 – Ludo zaljubljeni, serija za mlade
 17.35 – Glavni grad 3., serija
 18.20 – Županijska panorama
 18.45 – Vijesti iz kulture
 18.55 – Savršeni svijet
 19.30 – Pod kaznom do smrti, humoristična serija
 20.05 – Bitange i princeze, serija
 20.40 – Večernja škola – povratak upisanih
 21.15 – Cirkus, serija
 22.00 – Zlikavci, zabavni program
 22.15 – U uredu 2., humoristična serija
 22.45 – Vijesti na Drugom
 22.55 – Promet danas
 23.00 – Ruby Wax s Johnom McEnroeom
 23.30 – Zona sumraka, serija
 00.15 – Skupni portret s damom, izraelski film
 02.15 – Savršeni svijet

07.00 NOVA KIDS TV
 Digimoni
 Mali faraon
 Kralj šamana
 Digimoni
 Mali faraon
 Kralj šamana
 09.35 Rubi, serija
 10.30 Zatočenica, serija
 11.25 Ciganke, serija
 12.15 Po ure torture, zabavna emisija
 12.55 Laku noć, Hrvatska, crtana serija
 13.20 Lovac na krokodile, dokumentarna serija
 14.15 Dream Team, serija
 14.45 Izlog strasti, serija
 15.25 Nauči me voljeti, serija
 16.20 Ciganke, serija

17.05 Vijesti
 17.10 Zatočenica, serija
 18.05 Rubi, serija
 19.00 24 sata
 19.35 Sport
 19.40 Nova scena
 19.45 Vrijeme
 19.50 Laku noć, Hrvatska, crtana serija
 20.00 Mr. Bean, crtana serija
 20.30 Drugo lice – Petar Vlahov show
 21.30 Zar je to moguće?, igrani film
 23.35 Buffy – ubojica vampira, serija
 00.25 Angel, serija
 01.15 Na rubu zakona, serija
 02.05 Vrijeme sutra

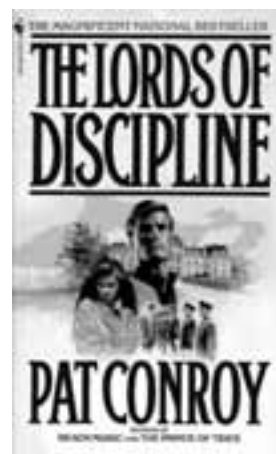

06.25 Voljeni doktor Martini, humoristična serija (R)
 07.15 Anastasia, sapunica (R)
 08.00 Osveta ljubavi, telenovela (R)
 08.45 Simpsoni, humoristična animirana serija (R)
 09.10 Sabrina, mala vještica, humoristična serija (R)
 09.35 Roseanne
 10.05 Bračne vode
 10.30 Dadilja, humoristična serija (R)
 10.55 Eksploziv, magazin (R)
 11.40 Sanja, talk show (R)
 12.35 Zabranjena ljubav, sapunica (R)
 13.00 Anastasia, sapunica
 13.50 Osveta ljubavi, telenovela
 14.40 Voljeni doktor Martini, humoristična serija
 15.35 Simpsoni, humoristična animirana serija
 16.00 Sabrina, mala vještica, humoristična serija
 16.25 Roseanne, humoristična serija
 16.55 Bračne vode, humoristična serija
 17.20 Dadilja, humoristična serija
 17.45 Sanja: I predrasude su za ljude?!, talk show
 18.45 Vijesti, informativna emisija
 19.05 Eksploziv, magazin
 19.45 Zabranjena ljubav, sapunica
 20.15 Smrtonosna zemlja, igrani film, akcijski triler
 22.00 Utvrde 2, igrani film, znanstveno-fantastični
 23.40 Vijesti, informativna emisija
 23.50 Preživjeti igru, igrani film, znanstveno-fantastični triler
 01.25 Grad anđela, igrani film, fantastična drama (R)

SUBOTA

HRT 1

07.05 – TV kalendar
 07.15 – Vijesti
 07.20 – Supertata, američki film
 08.55 – Parlaonica
 09.50 – Vijesti
 10.00 – Promet danas
 10.05 – Briljanteen
 10.55 – Kad zvoni?, serija za mlade
 11.25 – Kruške i jabuke – kuharski dvoboj
 12.00 – Dnevnik
 12.15 – Bioprogrnoza
 12.16 – TV kalendar
 12.30 – Zrela ljubav, serija
 13.20 – Začarani, američko-njemački film
 14.50 – Slobodna zona, kratki dokumentarni film
 15.10 – Vijesti
 15.15 – Pjesme i plesovi Hrvata Bosne i Hercegovine, emisija pučke i predajne kulture
 15.40 – Reporteri
 16.40 – Vijesti
 16.50 – Promet danas
 16.55 – Inspektor Rex 6., serija
 17.45 – Životinjska kamera, dokumentarna serija
 19.30 – Dnevnik
 20.05 – Studio 10, show program
 21.30 – The Chamber, američki film
 23.25 – Dnevnik
 23.35 – Vijesti iz kulture
 23.45 – Vučje bratstvo, francuski film
 02.05 – The Lords of Discipline, američki film

03.45 – Newyorški plavci 11., serija
 04.30 – Simpsoni 12., humoristična serija
 04.55 – Inspektor Rex 6., serija
 05.40 – Studio 10, show program
 07.00 – Zrela ljubav, serija

16. 4. 2005.

07.30 – TV vodič
 07.50 – Villa Maria, serija
 10.00 – Family Fest, prijenos
 11.45 – Duhovni izazovi
 12.00 – Family Fest, nastavak prijenosa
 13.05 – Prizma – multinacionalni magazin
 13.55 – HNL: Slaven Belupo – Hajduk, prijenos
 15.55 – Krugovi – sigurnost u cestovnom prometu
 16.15 – Vijesti iz kulture
 17.55 – Rukometni Kup pobjednica kupova: Podravka-Nürnberg
 19.35 – Simpsoni 12., humoristična serija

20.05 – Newyorški plavci 11., serija
 20.50 – Zakon i red: Odjel za žrtve 4., serija
 21.35 – Vijesti na Drugom
 21.50 – Hrvatska nogometna liga
 22.50 – Promet danas
 22.55 – Monk, serija
 23.40 – Sport danas
 23.55 – Obavještajci 2., serija
 00.45 – Reporter
 01.45 – Životinjska kamera, dokumentarna serija
 02.35 – National Geographic: Vijetnamski neviđeni rat

06.50 NOVA KIDS TV
 Digimoni
 Kralj šamana
 08.15 HLAPIČEVA TELEVIZIJA
 08.15 Hlapičeva priča, emisija za djecu
 08.30 Hlapičeve nove zgode, crtana serija
 08.55 Hlapičeva nagradna igra
 09.10 Mr. Bean, crtana serija
 09.40 Futurama, crtana serija
 10.10 Kraljica mača, serija
 10.40 Andy Richter, serija
 11.10 Moja slavna sestra, serija

11.40 Svi vole Raymonda, serija
 12.10 Automotiv, auto-moto magazin
 12.45 Drugo lice – Petar Vlahov show
 13.45 Mi nismo plavuše, serija
 14.15 Čarobnice, serija
 15.05 VH 1 Put do slave: Whitney Houston
 16.00 Najbolje reklame koje nikad niste vidjeli
 16.55 Vijesti
 17.00 Zar je to moguće?, igrani film
 19.00 24 sata
 19.35 Sport
 19.40 Nova scena
 19.45 Vrijeme
 19.50 Laku noć, Hrvatska, crtana serija
 20.00 Ona ili on, kviz
 21.00 Kum 3, igrani film
 23.50 Mentor, serija
 00.40 Firefly, serija
 01.30 Na rubu zakona, serija
 02.20 Laku noć, Hrvatska, crtana serija
 02.30 Vrijeme sutra

06.50 Beyblade, crtana serija (3 epizode)
 08.00 Moja cura je zvijezda, humoristična serija
 08.20 Rock Me Baby, humoristična serija
 08.45 Lud za tobom, humoristična serija
 09.10 Zabranjena ljubav, sapunica
 11.35 Zaljevski rat, dramska mini serija, prvi dio
 13.25 Od Zemlje do Mjeseca, dramska serija
 14.25 Cijena savjesti, dramska serija
 15.15 Pravi poziv, akcijsko-fantastična serija
 16.05 Najtraženiji, igrani film, akcijski triler (R)
 17.50 Zvijezde Ekstra: Pamela Anderson i Carmen Electra – ljubavni lanac, zabavna emisija
 18.45 Vijesti, informativna emisija
 19.10 Eksploziv: Tvornica ljepotica, magazin
 20.15 Odjednom predsjednik, igrani film, komedija
 21.55 Napušteni, igrani film, akcijski
 23.35 Playboy: Bliski dodir, igrani film, erotski
 01.10 Utvrda 2, igrani film, znanstveno-fantastični

NEDJELJA 17. 4. 2005.

08.00 – TV kalendar
 08.10 – Vijesti
 08.15 – Teletubbies, lutkarska serija
 08.40 – Vikendica
 09.30 – Aladdin, crtana serija
 09.50 – Timon i Pumbaa, crtana serija
 10.15 – Promet danas
 10.20 – Ciklus Columbo: Zaboravljena dama, američki TV film
 11.57 – Dietpharmova nagradna pitalica,
 12.00 – Dnevnik
 12.15 – TV kalendar
 12.25 – Mali savjeti za poljoprivrednike
 12.30 – Plodovi zemlje
 13.20 – Rijeka: More
 14.00 – Nedjeljom u dva
 15.05 – Vijesti
 15.15 – Promet danas
 15.20 – Pjesme s potpisom
 16.05 – Djevojke s Beverly Hillsa, američki film
 17.40 – Kad zvoni?, serija za mlade
 18.10 – Dietpharmova nagradna pitalica, PP
 18.15 – Piramida, zabavni program
 19.30 – Dnevnik
 20.05 – Tko želi biti milijunaš?, kviz
 21.05 – Duga mračna noć, dramska serija

22.00 – Shpitza, zabavna emisija
 22.55 – Dnevnik
 23.05 – Vijesti iz kulture
 23.15 – Evergreen – filmovi Brucea Leeja: Zmajeva šaka, hongkonški film
 01.00 – Nedjeljom u dva
 02.00 – Foyleov rat 2., serija
 03.30 – Simpsoni 12., humoristična serija
 03.55 – Slobodna zona, kratki dokumentarni film
 04.10 – Djevojke s Beverly Hillsa, američki film
 05.45 – Rijeka: More

08.10 – Prava talijanska kuhinja Giorgija Locatellija
 08.40 – Mali gradski vrtovi, dokumentarna serija
 09.10 – Villa Maria, serija (repriza dvije tjedne epizode)
 10.50 – Biblija
 11.00 – Zagreb: Sveta misa, prijenos
 12.05 – National Geographic: Vučji čopor
 13.00 – Mir i dobro
 13.30 – Studio F1
 14.05 – Vijesti iz kulture
 14.10 – Foyleov rat 2., serija
 15.55 – Osijek: Rukometni Kup Hrvatske – finale, prijenos
 17.55 – PH u košarci: Zagreb – Zadar, prijenos
 19.40 – Simpsoni 12., humoristična serija
 20.05 – Pet plus – sportski program
 21.20 – Vijesti na Drugom
 21.30 – Pet plus – sportski program
 23.50 – Nogomet: Magazin Lige prvaka
 00.20 – Zvezdane staze: Voyager 6., serija
 01.05 – Zvezdane staze: Voyager 6., serija
 01.50 – Zvezdane staze: Voyager 6., serija
 02.35 – Zvezdane staze: Voyager 6., serija
 03.20 – Zvezdane staze: Voyager 6., serija

07.00 NOVA KIDS TV
 Digimoni
 Kralj šamana
 08.30 HLAPIČEVA TELEVIZIJA
 08.30 Hlapičeva priča, emisija za djecu
 08.50 Hlapičeve nove zgode, 3/26
 09.15 Hlapičeva nagradna igra
 09.30 Hlapičev izbor: Upomoć, ja sam riba, crtani film
 10.55 Oliver's Twist, kulinarski show
 11.25 Tajne veze, serija
 11.55 U sedmom nebu, serija
 12.45 Sve je relativno, serija
 13.15 Filmski klasici: Ljubavna priča, igrani film

NEDJELJA

15.00 Automotiv, auto-moto magazin
 15.30 Ona ili on, kviz
 16.30 Lude 70-e, serija
 17.00 Vijesti
 17.05 Prva liga, igrani film
 19.00 24 sata
 19.20 Sport
 19.25 Nova scena
 19.30 Vrijeme
 19.35 Laku noć, Hrvatska, crtana serija
 20.00 Zona smrti, serija
 20.50 Red Carpet, zabavna emisija
 21.50 Danielle Steel: Najveća ljubav, igrani film
 23.55 Na rubu zakona, serija
 00.45 Laku noć, Hrvatska, crtana serija
 01.10 Vrijeme sutra

06.55 Astro Boy, crtana serija
 07.20 Dexterov laboratorij
 07.40 Ed, Edd i Eddy, crtana serija
 08.05 Johnny Bravo, crtana serija
 08.30 Beyblade, crtana serija
 09.40 Moja cura je zvijezda,
 10.05 Rock Me Baby, humoristična serija (R)
 10.25 Lud za tobom
 10.50 Televizija, igrani film, komedija
 12.25 Zaljevski rat, dramska mini serija, drugi dio
 13.50 Odjednom predsjednik, igrani film, komedija (R)
 15.30 Prijatelj na kvadrat, zabavna emisija (R)
 16.25 Mijenjam ženu
 17.35 Salto, zabavna emisija (R)
 18.15 Ekkluziv, magazin
 18.45 Vijesti, informativna emisija
 19.10 Eksploziv vikend, magazin
 20.15 Ubojstvo s predumišljajem, igrani film, ljubavna drama
 21.55 FBI: Istraga, dokumentarno-kriminalistička serija

22.50 Novi forenzičari, dokumentarno-kriminalistička serija
 23.55 Autopsija, dokumentarno-kriminalistička serija
 00.25 Playboy: Bliski dodir, igrani film, erotski (R)

PONEDJELJAK 18. 4. 2005.

06.20 – TV kalendar
 06.30 – Dobro jutro, Hrvatska
 09.10 – Promet danas
 09.15 – Lugarnica 12., serija
 10.00 – Vijesti
 10.10 – Putovanja do dna mora, dokumentarna serija
 11.05 – Oprah Show
 12.00 – Dnevnik
 12.15 – TV kalendar
 12.25 – Dietpharmova nagradna pitalica,
 12.30 – Zrela ljubav, serija
 13.25 – Maja, talk-show
 14.00 – Vijesti
 14.10 – Zapadno krilo 5., serija
 14.55 – Slobodna zona, kratki dokumentarni film
 15.05 – Mummy, crtana serija
 15.30 – Nora Fora, igra za mlade
 16.00 – Hrvatska danas
 16.20 – Život uživo – sa stilom
 17.00 – Vijesti
 17.10 – Život uživo – tema dana
 17.50 – Promet danas
 17.52 – Dietpharmova nagradna pitalica,
 17.55 – Najslabija karika, kviz
 18.40 – Villa Maria, serija
 19.30 – Dnevnik
 20.10 – Latinica: Sve zbog novca
 21.50 – Konstruiranje nemogućeg: Zavaravanje pljačkaša, dokumentarna serija
 22.40 – Bioproгноza
 22.45 – Otvoreno
 23.40 – Dnevnik
 23.50 – Vijesti iz kulture
 23.55 – Dobro ugođena večer: Otvaranje Muzičkog biennala - Tramvaj zvan čežnja, balet
 01.25 – Putovanja do dna mora, dokumentarna serija
 02.15 – Latinica: Sve zbog novca
 03.45 – Analiziraj ovo, američki film
 05.25 – Zrela ljubav, serija

07.50 – TV kalendar
 08.00 – Teletubbies, lutkarska serija
 08.25 – ŽUTOKLJUNAC
 10.25 – Otje, serija za djecu
 10.50 – crtana serija
 11.15 – Direkt
 11.45 – Slobodna zona, kratki dokumentarni film
 12.00 – Zvezdane staze: Voyager 6., serija

12.45 – Res publica: Religijski program
 13.35 – Glazbena TV
 14.00 – NULTI SAT
 14.55 – Ciklus Columbo: Zaboravljena dama, američki TV film
 16.30 – Vijesti za gluhe
 16.40 – Ludo zaljubljeni, serija za mlade
 17.05 – Ludo zaljubljeni, serija za mlade
 17.35 – Glavni grad 3., serija
 18.20 – Županijska panorama
 18.45 – Vijesti iz kulture
 18.50 – Internacional, vanjskopolitički magazin
 19.35 – Pod kaznom do smrti, humoristična serija
 20.05 – Whoopi, humoristična serija
 20.30 – Analiziraj ovo, američki film
 22.10 – Vijesti na Drugom
 22.20 – Promet danas
 22.25 – Bez traga, serija
 23.10 – Oz 4., serija
 00.05 – Tko je utopio Monu?, američki film

01.40 – Glavni grad 3., serija
 02.25 – Zapadno krilo 5., serija
 03.10 – Whoopi, humoristična serija
 03.30 – Bez traga, serija

07.10 NOVA KIDS TV
 Mali faraon
 Kralj šamana
 Digimoni
 Mali faraon
 Kralj šamana
 09.15 Rubi, serija
 10.10 Zatočenica, serija
 11.05 Ciganke, serija
 11.55 Red Carpet, zabavna emisija
 12.55 Laku noć, Hrvatska, crtana serija
 13.20 Lovac na krokodile, dokumentarna serija
 14.15 Dream Team, serija
 14.45 Izlog strasti, serija
 15.25 Nauči me voljeti, serija
 16.20 Ciganke, serija

17.05 Vijesti
 17.10 Zatočenica, serija
 18.05 Rubi, serija
 19.00 24 sata
 19.35 Sport
 19.40 Nova scena
 19.45 Vrijeme
 19.50 Laku noć, Hrvatska, crtana serija
 20.00 Jedan na jedan – talk show Alke Vuice
 21.00 Prvi u tjednu: Ubojite namjere, igrani film
 22.45 Nova noć: Gatacca, igrani film
 00.30 Vrijeme sutra
 06.25 Voljeni doktor Martini, humoristična serija (R)
 07.15 Anastasia, sapunica (R)

08.00 Osveta ljubavi, telenovela (R)
 08.45 Simpsoni, humoristična animirana serija (R)
 09.10 Sabrina, mala vještica, humoristična serija (R)
 09.35 Roseanne, humoristična serija (R)
 10.05 Bračne vode, humoristična serija (R)
 10.30 Dadija, humoristična serija (R)
 10.55 Eksploziv, magazin (R)
 11.40 Sanja, talk show (R)
 12.35 Zabranjena ljubav, sapunica (R)
 13.00 Anastasia, sapunica
 13.50 Osveta ljubavi, telenovela
 14.40 Voljeni doktor Martini, humoristična serija
 15.35 Simpsoni, humoristična animirana serija
 16.00 Sabrina, mala vještica, humoristična serija
 16.25 Roseanne, humoristična serija
 16.55 Bračne vode, humoristična serija
 17.20 Dadija, humoristična serija
 17.45 Sanja: Osiguranje, ludom radovanje!, talk show
 18.45 Vijesti, informativna emisija
 19.05 Eksploziv, magazin
 19.45 Zabranjena ljubav, sapunica
 20.15 Super nanny, dokumentarna sapunica
 21.10 CSI: New York, kriminalistička serija
 22.00 Kickboxer 5, igrani film, akcijski
 23.35 Vijesti, informativna emisija
 23.50 Ubojstvo s predumišljajem, ljubavna drama (R)

UTORAK 19. 4. 2005.

06.20 – TV kalendar
 06.30 – Dobro jutro, Hrvatska
 09.10 – Promet danas
 09.15 – Lugarnica 12., serija
 10.00 – Vijesti
 10.10 – Putovanja do dna mora, dokumentarna serija
 11.05 – Oprah Show
 12.00 – Dnevnik
 12.15 – Bioproгноza
 12.16 – TV kalendar
 12.26 – Dietpharmova nagradna pitalica,
 12.30 – Zrela ljubav, serija
 13.20 – Maja, talk-show
 14.00 – Vijesti
 14.10 – Zapadno krilo 5., serija
 14.55 – Slobodna zona, kratki dokumentarni film
 15.05 – Mummy, crtana serija
 15.30 – Nora Fora, igra za mlade
 16.00 – Hrvatska danas
 16.20 – Život uživo – sa stilom
 17.00 – Vijesti
 17.10 – Život uživo – tema dana
 17.50 – Promet danas
 17.52 – Dietpharmova nagradna pitalica
 17.55 – Najslabija karika, kviz
 18.40 – Villa Maria, serija
 19.30 – Dnevnik
 20.10 – Globalno sijelo
 20.45 – 100% ja, zabavno-glazbena emisija
 21.40 – Svete planine svijeta: Sveti vrhovi starog kontinenta, putopisna serija
 22.10 – Bioproгноza
 22.15 – Otvoreno
 23.10 – Dnevnik
 23.20 – Vijesti iz kulture
 23.30 – Videoleters
 23.55 – Putovanja do dna mora, dokumentarna serija
 00.45 – Globalno sijelo
 01.15 – 100% ja, zabavno-glazbena emisija
 02.05 – Maja, talk-show
 02.40 – Svete planine svijeta: Sveti vrhovi starog kontinenta, putopisna serija
 03.10 – Oprah Show
 03.55 – Zbogom, Pollux – francuski film
 05.25 – Zrela ljubav, serija

07.50 – TV kalendar
 08.00 – Teletubbies

09.20 – NULTI SAT
 10.25 – Otje, serija za djecu
 11.15 – Internacional, vanjskopolitički magazin
 12.00 – Zvezdane staze: Voyager 7., serija
 12.45 – Res publica: Normalan život, emisija o osobama s invaliditetom
 13.35 – Glazbena TV
 15.00 – Zbogom, Pollux – francuski film
 16.30 – Vijesti za gluhe
 16.40 – Ludo zaljubljeni, serija za mlade
 17.05 – Ludo zaljubljeni, serija za mlade
 17.35 – Glavni grad 3., serija
 18.20 – Županijska panorama
 18.45 – Vijesti iz kulture
 18.50 – Dokumentarna emisija
 19.35 – Pod kaznom do smrti, humoristična serija
 20.05 – Uzmi ili ostavi, TV igra
 20.40 – Gori vatra, bosansko-hercegovački film
 22.20 – Vijesti na Drugom
 22.30 – Promet danas
 22.35 – Oz 4., serija

23.30 – Parovi, kanadsko-američki film
 01.20 – Glavni grad 3., serija
 02.05 – Zapadno krilo 5., serija

07.10 NOVA KIDS TV
 Mali faraon
 Kralj šamana
 Digimoni
 Mali faraon
 Kralj šamana
 09.15 Rubi, serija
 10.10 Zatočenica, serija
 11.05 Ciganke, serija
 11.55 Jedan na jedan, talk show Alke Vuice
 12.55 Laku noć, Hrvatska, crtana serija
 13.20 Opstanak, serija
 14.15 Dream Team, serija
 14.45 Izlog strasti, serija
 15.25 Nauči me voljeti, serija
 16.20 Ciganke, serija

17.05 Vijesti
 17.10 Zatočenica, serija
 18.05 Rubi, serija
 19.00 24 sata
 19.35 Sport
 19.40 Nova scena
 19.45 Vrijeme
 19.50 Laku noć, Hrvatska, crtana serija
 20.00 Naša mala klinika, serija
 21.00 Po ure torture, zabavna emisija
 21.30 Izgubljeni, serija
 22.30 Svi vole Raymonda, serija
 23.00 Nova noć: Highlander II, igrani film
 00.40 Vrijeme sutra

06.25 Voljeni doktor Martini, humoristična serija (R)
 07.15 Anastasia, sapunica (R)
 08.00 Osveta ljubavi, telenovela (R)
 08.45 Simpsoni, humoristična animirana serija (R)
 09.10 Sabrina, mala vještica, humoristična serija (R)
 09.35 Roseanne, humoristična serija (R)
 10.05 Bračne vode, humoristična serija (R)
 10.30 Dadilja, humoristična serija (R)
 10.55 Eksploziv, magazin (R)
 11.40 Sanja, talk show (R)
 12.35 Zabranjena ljubav, sapunica (R)
 13.00 Anastasia, sapunica
 13.50 Osveta ljubavi, telenovela
 14.40 Voljeni doktor Martini, humoristična serija
 15.35 Simpsoni, humoristična animirana serija
 16.00 Sabrina, mala vještica, humoristična serija
 16.25 Roseanne, humoristična serija
 16.55 Bračne vode, humoristična serija
 17.20 Dadilja, humoristična serija
 17.45 Sanja: Zašto više voliš sestru nego mene?, talk show
 18.45 Vijesti, informativna emisija
 19.05 Eksploziv, magazin
 19.45 Zabranjena ljubav, sapunica
 20.15 Srollovka, zabavna emisija
 21.15 Palmetto, igrani film, triler
 23.10 Cobra 11 – specijalci s autoputa, kriminalistička serija
 00.10 Vijesti, informativna emisija
 00.25 CSI: New York, kriminalistička serija (R)
 01.15 Super nanny, dokumentarna sapunica (R)

SRIJEDA

06.20 – TV kalendar
 06.30 – Dobro jutro, Hrvatska
 09.10 – Promet danas
 09.15 – Lugarnica 12., serija
 10.00 – Vijesti
 10.10 – Čuvari šume, dokumentarna serija
 10.35 – Gospodari životinja, dokumentarna serija
 11.00 – Govorimo o zdravlju
 12.00 – Dnevnik
 12.15 – Bioproгноza
 12.16 – TV kalendar
 12.26 – Dietpharmova nagradna pitalica,
 12.30 – Zrela ljubav, serija
 13.20 – Maja, talk-show
 14.00 – Vijesti
 14.10 – Zapadno krilo 5., serija
 14.55 – Slobodna zona, kratki dokumentarni film
 15.05 – Mummy, crtana serija
 15.30 – Nora Fora, igra za mlade
 16.00 – Hrvatska danas
 16.20 – Život uživo – sa stilom
 17.00 – Vijesti
 17.10 – Život uživo – tema dana
 17.45 – Promet danas
 17.47 – Dietpharmova nagradna pitalica,
 17.50 – Najslabija karika, kviz
 18.30 – Villa Maria, serija
 19.30 – Dnevnik
 20.05 – Četiri vjenčanja i sprovod, američki film

22.05 – Poslovni klub
 22.35 – Bioproгноza
 22.40 – Otvoreno
 23.35 – Dnevnik
 23.45 – Vijesti iz kulture
 23.55 – Transfer
 00.40 – Čuvari šume, dokumentarna serija
 01.05 – Gospodari životinja, dokumentarna serija
 01.30 – Pod kaznom do smrti, humoristična serija
 01.55 – Željezna jutro, dokumentarna emisija
 02.40 – Transfer
 03.25 – Slobodna zona,

SRIJEDA 20. 4. 2005.

kratki dokumentarni film
03.35 – Četiri vjenčanja i sprovod, američki film
05.30 – Zrela ljubav, serija

07.50 – TV kalendar
08.00 – Teletubbies, lutkarska serija
08.25 – ŽUTOKLJUNAC
09.20 – NULTI SAT
09.45 – Baš sam fora!
10.25 – Otje, serija za djecu
10.50 – crtana serija
11.15 – Dokumentarna emisija
11.55 – TV raspored
12.00 – Zvezdane staze: Voyager 7., serija
12.45 – Res publica: Trenutak spoznaje
13.20 – Res publica: Heureka
13.35 – Glazbena TV
14.00 – NULTI SAT
14.55 – Film
16.30 – Vijesti za gluhe
16.40 – Ludo zaljubljeni, serija za mlade
17.05 – Ludo zaljubljeni, serija za mlade
17.35 – Glavni grad 3., serija
18.20 – Županijska panorama
18.45 – Vijesti iz kulture
18.50 – Željezna jutra, dokumentarna emisija
19.35 – Pod kaznom do smrti, humoristična serija
20.05 – Uzmi ili ostavi, TV igra
20.35 – Druga sestra Boleyn, mini-serija
22.10 – Vijesti na Drugom
22.20 – Promet danas
22.25 – Oz 5., serija
23.20 – Poltergeist, američki film
01.10 – Glavni grad 3., serija
01.55 – Zapadno krilo 5., serija

07.10 NOVA KIDS TV
Mali faraon
Kralj šamana
Digimoni
Mali faraon
Kralj šamana
09.15 Rubi, serija
10.10 Zatočenica, serija
11.05 Ciganke, serija
11.55 Naša mala klinika, serija
12.55 Laku noć, Hrvatska, crtana serija
13.20 Opstanak, serija
14.15 Dream Team, serija
14.45 Izlog strasti, serija
15.25 Nauči me voljeti, serija
16.20 Ciganke, serija
17.05 Vijesti
17.10 Zatočenica, serija
18.05 Rubi, serija
19.00 24 sata
19.35 Sport
19.40 Nova scena
19.45 Vrijeme
19.50 Laku noć, Hrvatska, crtana serija
20.00 Krimi: Stranac u kući, igrani film
21.40 U sridu, talk show
22.40 Svjetske zavjere, dokumentarni film
23.10 Nova noć: Highlander III, igrani film
01.00 Vrijeme sutra
06.25 Voljeni doktor Martini

07.15 Anastasia, sapunica (R)
08.00 Osveta ljubavi
08.45 Simpsoni, humoristična animirana serija (R)
09.10 Sabrina, mala vještica, humoristična serija (R)
09.35 Roseanne, humoristična serija (R)
10.05 Bračne vode
10.30 Dadilja, humoristična serija (R)
10.55 Eksploziv, magazin (R)
11.40 Sanja, talk show (R)
12.35 Zabranjena ljubav
13.00 Anastasia, sapunica
13.50 Osveta ljubavi, telenovela
14.40 Voljeni doktor Martini, humoristična serija
15.35 Simpsoni, humoristična serija
16.00 Sabrina, mala vještica, humoristična serija
16.25 Roseanne, humoristična serija
16.50 Bračne vode, humoristična serija
17.20 Dadilja, humoristična serija
17.45 Sanja: Nakon poroda još i depresija!, talk show
18.45 Vijesti, informativna emisija
19.05 Eksploziv, magazin
19.45 Zabranjena ljubav, sapunica
20.15 Prijatelj na kvadrat, zabavna emisija
21.10 Zaboravljeni slučaj, kriminalistička serija
22.00 Tragovi zločina, kriminalistička serija
22.55 Cobra 11 – specijalci s autoputa, kriminalistička serija
23.50 Vijesti, informativna emisija
00.05 Srollovka, zabavna emisija
01.05 Palmetto, igrani film, triler

ČETVRTAK

06.20 – TV kalendar
06.30 – Dobro jutro, Hrvatska
09.10 – Promet danas
09.15 – Lugarnica 13., serija
10.00 – Vijesti
10.10 – Putovanja do dna mora, dokumentarna serija
11.00 – Mali gradski vrtovi, dokumentarna serija
11.30 – Prava talijanska kuhinja Giorgija Locatellija, dokumentarna serija
12.00 – Dnevnik
12.15 – Bioproгноza
12.16 – TV kalendar
12.26 – Dietpharmova nagradna pitalica
12.30 – Zrela ljubav, serija
13.20 – Maja, talk-show
14.00 – Vijesti
14.10 – Zapadno krilo 5., serija
14.55 – Slobodna zona, kratki dokumentarni film
15.05 – Mummy, crtana serija
15.30 – Nora Fora, igra za mlade
16.00 – Hrvatska danas
16.20 – Život uživo – sa stilom
17.00 – Vijesti
17.10 – Život uživo – tema dana
17.50 – Promet danas
17.52 – Dietpharmova nagradna pitalica
17.55 – Najslabija karika, kviz
18.40 – Villa Maria, serija
19.30 – Dnevnik
20.05 – Tko želi biti milijunaš?, kviz
21.10 – Brisani prostor
22.05 – Pola ure kulture
22.35 – Bioproгноza
22.40 – Otvoreno
23.35 – Dnevnik
23.45 – Vijesti iz kulture
23.55 – Spider, kanadsko-francusko-britanski film
01.35 – Putovanja do dna mora, dokumentarna serija
02.25 – Pod kaznom do smrti, humoristična serija
02.45 – Brisani prostor
03.35 – Slobodna zona, kratki dokumentarni film
03.50 – Piro: Tužni čempres, britanski film
05.25 – Zrela ljubav, serija

07.50 – TV kalendar
08.00 – Teletubbies, lutkarska serija

08.25 – ŽUTOKLJUNAC
09.20 – NULTI SAT
10.25 – Otje, serija za djecu
10.50 – crtana serija
11.15 – Željezna jutra, dokumentarna emisija
12.00 – Zvezdane staze: Voyager 7., serija
12.45 – Res publica: Meta, emisija za branitelje
13.35 – Glazbena TV
14.00 – NULTI SAT
15.00 – Perry Mason Returns: The Case of the Lethal Lifestyle, američki film
16.30 – Vijesti za gluhe
16.40 – One Tree Hill, serija za mlade

17.35 – Glavni grad 3., serija
18.20 – Županijska panorama
18.45 – Vijesti iz kulture
18.50 – Dokumentarna emisija
19.20 – Europa i mi
19.35 – Pod kaznom do smrti, humoristična serija
20.05 – Piro: Tužni čempres, britanski film
21.45 – Vijesti na Drugom
21.55 – Promet danas
22.00 – Oz 5., serija
22.55 – Na rubu znanosti: U pohodu na svemir
23.55 – Glavni grad 3., serija
00.40 – Zapadno krilo 5., serija

07.10 NOVA KIDS TV
Mali faraon
Kralj šamana,
Digimoni
Mali faraon
Kralj šamana
09.15 Rubi, serija
10.10 Zatočenica, serija

21. 4. 2005.

11.05 Ciganke, serija
 11.55 U sridu, talk show
 12.55 Laku noć, Hrvatska, crtana serija
 13.20 Opstanak, serija
 14.15 Dream Team, serija
 14.45 Izlog strasti, serija
 15.25 Nauči me voljeti, serija
 16.20 Ciganke, serija
 17.05 Vijesti
 17.10 Zatočenica, serija
 18.05 Rubi, serija
 19.00 24 sata
 19.35 Sport
 19.40 Nova scena
 19.45 Vrijeme
 19.50 Laku noć, Hrvatska, crtana serija
 20.00 Od glave do pete, zabavna emisija
 21.00 Kućanice, serija
 22.00 Kevin Hill, serija
 23.00 Nova noć: Highlander: Završna igra, igrani film
 00.35 Vrijeme sutra

06.25 Voljeni doktor Martini, humoristična serija (R)
 07.15 Anastasia, sapunica (R)
 08.00 Osveta ljubavi, telenovela (R)
 08.45 Simpsoni, humoristična animirana serija (R)
 09.10 Sabrina, mala vještica, humoristična serija (R)
 09.35 Roseanne, humoristična serija (R)
 10.05 Bračne vode, humoristična serija (R)
 10.30 Dadilja, humoristična serija (R)
 10.55 Eksploziv, magazin (R)
 11.40 Sanja, talk show (R)
 12.35 Zabranjena ljubav, sapunica
 13.00 Anastasia, sapunica
 13.50 Osveta ljubavi, telenovela
 14.40 Voljeni doktor Martini, humoristična serija
 15.35 Simpsoni
 16.00 Sabrina, mala vještica
 16.25 Roseanne, humoristična serija
 16.50 Bračne vode
 17.20 Dadilja, humoristična serija
 17.45 Sanja: Život mi je dao drugu šansu!, talk show
 18.45 Vijesti, informativna emisija
 19.05 Eksploziv, magazin
 19.45 Zabranjena ljubav, sapunica
 20.15 Mijenjam ženu, dokumentarna sapunica
 21.25 Svi lijepi konji, igrani film, western/drama
 23.30 Cobra 11— specijalci a autoputa, kriminalistička serija
 00.30 Vijesti, informativna emisija
 00.45 Prijatelj na kvadrat, zabavna emisija (R)

TV TJEDNIK NA YU ECO

Emisija TV tjednik emitirat će se večeras 15. travnja u uobičajenom terminu od 20 sati na programu YU ECO televizije. U ovoj emisiji moći ćete pogledati prilog o otvorenoj izložbi radova nastalih na 8. Likovnoj koloniji »Bunarić«.

Repriza ove emisije je u subotu 16. travnja u 15 sati.

FILM TJEDNA

TV NOVA Ponedjeljak 22.45

GATTACA

Film je nominiran za Oscara i Zlatni globus, a osvojio je dvije nagrade na Gerardmer filmskom festivalu i nagradu London Critics Circle Film.

(Gattaca), 1997., SAD, SF triler

Režija i scenarij: Andrew Niccol

Glume: Ethan Hawke, Uma Thurman, Jude Law, Gore Vidal, Xander Berkley, Jayne Brook, Blair Underwood

U svijetu gdje vlada genetski inženjering, gdje se životni vijek i bolesti određuju pri rođenju, Vincent (Ethan Hawke) je među posljednjom djecom koja su začeta prirodnim putem. No zbog svoje kratkovidnosti i drugih manjih 'nedostataka', Vincent ne može ostvariti karijeru u društvu u kojem se vrši diskriminacija ne zbog spola, rase ili vjere, nego zbog gena. Određeno mu je da umre u tridesetoj godini. Međutim, Vincent preuzima identitet paraliziranog Jeromea (Jude Law) i postiže uspjeh u svemirskoj korporaciji Gattaca. Uskoro će mu se ostvariti životna želja – odlazak na zadatak na Titan. Uzima jući uzorke Jeromeove kose, krvi i urina, Vincent prolazi genetske testove. No, baš kada mu je ostvarenje sna nadohvat ruke, dogodi se ubojstvo. Ubijen

je vođa svemirske misije, a Vincent na mjestu događaja izgubi trepavicu.

Policija je uvjerena da je Vincent ubojica, no ne može ga pronaći. Stoga zatvara korporaciju, vrši dodatne pretrage i nova genetska testiranja. Preostalo je samo nekoliko dana do lansiranja letjelice i Vincentu se pruža prilika da ostvari životni san. Mora proći testove i ne smije dopustiti da policija posumnja u njega. Zato izbjegava policiju i nije više siguran kome može vjerovati.

Kome odgovaraju podjele?

Hajmo početi misliti svojom glavom. Bez ikakvih predrasuda i pritisaka, prirodno, kako nas je Bog stvorio. Stoga sam sebi postavljam nekoliko pitanja.

Prvo, kome je u interesu da u Subotici postoje dvije nacionalne zajednice iz istog korpusa naroda – Hrvati i Bunjevci? (Zna se!)

Drugo, ako šefovi jedne od tih zajednica javno tvrde kako im je Srbija matična zemlja, kako onda traže status nacionalne manjine? To je apsurd. Kako netko može biti u svojoj matičnoj zemlji manjina, i to još nacionalna?

Treće, ako bi taj nacionalni korpus u Subotici bio jedinstven, a to je preko 30 tisuća žitelja, to bi bila takva snaga, koja nekome ne odgovara.

Miloš Vasiljević, Subotica

Pretplatite se!

TUZEMSTVO

☐ 6 mjeseci – 800 dinara

☐ 1 godina – 1.500 dinara

Dostavite nam kopiju uplatnice i popunite adresu na koju želite da Vam stiže "Hrvatska riječ" svakog tjedna.

INOZEMSTVO

☐ 1 godina – 70 EUR.

BANK: VBUDU 22
(Vojvodanska banka a.d. Novi Sad Yugoslavia)
Beneficiary customer:
540101 320 5 NIU Hrvatska riječ,
Trg cara Jovana Nenada 15/II, 24000 Subotica.

Hrvatska riječ

Ime i prezime:

Ulica i broj:

Mjesto i zemlja:

Telefon i e-mail:

Ovu narudžbenicu i uplatnicu pošaljite na adresu uredništva:

NIU "Hrvatska riječ", Trg cara Jovana Nenada 15/II, 24000 Subotica

Uplatu izvršiti na broj žiro računa 355-1023208-69

Dobitnici nagradne igre

»Slobodna Europa«:

Pavle Pejčić, VAJSKA
Dragica Stantić, SUBOTICA
Maria Bagi, SVETOZAR MILETIĆ
Pavle Vučinić, BOGOJEVO
Anton Raič, SOMBOR
Lozika Jaramazović, SUBOTICA
Ema Buljovčić, TAVANKUT
Srećko Zekić, NOVI BEOGRAD
Maria Kiš, SUBOTICA
Mladen Komarec, SUBOTICA
Justina Merковиć, MALA BOSNA
Dejan Ušumović, SUBOTICA
Danijela Matatić, SUBOTICA
Kata Davčik, SUBOTICA
Ana Lukač, SUBOTICA
Mario Dulić, DJURDJIN
Josip Ivić, ALEKSANDROVO
Andrej Stantić, PALIĆ
Tomislav Kovačević, SUBOTICA
Darko Dulić, SUBOTICA
Zlatko Ačković, BIKOVO
Agneza Ostrogonac, SUBOTICA
Andrija Kopunović, SUBOTICA
Gojko Tokić, SUBOTICA
Lazo Brear, SUBOTICA

Nagrade se mogu podići u uredništvu
»Hrvatske riječi«

Subotica-trans

SUBOTICA-TRANS obaveštava cijenjene putnike na međunarodnoj autobusnoj liniji, Subotica - Zagreb, važe cijene prijevoza s nizom pogodnosti:

- djeca do 6 godina voze se besplatno
- djeca od 6 do 12 godina imaju popust 50% (cijena povratne karte iznosi 1.743 din.)
- studenti uz prikaz indeksa uživaju popust od 30% (povratna karta je 2.450 din., a u jednom pravcu 1.375 din.)
- osobe starije od 60 godina imaju popust od 30%

POPUSTI VAŽE ISKLJUČIVO ZA DIREKTNU LINIJU OD SUBOTICE DO ZAGREBA U OBA PRAVCA I VAŽE 30 DANA.

VAŠ SUBOTICA-TRANS

RADIO SUBOTICA
24000 Subotica
Put Jovana Mikića 12
Tel: 024/55-22-00
Fax: 024/55-19-02

email: radio@radiosubotica.co.yu

- 91,5 MHz cjelodnevni program na srpskom jeziku
- 89,6 MHz cjelodnevni program na mađarskom jeziku
- 91,5 MHz od 19 do 21 sat program na hrvatskom jeziku

SHEMA programa na hrvatskom jeziku

19,00 h

- Najava programa
- Večernji dnevnik
- Agencijske vijesti iz zemlje
- Agencijske vijesti iz RH
- Jezični savjetnik

19,30 h

- »Iz života naših predaka« (ponedjeljkom)
- »Sportski vremeplov« (ponedjeljkom)
- »Na izravnoj vezi« (utorkom)
- »Otvoreni studio« (srijedom)

»Galerija« emisija o kulturi (četvrtkom)

»U društvu s mladima« (petkom)

20,00 h

»Aktualije« (ponedjeljkom)

»Iz hrvatske povijesti« (utorkom)

»Putokazi« (srijedom)

»Rock vremeplov« (četvrtkom)

Vjerska emisija (petkom)

20,30 h

- Vijesti dana

- Pripovijetka Balinta Vujkova

- Hitovi hrvatskih izvođača

- Minute za ljubitelje jazz (petkom)

agria

AGRIA D.O.O. SUBOTICA
PROIZVODNJA SIJAČICA I
REZERVNIH DIJELOVA
SUBOTICA, BARANJSKA 23
tel. i fax: 024-561-553
e-mail: agria@suonline.net

Pravi izbor

www.tippnet.co.yu Tel.: 555-765 E-mail: support@tippnet.co.yu

Folklorni odjel
HKC „Bunjevačko kolo”
Subotica

**GODIŠNJI KONCERT
DJEČIJIH FOLKLORNIH GRUPA
17.04.2005. 19.30 sati HALA SPORTOVA**